

leiderdorp

PROGRAMMABEGROTING
2025

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
<hr/>	
Hoofdpijnen financiële begroting	5
Leeswijzer	9
Beleidsbegroting	11
<hr/>	
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	12
1A: Levendig, vitaal en creatief Leiderdorp	12
1B: Iedereen kan meedoen in Leiderdorp	17
1C: Passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning voor inwoners van jong tot oud	21
Waar staat je gemeente	24
Wat mag het kosten?	26
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	28
2A: Werken en ondernemen in het dorp	28
2B: Wonen en recreëren in het dorp	35
2C: Ruimte in het dorp	37
2D: Dienstverlening aan het dorp	45
2E: Grondexploitaties	47
Waar staat je gemeente	48
Wat mag het kosten?	49
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	52
3A: Bestuur	52
3B: Bedrijfsvoering en organisatie	54
3C: Regiozaken	59
Waar staat je gemeente	62
Wat mag het kosten?	63
Algemene dekkingsmiddelen	64
Algemeen	64
Waar staat je gemeente	65
Wat mag het kosten?	66
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	68
Algemeen	68
Waar staat je gemeente	69
Wat mag het kosten?	70
Paragrafen	73
Paragraaf 1: Lokale heffingen	74
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	88
Paragraaf 4: Financiering	98
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	102
Paragraaf 6: Verbonden partijen	103
Paragraaf 7: Grondbeleid	110
Paragraaf 8. Uitvoering Wet open overheid	113

Financiële begroting	115
<hr/>	
Overzicht van baten en lasten en de toelichting	117
A: Overzicht van baten en lasten	117
B: Grondslagen voor de begroting	119
C: Structureel en reëel evenwicht	121
Uiteenzetting financiële positie en toelichting	124
D: Geprognosticeerde begin- en eindbalans	124
E: Investerings	126
F: Reserves	130
G: Voorzieningen	135
H: EMU-saldo	143
Overzicht per taakveld	144
Bijlagen	147
<hr/>	
Bijlage 1: Samenstelling bestuur	149
Bijlage 2: Afkortingenlijst	152

VOORWOORD

Voor u ligt de programmabegroting 2025. In de begroting staat waar de gemeente Leiderdorp in 2025 haar geld aan besteedt. Het gaat over bijna 87 miljoen euro in 2025. De begroting is gemaakt op basis van de kadernota 2025-2028 incl. de voorgestelde dekkingsmaatregelen uit de nota Het Ravijn Overbruggen.

Een leefbaar dorp en een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Nu en in de toekomst. Dat is wat wij onze inwoners gunnen. En waar wij ons - samen met medewerkers en samenwerkingspartners - iedere dag voor inzetten. Geen eenvoudige opgave in deze tijden van woningnood, klimaatverandering en energietransitie. Ook op maatschappelijk gebied staan wij voor uitdagingen. Zo zien we dat steeds meer inwoners moeilijk rondkomen en dat de vraag naar zorg en ondersteuning van jong en oud groeit.

Meer opgaven, minder geld

Van de gemeente wordt veel verwacht. Tegelijkertijd is er minder geld om alle taken en opgaven uit te voeren. Ook wij merken de stijgende prijzen voor personeel, materialen en diensten. Daarnaast nemen onze inkomsten af. De herverdeling van en de korting op het gemeentefonds – onze voornaamste bron van inkomsten – pakt voor Leiderdorp slecht uit. Hierover is het laatste woord nog niet gezegd. Vertegenwoordigd door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) blijven wij en de andere gemeenten bij de nieuwe regering pleiten voor een redelijke verdeling. De uitkomst is echter ongewis.

Keuze

We bereiden ons daarom voor op magere jaren. De begroting bevat dan ook voorstellen om te bezuinigen. Dat doen we voornamelijk door te korten op de uitgaven, zonder de gemeentelijke dienstverlening tekort te doen. Ook zien wij ons genoodzaakt de lasten voor de inwoners iets te verhogen. Zo stijgt de onroerende zaakbelasting voor woningen en niet-woningen naast de inflatiecorrectie van 2,6 procent met 5 procent.

Nieuw beleid

We kunnen onze ogen niet sluiten voor de ontwikkelingen die op ons af komen. Daarom maken wij in de begroting ook ruimte voor nieuwe investeringen. Zo hebben we geld uitgetrokken om (sociale) woningbouw te stimuleren. Dergelijke projecten zijn nu vaak niet haalbaar omdat de bouw meer kost dan de marktwaarde van de woningen. Ook willen we onderzoeken of we een duurzaamheidscentrum kunnen opzetten in het hart van Leiderdorp, locatie Houtkamp en Sterretuin, zodat kennis en ervaring van diverse organisaties wordt gebundeld. Inwoners met inkomensproblemen willen we helpen de juiste weg naar hulporganisaties en de gemeente te vinden. We stellen hiervoor een armoedefunctionaris aan. De tarieven voor evenementenvergunningen gaan we halveren. Zo stimuleren we dat Leiderdorp een levendig dorp van ontmoeting blijft. We stellen eveneens voor meer geld aan het bibliotheekwerk te besteden.

In 2025 neemt de energietransitie een vlucht. Daarom zetten wij de reserve Duurzaamheid in om regionaal samen te werken aan warmtenetten, duurzame energieopwekking en oplossingen voor netcongestie. Lokale ontwikkelingen gaan we stimuleren door een gebiedsgerichte wijkaanpak, participatie en onderzoek.

Tot slot

Met deze begroting denken we een evenwichtige mix van bezuinigingen, lastenlastenverzwaring en investeringen te hebben gevonden. Wij presenteren u een sluitende begroting voor 2025.

College van burgemeester en wethouders

1 oktober 2024

Hoofdpijnen financiële begroting

Structureel en reëel evenwicht

De programmabegroting 2025 is structureel en reëel in evenwicht. Dat wil zeggen dat de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten en dat de ramingen realistisch zijn. Op die gronden gaan wij uit van een positieve beoordeling door de toezichthouder.

Programmabegroting 2025

De begroting 2024 en de financiële kadernota 2025-2028 vormen de basis van onze programmabegroting 2025.

Aanvullend bepalen verschillende mutaties het meerjarenbeeld van Leiderdorp, zoals:

- De dekkingsmaatregelen uit de nota 'Het Ravijn Overbruggen' (HRO).
- De effecten van de meicirculaire gemeentefonds, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 18 juni 2024.
- Effecten van tussentijdse besluitvorming en overige nieuwe ontwikkelingen.
- De doorberekening van de kapitaallasten na de actualisering van de investeringsplanning.
- De brief van het Inter Provinciaal Overleg van 11 juni 2024.
- De begrotingsadviezen van de VNG van 1 maart en 11 juni 2024.

De lokale lasten

Elk jaar in december leggen we de raad de tarieven voor de lokale lasten voor. De raad neemt dan een besluit.

We houden uiteraard rekening met het maximum dat landelijk voor sommige tarieven geldt. In 2025 stijgen de lokale lasten met de inflatiecorrectie. In de financiële kadernota stelden we de inflatiecorrectie vast op 2,6%. Om de begrotingstekorten met ingang van 2025 te beperken worden de tarieven voor de Ozb voor woningen en niet-woningen met 5% extra verhoogd. Bij de vaststelling van de begroting 2024 was al besloten dat de heffingskorting op de afvalstoffenheffing met ingang van 2025 definitief vervalt. In de paragraaf lokale heffingen worden alle ontwikkelingen nader toegelicht.

Van kadernota 2025-2028 naar programmabegroting 2025

De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de begroting zien. We starten de tabel met de uitkomst van de financiële kadernota 2025-2028. In die uitkomst zijn alle mutaties van de kadernota en de voorgestelde dekkingsmaatregelen in de nota 'Het Ravijn Overbruggen' meegenomen. De mogelijke structurele dekking ten laste van de behoedzaamheidsreserve is in die uitkomst niet meegenomen. Die eventuele dekking wordt aan de hand van de uitkomst van deze begroting berekend en waar mogelijk ook ingezet.

Nr.	Onderwerp	2025	2026	2027	2028
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2025-2028	107.297	1.560.632	1.892.513	1.940.065
1	Uitkomst 1e Bestuursrapportage 2024	64.079	51.607	55.975	55.975
2	Meicirculaire 2024 Gemeentefonds	50.812	136.599	-9.064	-85.867
3	Stelpost ruimte onder BCF	-359.000	-359.000	-359.000	-359.000
4	Versterking algemene reserves	964.564	-70.403	-103.563	-23.559
5	Verhoging bijdrage SOZ 2025-2028	321.338	321.338	321.338	321.338
6	Indexatie WMO en Jeugdwet OVA	187.205	187.205	187.205	187.205
7	Indexeringen en technische correcties	169.925	-122.831	-132.073	-136.932

Nr.	Onderwerp	2025	2026	2027	2028
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2025-2028	107.297	1.560.632	1.892.513	1.940.065
8	Herberekening rente en kapitaallasten	-611.910	-115.316	-46.217	241.661
9	Activiteiten energietransitie	500.000	0	0	0
9	Reserve duurzaamheid	-500.000	0	0	0
10	Nieuw financieel systeem	537.500	107.500	107.500	107.500
10	Algemene reserve	-537.500	0	0	0
	Begrotingstekort 2025-2025	894.310	1.697.331	1.914.614	2.248.386
11	Structurele dekking behoedzaamheidsreserve	-894.310	-1.697.331	-1.914.614	-1.886.847
	Saldo begroting 2025-2028	0	0	0	361.539

Financiële ontwikkelingen na de kadernota 2025-2028

1. Uitkomst 1e Bestuursrapportage 2024

In de meerjarenraming van de financiële kadernota 2025-2028 hadden we de structurele doorwerking van de 1e bestuursrapportage 2024 nog niet meegenomen. We hebben die uitkomst nu in het begrotingsaldo verwerkt.

2. Meicirculaire 2024 gemeentefonds

De gevolgen van de meicirculaire 2024 gemeentefonds waren onderwerp van de raadsbrief van 18 juni 2024. De uitkomsten over alle jaren stemmen min of meer overeen met de inschattingen die wij vooraf in de kadernota hebben aangehouden. Voor de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds noteren we in 2025 en 2026 een tegenvaller van € 51.000 resp. € 137.000. Voor de jaren 2027 en 2028 is er een voordeel van € 9.000 resp. € 86.000. Die uitkomsten zijn relatief gering te noemen.

3. Stelpost ruimte onder BCF

In het begrotingsadvies van de VNG van 11 juni 2024 wordt in overweging gegeven om rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen rondom het Btw-compensatiefonds (BCF). Het Btw-compensatiefonds wordt jaarlijks aangewend voor de declaraties BCF van de gemeenten over het voorafgaande jaar. Als het BCF niet volledig wordt besteed is er sprake van ruimte onder het BCF-plafond. Die ruimte wordt toegevoegd aan het gemeentefonds en komt bij wijze van voorschot tot uitkering in de septembercirculaire van het lopende jaar en wordt afgerekend in de meicirculaire van het opvolgende jaar. De ruimte onder het BCF loopt in de afgelopen jaren sterk op en over 2023 is in totaal een bedrag van € 718.000 ontvangen. Door de toezichthouder is eerder aangegeven dat gemeenten bij de bepaling van de algemene uitkering een stelpost mogen opnemen voor de ruimte onder het BCF-plafond. Die stelpost mag maximaal het bedrag zijn dat in het laatste jaar is uitgekeerd. Nu het bedrag sterk oploopt en ook materieel van betekenis is geworden, stellen wij voor om met ingang van 2025 een stelpost op te nemen voor een bedrag dat gelijk is aan 50% van de laatst ontvangen uitkering. Gelet op de wisselende hoogte kiezen we voor deze inzet. De stelpost komt daarmee op € 359.000 en blijft daarmee nog onder de uitkering die is ontvangen over 2021 en 2022.

4. Versterking algemene reserves

In de nota 'Het Ravijn Overbruggen' zijn de mogelijkheden uiteengezet voor het inzetten van de algemene reserves als structureel dekkingsmiddel. Teneinde reserves op deze wijze maximaal te kunnen inzetten zijn de bestaande reserves beoordeeld op noodzaak en functionaliteit. Daar waar de reserves in de kern eenzelfde functie hadden als de algemene

reserve (nl. een buffer voor verevening van de mee- en tegenvallers in de jaarrekening) is voorgesteld om die reserves toe te voegen aan de algemene reserve. In het raadsvoorstel bij de financiële kadernota is voor de effectuering van dit voorstel besloten om de lopende begroting en de meerjarenraming 2025-2027 met een begrotingswijziging aan te passen. Na de verwerking van dit besluit zijn alle mutaties ten gunste of ten laste van de algemene reserve beoordeeld op de vraag of het daarbij gaat om een verevening van mee- en tegenvallers of dat de mutatie voortvloeit uit een specifiek besluit voor aanwending van de reserve c.q. het gebruik van de reserve voor budgetoverheveling. De mutaties die betrekking hebben op mee- en tegenvallers zijn vervolgens geëlimineerd om zo enerzijds een zuivere stand van de algemene reserve te realiseren en anderzijds om een zuivere stand van het begrotingstekort te presenteren. Dat begrotingstekort kunnen we nu immers met een structurele onttrekking aan de behoedzaamheidsreserve dekken. Dat heeft met het oog op de realisatie van structureel en reëel evenwicht de voorkeur.

5. Verhoging bijdrage SOZ 2025-2028

In de aanloop naar het portefeuillehoudersoverleg van 3 juli 2024 over de budgettaire ontwikkelingen van de jeugdzorg bleek een extra verhoging van de bijdrage aan de Service Organisatie Zorg onontkoombaar. In de Raadsinformatiebrief financiële ontwikkelingen specialistische jeugdhulp van 2 juli 2024 hebben wij u al uitgebreid geïnformeerd over de achtergronden van deze ontwikkeling. De extra verhoging is meegenomen in de begroting 2025.

6. Indexatie Wmo en Jeugdwet OVA

Voor de Wmo en de Jeugdwet bestaat er geen apart landelijk indexeringspercentage. Het rijk gebruikt het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage om de tarieven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz) te indexeren. Aangezien zorgaanbieders vaak zorg in meerdere zorgdomeinen leveren, is het voor hen van belang dat de tarieven in de verschillende zorgdomeinen zoveel mogelijk op dezelfde manier worden geïndexeerd. De VNG adviseerde op 17 juni 2024 om de budgetten in de gemeentebegroting met deze index te verhogen. De voorlopige indexatie voor 2025 komt uit op 3,94% waar we eerder voor de begroting 2025 rekening hadden gehouden met 1,4%. Derhalve passen we het verschil nog aan met 2,54% extra indexatie.

7. Indexeringen en technische correcties

In de algemene uitgangspunten van de kadernota zijn de indexeringen van de baten en lasten bepaald. De financiële consequenties voor de begroting 2025 zijn globaal doorgerekend. De gedetailleerde verwerking van de indexeringen voeren we uit bij de samenstelling van de begroting. In de kadernota is aangegeven dat binnen het geheel van indexeringen een stelpost van € 101.350 was opgenomen. Ter dekking van de indexering van de Wmo/Jeugdwet (zie punt 6) en de indexering van de investeringsvoornemens is deze stelpost ingezet. Overigens bleek bij de uitwerking dat er in het jaar 2025 een bedrag van € 75.777 tegengesteld in de cijfers van de indexering was verwerkt. Die correctie en enkele financieel-technische correcties van geringe omvang zijn in deze post meegenomen.

8. Herberekening rente en kapitaallasten

We berekenden de kapitaallasten voor de begroting 2025 op basis van de beschikbaar gestelde investeringskredieten en de geactualiseerde investeringsvoornemens. We bepaalden een kasstroomprognose voor zowel de lopende investeringen als voor de investeringsvoornemens. De kritische beoordeling van het tempo van de investeringen resulteerde in een daling van de kapitaallasten in 2025. Een deel van het voordeel heeft betrekking op de kapitaallasten van rioleringen en reiniging. De effecten daarvan verrekenen we met de voorziening rioleringen en de voorziening reiniging. De baten op geldleningen voor de doorberekende rente zijn aangesloten op de rente kapitaallasten. De rentelasten van geldleningen zijn voor de meerjarenraming opnieuw bepaald op basis van het investeringsplan. Door de

toename van de investeringen op termijn zien we in het laatste jaar een verhoging van de rentelasten op aan te trekken geldleningen. In de tabel is het netto effect gegeven.

9. Activiteiten energietransitie

In de kadernota hebben wij aangekondigd dat we in de begroting 2025 een bedrag van € 500.000 opnemen voor dekking van activiteiten energietransitie. Er komt de komende jaren nog veel op de gemeente af als het gaat om de energietransitie. Om de doelstellingen te kunnen halen moet er extra ingezet worden op het creëren van een duurzaam energiesysteem. Hiervoor willen we extra inzet plegen op lokale oplossingen voor opwek, warmte en energiebesparing. Die activiteiten betreffen:

- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor een lokaal warmte-/koudenet in Leiderdorp en eventuele initiatieven faciliteren.
- Het stimuleren en realiseren van solar carports: zonne-energie op parkeerplaatsen.
- Het aanvullen van de revolverende duurzaamheidslening waar bewoners gebruik van kunnen maken om hun woning te verduurzamen.

Het budget voor deze activiteiten wordt gedekt uit de reserve duurzaamheid. Daarnaast wordt er onderzocht op welke wijze het warmtenet vorm kan krijgen in de regio. Het opzetten van een warmtebedrijf en wat dit betekent voor de gemeente is hier onderdeel van. Dit brengt in de toekomst kosten met zich mee waar de duurzaamheidsreserve voor ingezet kan worden.

10. Nieuw financieel systeem

De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude hebben gezamenlijk een nieuw financieel systeem aanbesteed. De kosten van het systeem van de partij aan wie de aanbesteding is gegund zijn hoger dan geraamd. Uw gemeenteraad heeft op 16 september 2024 ingestemd met de definitieve gunning van het nieuwe financieel systeem. In het raadsvoorstel is aangegeven dat de financiële gevolgen van dit besluit zijn meegenomen bij de samenstelling van de begroting 2025.

11. Behoedzaamheidsreserve

Met ingang van 2025 zetten we de behoedzaamheidsreserve in als structureel dekkingsmiddel van begrotingstekorten. De reserve wordt als dekking ingezet tot het bedrag dat we op basis van de nieuwe spelregels daarvoor maximaal mogen aanwenden. Voor de jaren 2025 tot en met 2027 is deze dekking toereikend om het begrotingstekort op te vangen. Voor 2028 is dat niet het geval en zijn we dus evenmin structureel in evenwicht.

Uit de tabel blijkt dat we de behoedzaamheidsreserve in de jaren 2025 tot en met 2028 voor € 6,4 miljoen inzetten. De reserve loopt eind 2028 terug naar de saldo van nog geen € 1,5 miljoen. Tegelijkertijd zien we dat de maximale aanwending van de algemene reserves na 2028 verder afneemt. In de wetenschap dat het begrotingstekort in 2029 met ca. € 0,9 miljoen (rente geldleningen en afschrijving) verder oploopt is voortzetting van deze systematiek voor de lange termijn niet houdbaar. De forse terugval in financiële middelen voor gemeenten vanaf 2026 blijft vooralsnog bestaan, waardoor taken en middelen van gemeenten niet in balans zijn.

De noodzaak van een passende compensatie door de rijksoverheid voor de toegepaste korting op het gemeentefonds staat daarmee wel vast. Wij verwachten dat de duidelijkheid over die compensatie veel tijd zal vragen. Tot die tijd blijft de financiële toekomst voor gemeenten ongewis. Een tijdelijke overbrugging door de inzet van onze eigen reserves is mogelijk maar als compensatie uitblijft zijn verdere bezuinigingen onontkoombaar.

Leeswijzer

De begroting bestaat uit twee delen. Dit schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor.

In het eerste deel - de **beleidsbegroting** - werken we het beleid in drie programma's uit. De gemeenteraad stelde de indeling van de programma's en de subprogramma's op 4 juli 2016 vast. De beleidsbegroting bevat verder een hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen, een hoofdstuk overhead en 8 paragrafen.

De programma's zijn ingedeeld naar subprogramma's en hebben een vaste opzet. Elk subprogramma start met een inleiding en een schematisch overzicht van de (sub)doelen en activiteiten. De uitwerking van de (sub)doelen is ten opzichte van de voorgaande begroting hier en daar aangescherpt om zo beter aan te sluiten bij het uitvoeringsprogramma. Vervolgens lichten we de doelen toe onder het kopje '*Wat willen we bereiken?*'. De activiteiten om deze doelen te behalen, beschrijven we onder '*Wat gaan we ervoor doen?*'.

In het onderdeel '*Waar staat je gemeente?*' staan de verplichte beleidsindicatoren: elke gemeente moet deze indicatoren in haar begroting presenteren. Om een vergelijking mogelijk te maken hebben die indicatoren een landelijk bepaalde eenheid, bijvoorbeeld per 1.000 inwoners. Het landelijke gemiddelde fungeert als referentiewaarde. Om de informatiewaarde van deze indicatoren vast te houden zijn de data voor meerdere jaren opgenomen.

We sluiten elk programma af met de vraag '*Wat mag het kosten?*'. In een tabel presenteren we de bedragen uit de jaarrekening 2023, de begroting 2024 na wijziging, de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. De tabel splitst de lasten en de baten uit, de baten hebben een minteken. Ook lichten we de ontwikkeling van de begroting t.o.v. de voorgaande begroting toe.

Na de programma's volgen de paragrafen. Hierin rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede van de begroting geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het BBV de paragrafen verplicht.

Deel twee van de begroting - de **financiële begroting** - bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht per taakveld.

- Het overzicht van baten en lasten bevat de begrotingcijfers per programma. De toelichting gaat in op de grondslagen van de begroting, zoals vastgesteld in de kadernota. Verder brengen we in beeld of de begroting 2025 en de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn.
- De uiteenzetting van de financiële positie geeft inzicht in de ontwikkeling van de balans, het investeringsplan en het overzicht van reserves en voorzieningen.
- In het overzicht per taakveld delen we de baten en lasten in naar taakveld.

Twee bijlagen sluiten de begroting af.

BELEIDSBEGROTING

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1A: Levendig, vitaal en creatief Leiderdorp

Inleiding

Net als in 2024 blijven wij aan de hand van het plan van aanpak GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) werken aan de bevordering van de gezondheid van onze inwoners. Deze aanpak is breed van jong tot oud en kent zowel een preventieve insteek als een soms meer reactieve. Daarnaast blijven wij in 2025 werken aan het bevorderen van een gezonde leefstijl door middel van het leefstijlakkoord. Zo willen wij werken aan een gezond leven makkelijk maken voor al onze inwoners.

Tot slot verkennen wij de mogelijkheden om in de toekomstige begrotingen nog beter zichtbaar te maken hoe wij werken aan de beoogde doelstellingen in de sociale agenda. Dit geldt niet alleen voor dit subprogramma, maar voor het gehele programma 1.

Doel	Inwoners zijn in staat om gezond te leven in een levendig, vitaal en creatief dorp		
Subdoel	1. Inwoners zijn in staat om gezond te leven en vitaal ouder te worden	2. Inwoners doen mee aan kunst-, cultuur- en sportactiviteiten	3. Verbeteren en verduurzamen van de kwaliteit van de scholen en het onderhouden van de gemeentelijke vastgoedportefeuille
Activiteiten 2025	1.1 Het door ontwikkelen van sport en ontmoetingsvoorzieningen	2.1 Versterken Culturele sector	3.1 (Ver)nieuwbouw schoolprojecten uit het Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2029
	1.2 Een preventieve voorlichtingscampagne opzetten.	2.2 Bibliotheekvisie	3.2 Tijdelijke huisvesting voor diverse schoolprojecten
	1.3 De valpreventie aanpak doorzetten	2.3 Verenigingsondersteuning binnen- en buitensport	3.3 Kadernota Vastgoed voor een effectief te beheren vastgoedportefeuille
	1.4 Blijven inzetten op integrale aanpak gezondheid		3.4 Routekaart verduurzaming (gemeentelijk) vastgoed
	1.5 Uitvoering geven aan het leefstijlakkoord		

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners zijn in staat om gezond te leven en vitaal ouder te worden

Wij streven ernaar om gezond en vitaal ouder worden zoveel mogelijk te faciliteren. Dit betekent dat we sport- en ontmoetingsvoorzieningen in de buurt stimuleren, in samenwerking met sport- en cultuurorganisaties, buurthuizen en Includio Leiderdorp. Daarbij gaat het niet alleen over de fysieke gezondheid, maar ook over de mentale gezondheid.

Wij kijken naar hoe we integrale gezondheid kunnen blijven doorontwikkelen en vooral borgen. Zo sorteren we voor op het stoppen van de landelijke Brede SPUK-middelen in 2026. Het komende jaar evalueren we de huidige activiteiten die nu onder de SPUK-middelen vallen en bekijken we hoe de succesvolle activiteiten kunnen worden voortgezet na 2026.

Tot slot wil de gemeente Leiderdorp meer inzetten op preventie. De gemeente zet in op bewustwordingscampagnes voor bijvoorbeeld gezondheid en bewegen. En ook om inwoners bewust te maken van hun woonsituatie en hoe zij hun woonsituatie tijdig kunnen aanpassen.

2. Inwoners doen mee aan kunst-, cultuur- en sportactiviteiten

Sport, kunst en cultuur zijn belangrijk. Elke inwoner van Leiderdorp moet aan sport en/of cultuur kunnen doen. De stappen die in 2024 zijn gemaakt zetten we door in 2025. We blijven de Brede Regeling Combinatiefuncties gebruiken voor de inzet van de vitaliteitscoach. We blijven inwoners en organisaties wijzen op het Sport en Cultuurfonds. Het jeugd- en volwassenfonds zorgt ervoor dat inwoners mee kunnen doen ongeacht hun financiële situatie. In 2024 is het programma Cultuureducatie met Kwaliteit weer voor 4 jaar verlengd. Cultuureducatie brengt jong en oud in contact met cultuur.

Met ingang van 1 januari 2024 is het voor (culturele) instellingen mogelijk een eenmalige subsidie aan te vragen. Hiermee stimuleren we organisaties activiteiten en (kleinschalige) evenementen voor inwoners te organiseren. In 2025 zetten we samen met het nieuwe evenementenbeleid in op het verder versterken en ondersteunen van levendigheid en reuring in het dorp.

De mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor sport- en beweegactiviteiten via het sportakkoord blijft ook in 2025 bestaan. De subsidies zijn bedoeld voor lokale activiteiten. Het doel van het sportakkoord is om zoveel mogelijk Leiderdorpers met plezier te laten sporten en bewegen. De rol van coördinator sportakkoord die extern wordt vervuld loopt af in 2025 en zal door de vrijwilligers van de stuurgroep opgepakt gaan worden. Er blijft ruimte om de stuurgroep te ondersteunen vanuit de verenigingsondersteuners

3. We verbeteren de scholen op het gebied van duurzaamheid en kwaliteit en we onderhouden het gemeentelijk vastgoed

In 2024 is een vastgoedinformatiesysteem aangeschaft voor vastgoedbeheer om meer inzicht en grip te krijgen op de objecten welke in eigendom zijn binnen onze vastgoedportefeuille. Dit systeem wordt geïmplementeerd.

Binnen de portefeuille stoten wij de Zijllaanmolen af om meer de focus te houden op het vastgoed wat wij beschikbaar stellen aan partijen die bijdragen aan onze beleidsdoelen. Het budget om de verkoop mogelijk te maken is via de kadernota 2025-2028 beschikbaar gesteld.

Verder zullen wij leegstaande delen van gebouwen verhuren, bij voorkeur aan partijen die activiteiten organiseren die passen bij ons beleid. Leegstaande gebouwen die wij niet gebruiken zullen wij slopen en indien mogelijk afstoten, zoals de brandweerkazerne.

De verbouwing van sport- en recreatiecentrum De Does wordt opgestart. Waar mogelijk zullen koppelkansen worden benut en verbeteringen aangebracht, zoals zonnepanelen. De exploitatie zal in de zomerperiode gesloten zijn, waarbij overlast zoveel mogelijk wordt beperkt en zorgvuldig zal worden gecommuniceerd. In de kadernota 2024-2027 is een reservering voor de inkomstenderving van de exploitatie opgenomen.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1. Het door ontwikkelen van sport en ontmoetingsvoorzieningen

We willen sport- en ontmoetingsvoorzieningen nog meer stimuleren in de buurt. Hiervoor willen we de huidige voorzieningen in kaart brengen en onderzoeken met de lokale partners en inwoners welke behoefte er ligt om dit meer te stimuleren.

1.2. Een preventieve voorlichtingscampagne opzetten

Omdat we een vergrijzende gemeente zijn willen we inwoners meer preventief voorlichten over gezond en vitaal ouder worden. Dit willen we doen door middel van fysieke bijeenkomsten, dan wel online voorlichting. Ook willen we bewustwordingscampagnes starten over bewustwording omtrent de oude dag. Wij willen inwoners bijvoorbeeld bewust laten nadenken over de woningsituatie en of en hoe de woonsituatie passend kan worden gemaakt voor de oude dag.

1.3 De valpreventie aanpak doorzetten

In 2024 zijn wij gestart met een aanpak om het valrisico onder thuiswonende ouderen te verkleinen. Dit zetten wij door in 2025 om het vitaal ouder worden te stimuleren, maar ook om het beroep op zorg te beperken. De aanpak komt voort uit een landelijk programma en legt de verbinding tussen het gemeentelijke en het zorgdomein. Niet alleen gaat het over het inventariseren van het valrisico en het bieden van een beweeginterventie, maar ook het creëren van een structureel beweegaanbod.

1.4 Blijven inzetten op integrale aanpak gezondheid

In 2024 zijn wij gestart met het uitvoeren van een integrale aanpak voor gezondheid. Dit zetten wij door in 2025. Daarbij sluiten wij aan bij de landelijke en regionale ontwikkelingen die volgen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). We werken ook in 2025 op lokaal en regionaal niveau samen aan o.a. de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht en de gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) voor volwassenen. Ook bevorderen we bewustwording bij inwoners, bijvoorbeeld over leefstijl, gezondheid en bewegen voor alle inwoners. We haken daarom in 2025 actief aan op een aantal landelijke campagnes die hierop aansluiten.

1.5 Uitvoering geven aan het Leefstijlakkoord

Naar aanleiding van de start van de campagne Levend Leiderdorp hebben de eerste lokale partijen zich al gemeld. Samenwerken aan een gezonde leefstijl en leefomgeving in Leiderdorp heeft in 2025 de aandacht. Door aan te haken bij lokale initiatieven, samen te werken en initiatieven waar mogelijk te ondersteunen ontstaat er een actieve en betrokken lokale gemeenschap die zich inzet voor een gezondere leefstijl en leefomgeving. Deze werkzaamheden en de inzet van de aanjager Leefstijlakkoord zetten we in 2025 door.

Er wordt vanuit Levend Leiderdorp blijvend aandacht gevraagd voor gezonde (sport)kantines en niet-roken beleid bij verenigingen en clubs. Ook is er aandacht voor het verbeteren van sociale contacten om eenzaamheid tegen te gaan. De vereniging ondersteuners sport vervullen hierin een belangrijke, verbindende, functie.

2.1 Versterken Culturele sector

In 2025 blijven we ons inzetten om culturele organisaties te ondersteunen. We zullen actief relevante informatie delen via een nieuwsbrief. Daarnaast organiseren we overleggen en bijeenkomsten in samenwerking met het Cultuurplatform om afstemming en samenwerking tussen culturele organisaties te bevorderen. Ook betrekken we de culturele sector bij de uitwerking van de sociale agenda, zoals de doe-agenda en het sociaal café. In 2025 zetten we samen met het nieuwe evenementenbeleid in op het verder versterken en ondersteunen van levendigheid en reuring in het dorp. Dit doen we o.a. door in 2025 een nieuwe subsidieregeling Kunst en Cultuur verder uit te werken. Deze regeling heeft als doel duidelijkheid creëren over de kaders waarbinnen subsidie kan worden verstrekt en meer helderheid over financiële middelen die inzetbaar zijn voor het ondersteunen van kunst en cultuur in Leiderdorp.

2.2 Bibliotheekvisie

In 2025 zal de nieuwe bibliotheekvisie worden afgerond. De functie van de bibliotheek is in de afgelopen jaren veranderd, zeker sinds de coronacrisis. De bibliotheek is meer dan alleen het uitlenen van boeken, maar heeft ook een maatschappelijke functie. Samen met BplusC is de oude bibliotheekvisie geëvalueerd en is er gewerkt aan een nieuwe visie met daarbij een nieuwe subsidierelatie. Hierbij is rekening gehouden met de nieuwe Bibliotheekwet en zorgplicht die per 2025 van kracht zijn.

2.3 Verenigingsondersteuning binnen- en buitensport

In april 2024 zijn er twee vereniging ondersteuners sport aangesteld vanuit sportbegroting en de Brede Regeling Combinatiefuncties voor de duur van twee jaar. De ondersteuners zullen een sportloket oprichten waar verenigingen terecht kunnen voor diverse ondersteuningsvormen. Het doel van de ondersteuning is om de vitaliteit van de binnen- en buitensportverenigingen in Leiderdorp te behouden en/of te versterken. In 2024 lag de nadruk van de ondersteuners op kennismaken. In 2025 richten zij zich op het bevorderen van samenwerking en uitwisseling tussen clubs, en op het ondersteunen van individuele verenigingen bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen.

De buitensportverenigingen zijn sinds 2016 ingedeeld in een arrangementenmodel. Het model heeft als doel om gelijkwaardige en transparante (financiële) afspraken tussen gemeente en vereniging te bewerkstelligen. In 2025 zal er een eerste evaluatie over de werking van het arrangementenmodel plaatsvinden.

Sportfondsen Leiderdorp B.V. exploiteert de binnensport in Leiderdorp. De overeenkomst loopt af in 2025. Het college heeft de intentie om, vanwege de goede samenwerking en waarborging van de continuïteit, de overeenkomst te verlengen met 5 jaar.

3.1 (Ver)nieuwbouw schoolprojecten uit het Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2029

In 2024 is gestart met het herijken van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). De aanbevelingen van het rekenkameronderzoek zijn hierin meegenomen. Het IHP wordt afgerond, de kosten en planning rondom de onderwijshuisvestingsopgave zijn dan duidelijk. Zeker is wel dat de eerder beschikbaar gestelde kredieten c.q. opgevoerde investeringsvoornemens niet toereikend zullen zijn en dat de kapitaallasten op termijn zullen toenemen. Aan de scholenbouwopgave wordt uitvoering gegeven. Wij gaan onderzoeken of projecten voor de onderwijshuisvesting

gelijktijdig kunnen worden uitgevoerd. Wij zijn hierin deels afhankelijk van de beschikbare wissellocatie, aangezien binnen de vastgoedportefeuille alleen De Buit ingezet kan worden als tijdelijke huisvesting. Het creëren en realiseren van tijdelijke huisvesting is erg kostbaar en de beschikbare ruimten bij de scholen is beperkt.

3.2 Tijdelijke huisvesting voor diverse schoolprojecten

De Buit aan de Buitenhoflaan 1 dient als tijdelijke huisvesting. Floreokids is de huidige huurder van het pand. De realisatie van Kindcentrum Buitenhof wordt opgestart. Nadat de nieuwbouw voor de kinderopvang is gerealiseerd zullen de scholen gefaseerd gebruik maken van De Buit. Als Floreokids naar de nieuwbouw is verhuisd, kan er worden gestart met de noodzakelijke verbouwingen aan de Buitenhoflaan 1.

Zodra De Hobbit en 't Bolwerk terug zijn verhuisd naar de Klerkenhof kan de tijdelijke huisvesting eventueel worden gebruikt voor de vernieuwingsprojecten van de basisscholen De Elkerlyc en De Schakel.

3.3 Kadernota Vastgoed voor een effectief te beheren vastgoedportefeuille

De vastgoednota wordt voorgelegd ter vaststelling aan de raad. In de vastgoednota wordt de visie en het beleid vastgelegd van het vastgoedbeheer van objecten die in ons eigendom komen te staan. Door het vaststellen van de rollen, taken en het kader kunnen wij efficiënter beheren, meer inkomsten genereren en beter de voortgang monitoren.

3.4 Routekaart verduurzaming (gemeentelijk) vastgoed

De routekaart wordt opgeleverd en wij starten met de implementatie. In 2024 is gestart met het opstellen van de routekaart. Het document vertaalt de verduurzamingsambities naar een overzicht met concrete projecten, middelen en uitvoeringsdata. Hierna starten wij met de uitvoering van maatregelen.

1B: Iedereen kan meedoen in Leiderdorp

Inleiding

We willen de integrale aanpak op gezondheid doorzetten en hiermee stimuleren dat inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam zijn. Dit geldt voor jong en oud. Dit draagt bij aan de doelstellingen uit de sociale agenda zoals; het prettig opgroeien en leven, vitaal ouder worden, maar ook een gezond leven makkelijk maken. De uitgangspunten van Positieve Gezondheid worden hierbij in acht genomen.

We willen ervoor zorgen dat iedereen, ook kwetsbare inwoners, gelijke kansen krijgen in Leiderdorp. We focussen daarom op het vergroten van de kansengelijkheid in het onderwijs en het waarborgen van bestaanszekerheid. Daarmee geven we ook invulling aan de doelen rond kansengelijkheid uit de sociale agenda.

Zoals benoemd in subparagraaf 1A willen wij kijken hoe wij de verhouding tussen de doelstellingen uit de sociale agenda en de begroting nog beter kunnen maken. Zodoende verkennen wij de mogelijkheden om in de toekomstige begrotingen dit explicieter terug te laten komen.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en zetten zich in voor de mensen in hun buurt		
Subdoel	1. Inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam	2. We bieden onderwijs aan inwoners met een taalachterstand en aan nieuwkomers	3. Inwoners en hun kinderen hebben gelijke kansen om mee te doen
Activiteiten 2025	1.1 Verrijkt activiteiten aanbod voor ouderen	2.1 Onderwijsachterstanden-beleid en voorschoolse educatie.	3.1 Integraal armoedebeleid
	1.2 Inclusio - Welzijnsbeleid	2.2 Nieuwkomersonderwijs	3.2 Evaluatie inburgering
	1.3 Passend onderwijsaanbod en financiële begeleiding en ontzorging van statushouders in de eerste periode van de inburgering	2.3 Laaggeletterdheid	3.3 Kansrijke Start
		2.4 Lokale Educatieve Agenda (LEA)	3.4 Taakstelling huisvesting statushouders

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam

We streven ernaar dat inwoners zolang mogelijk zelfredzaam zijn. Wanneer dit niet meer mogelijk is, kijken we gezamenlijk met de inwoner en het lokale netwerk naar een passende oplossing. We zoeken de oplossing zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving, waardoor inwoners zoveel mogelijk naar vermogen meedoen en krijgen op tijd hulp en ondersteuning als dat nodig is.

- Een betere verbinding met ondersteuning vanuit het voorveld.
- Waar mogelijk worden oplossingen gezocht in de sociale basis.

2. We bieden onderwijs aan inwoners met een taalachterstand en aan nieuwkomers

Taalvaardigheid is een belangrijke sleutel tot succesvolle integratie in de samenleving. Daarom zorgen we ervoor dat inwoners met een taalachterstand en nieuwkomers toegang hebben tot een leeromgeving die niet alleen veilig en ondersteunend is, maar ook nauw aansluit bij hun unieke behoeften en ambities. Zo zorgen we ervoor dat iedereen de kans krijgt om mee te doen en zich thuis te voelen in onze gemeenschap.

3. Inwoners en hun kinderen hebben gelijke kansen om mee te doen

We willen dat iedereen, jong en oud, de ruimte en kansen krijgt om actief deel te nemen aan de maatschappij.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Verrijkt activiteiten aanbod voor ouderen

We willen onderzoeken welke behoefte en hiaten er zijn wat betreft welzijnsactiviteiten voor ouderen. Hierdoor willen we een gemeenschap ontwikkelen waar inwoners elkaar op een laagdrempelige wijze kunnen ontmoeten en ondersteunen in de eigen omgeving. We willen dit in samenwerking met de inwoners, buurthuizen, Inclusio, sport- en cultuurverenigingen onderzoeken en verder ontwikkelen.

1.2 Inclusio - Welzijnsbeleid

We willen het komende jaar onderzoeken welke activiteiten binnen het welzijnsbeleid kan worden uitgebreid, waardoor we inwoners langer zelfredzaam kunnen houden. We denken bijvoorbeeld aan het uitbreiden van dagactiviteiten, waardoor inwoners met dementie en ouderdomsproblematiek in de eigen omgeving kunnen worden opgevangen. Het doel hiervan is dat de mantelzorger wordt ontlast en de inwoner langer zelfstandig thuis kan blijven wonen.

1.3 Passend onderwijsaanbod en financiële begeleiding en ontzorging van statushouders in de eerste periode van de inburgering

Om nieuwkomers optimaal te ondersteunen, biedt de gemeente Leiderdorp vanaf het begin intensieve begeleiding aan. Conform de nieuwe inburgeringswet ontzorgen we de statushouders in de eerste fase op financieel gebied, zodat zij zich volledig kunnen richten op hun integratietraject. Dit traject bestaat uit op maat gemaakt onderwijs en is gericht op maximale lokale participatie. We stimuleren het volgen van stages en het opdoen van werkervaring om de integratie in de arbeidsmarkt te versnellen. Ons beleid is nauw afgestemd op dat van de gemeente Leiden, waarbij we intensief samenwerken met organisaties zoals Inclusio Leiderdorp en het Leidse inburgeringstraject.

2.1 Onderwijsachterstandenbeleid en voorschoolse educatie

Met het onderwijskansenbeleid investeren we in het voorkomen van onderwijsachterstanden. Dit doen we door ondersteuning te bieden aan kinderen van 0 tot 18 jaar met een (risico op) onderwijsachterstand. Hierbij ligt de focus op de doelgroep van kinderen van 2 jaar tot en met ongeveer 6 jaar. Ieder jaar verstrekken we subsidie aan kinderopvangorganisaties en aan onderwijskansenpartners voor het uitvoeren van de voorschoolse educatie, gezinsprogramma's en ondersteunend aanbod. In bijeenkomsten met partners toetsen we het beleid, delen we kennis en ervaring en bepalen we of het nodig is om het beleid aan te passen. We zien de afgelopen jaren de problematiek rond jonge kinderen met een risico op een ontwikkelingsachterstand toenemen. Daarom vergroten we samen met onderwijskansenpartners ons inzicht in effect, bereik en doelmatigheid van de voorschoolse educatie om zo beter in staat te zijn de kosten beheersbaar te houden en de beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te kunnen zetten. Daarnaast willen we ook het proces van indicering voor de voorschoolse educatie tegen het licht houden om professionals bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) meer houvast te geven en beter te kunnen sturen op de instroom in de voorschool. Verder versterken we de aansluiting van de voorschoolse en de vroegschoolse educatie door samen met het onderwijs de inzet van tutoren in de eerste groepen van de basisscholen te evalueren en te borgen en mogelijkheden tot uitbreiding te onderzoeken. Ook maken we afspraken met kinderopvangorganisaties en scholen over een routekaart voor de overstap en overdracht van kinderopvang naar onderwijs.

2.2 Nieuwkomersonderwijs

In subregionaal verband werken we samen met scholen aan voldoende capaciteit aan Internationale taalklassen (ITK's) voor primair onderwijs en de Internationale schakelklassen voor voortgezet onderwijs (ISK's). We zetten daarnaast ook in op het in gezamenlijkheid faciliteren van een goede landing vanuit de taalklassen in het reguliere onderwijs, onder andere door de expertise ten aanzien van meertaligheid in het onderwijs te vergroten.

2.3 Laaggeletterdheid

Vanaf 2025 zal er een nieuw Regionaal Programma Integrale aanpak laaggeletterdheid Holland Rijnland van kracht zijn. In dit Programma staat het regionale beleid rondom laaggeletterdheid. Het programma is een vervolg op programma 2020-2024. Samen met de gemeente Leiden doet Leiderdorp de uitvoering, via het Taalpact Leiden en Leiderdorp Lokaal uitvoeringsprogramma. De aanpak van laaggeletterdheid integreren we zoveel mogelijk in het sociaal domein. Laaggeletterdheid is namelijk niet een probleem dat op zichzelf staat. De focus ligt op NT1; dat zijn mensen die in Nederland geboren en getogen zijn en niet goed kunnen lezen en schrijven. Volwasseneducatie, in het kader van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), is een belangrijk instrument. De organisatie Het Taalhuis van BplusC heeft samen met de gemeente een sturende rol.

In 2025 gaan we verder met het monitoren van de aanpak laaggeletterdheid. Dit wordt gedaan door kwalitatieve monitoring en evaluatie, effectmetingen van trainingen en workshops en het opzetten van een gezamenlijk registratiesysteem. De actielijnen van het Taalpact Leiden-Leiderdorp worden in 2025 uitgebreid met een actielijn gezondheid. Deze actielijn zal bestaan naast de al bestaande actielijnen Preventie, Armoede & Schulden, Participatie en Overstijgend.

2.4 Lokale Educatieve Agenda (LEA)

We stellen samen met schoolbesturen en betrokken partners de Leiderdorpse Educatieve Agenda (LEA) vast. Hierin leggen we de gezamenlijke ambities voor de belangrijkste thema's van de komende jaren vast. We verbinden de LEA ook aan de sociale agenda, met name waar het gaat om het vergroten van de kansengelijkheid in Leiderdorp.

3.1 Integraal armoedebeleid

In 2024 zijn we gestart met een nieuw beleidsplan om armoede aan te pakken, gericht op gelijke kansen voor iedereen. Samen met partners en inwoners werken we aan een integrale ondersteuning die niemand uitsluit. Dit plan is onderdeel van de sociale agenda en werkt de doelen uit van het coalitieakkoord. We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen, ongeacht achtergrond, gelijke kansen krijgt.

Vanaf 2025 versterken we deze aanpak met twee pijlers: betere afstemming van hulp en een groter bereik onder inwoners. Zo zorgen we dat iedereen die hulp nodig heeft, deze ook kan vinden.

Hiermee zetten we belangrijke stappen naar een toekomst waarin armoede effectief wordt bestreden.

3.2 Evaluatie inburgering

Sinds 2022 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de begeleiding en ondersteuning van nieuwkomers tijdens hun inburgeringstraject. De Wet Inburgering 2021 is erop gericht om statushouders snel en volwaardig te laten deelnemen aan de Nederlandse maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. In Leiderdorp zorgen we vanaf het begin voor intensieve begeleiding en financiële ontzorging, zodat statushouders zich volledig kunnen richten op hun inburgering. Hierin werken we nauw samen met de Leidse Inburgering om de lokale participatiemogelijkheden, zoals stages en

werkervaringsplekken, te vergroten. In 2024 brengen we gezamenlijk de knelpunten en verbeterpunten in kaart, zodat we in 2025 aan de slag kunnen met de evaluatie en onze aanpak waar nodig kunnen verbeteren.

3.3 Kansrijke Start

Vanuit het landelijke Actieprogramma Kansrijke Start werken gemeenten en het Rijk in verschillende regio's samen met professionals uit het medisch en sociaal domein om een kansrijke start voor ieder kind te garanderen. Wij vinden het belangrijk dat dit ook in Leiderdorp gebeurt. De eerste 1.000 dagen van een kind blijken namelijk niet alleen bepalend voor een gezonde groei en ontwikkeling in de buik, maar ook voor een optimale fysieke, sociale en emotionele gezondheid op latere leeftijd.

Samen met professionals uit het medisch en sociaal domein kijken wij hoe we de aandacht voor, tijdens en na de zwangerschap kunnen vergroten. Gezamenlijk zetten wij ons in voor een passend ondersteuningsaanbod en optimale samenwerking met en verwijzing naar professionals die - soms vanuit een ander domein - betrokken zijn bij kinderen en gezinnen. Dit doen wij lokaal, maar ook in afstemming met de (Leidse) regiogemeenten.

3.4 Taakstelling huisvesting statushouders

Leiderdorp heeft een achterstand voor de taakstelling huisvesten statushouders over het eerste halfjaar van 2024. Zie ook raadsinformatiebrief 24C-012. Ook in de 2e helft van 2024 wordt een oplopende achterstand verwacht. We hebben actieplannen opgezet en zullen die opzetten waar dat nog niet gedaan is met betrokken partijen, waaronder de provincie, Rijnhart Wonen, Woonzorg, Includio en het COA om de achterstand in te lopen. En ook werken wij nauw samen met andere gemeenten in de regio. Wij focussen om in 2025 de gehele taakstelling en achterstand te hebben ingehaald.

1C: Passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning voor inwoners van jong tot oud

Inleiding

In de sociale agenda staan onze doelen beschreven die we de komende jaren willen bereiken. In de DOE agenda zijn de doelen vertaald naar concrete acties. Een van deze acties is om via de toegang integraal samen te werken met verschillende disciplines. Hiervoor heeft de gemeente Leiderdorp in samenwerking met het jeugdteam, Includio, DZB (De Zijl Bedrijven), de Stadsbank en Werk en Inkomen een proeftuin opgezet, waarbij complexe casussen integraal worden benaderd. De ervaringen worden vervolgens geborgd in nieuwe contracten en samenwerkingsverbanden.

Een andere wijze waarop wij werken aan een integrale samenwerking is de samenwerking op het gebied van gezondheid door middel van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), waaruit diverse ketenaanpakken vloeien. Zie hierover meer in paragraaf 1A. Een ander voorbeeld is de samenwerking die wij opzoeken met zorgverzekeraars en zorgaanbieders door het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarin sluiten wij als gemeente zoveel als mogelijk aan bij de ontwikkelingen en behoefte vanuit het zorgdomein.

Zoals benoemd in subparagraaf 1A willen wij kijken hoe wij de verhouding tussen de doelstellingen uit de sociale agenda en de begroting nog beter kunnen maken. Zodoende verkennen wij de mogelijkheden om in de toekomstige begrotingen dit explicieter terug te laten komen.

Doel	Inwoners krijgen passende en kwalitatieve zorg en ondersteuning	
Subdoel	1. Lokale en integrale samenwerking om de ondersteuning aan de inwoner te versterken	2. Passende, effectieve en tijdige ondersteuning die aansluit op de leefwereld van de inwoner
Activiteiten 2025	1.1 Het voortzetten van een proeftuin integraal werken	2.1 Financieel stelsel regionale jeugdhulpkosten
		2.2 Inzet ervaringsdeskundigen
		2.3 Re-integratiebeleid en werk
		2.4 Maatschappelijke zorg, opvang en beschut wonen

Wat willen we bereiken?

1. Lokale en integrale samenwerking om de ondersteuning aan de inwoner te versterken

Wij streven naar integrale hulpverlening, waarbij vragen van inwoners integraal worden benaderd en hulp integraal wordt gegeven. Veranderen gebeurt niet op papier, maar in de praktijk. Door het opstarten van een proeftuin "Integraal werken", waarbij de verschillende toegangen vertegenwoordigd zijn, willen we complexe hulpvragen integraal benaderen en de hulp en dienstverlening hierop toepassen. De knelpunten en belemmeringen worden geborgd in de nieuwe contracten en samenwerkingsafspraken voor de toegang van Wmo, jeugd en werk en inkomen.

2. Passende, effectieve en tijdige ondersteuning die aansluit op de leefwereld van de inwoner

We streven ernaar dat zorg snel, passend en tijdig wordt geleverd en aansluit op de leefwereld van de inwoner. Door het huidige arbeidstekort in de zorg ontstaan er wachtlijsten en is het een uitdaging om tijdige zorg te leveren. De verwachting is dat deze tekorten alleen maar zullen toenemen, waardoor we innovatief met onze zorg zullen moeten omgaan.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Het voorzetten van een proeftuin integraal werken

We zetten de proeftuin integraal werken voort, die we hebben opgestart met Inluzio, Jeugdteams, Werk en Inkomen en de Stadsbank. In de proeftuin werken hulpverleners uit de diverse toegangen gezamenlijk om integraal hulp te verlenen. De bevindingen van deze proeftuin worden meegenomen in de nieuwe opdracht voor het Jeugdteam en Inluzio, waardoor de opbrengsten van de proeftuin geborgd blijven.

2.1 Financieel stelsel regionale jeugdhulpkosten

We zien helaas dat jeugdigen langere trajecten volgen in de jeugdhulp en de kosten voor jeugdhulp nog steeds stijgen. Voor de aanpak van de problemen in de jeugdzorg werken we samen met de gemeenten in de Leidse regio en met de Holland Rijnland gemeenten. We hopen verbeteringen te kunnen aanbrengen voor de jeugdigen in onze gemeente en regio en streven naar een doelmatiger, effectiever en dynamischer inzet van de beschikbare middelen. De regionale uitwerking van de Hervormingsagenda Jeugd is hier onderdeel van.

2.2 Inzet ervaringsdeskundigen

In de jeugdhulpregio Holland Rijnland zijn we bezig om de ervaringen van jeugdigen in jeugdhulp (en hun ouders) in te zetten om te komen tot duurzame verbeteringen die bijdragen aan het welzijn van jeugdigen en hun ouders. Jeugdigen en ouders krijgen via verschillende vormen van cliëntparticipatie de mogelijkheid om hun visie te geven en met concrete verbetervoorstellen voor de jeugdhulp in Holland Rijnland te komen.

Gemeenten, gemeentelijke toegang en jeugdhulporganisaties betrekken de inzichten van jeugdigen en ouders bij het verbeteren en efficiënter organiseren van de jeugdhulp.

2.3 Re-integratiebeleid en werk

We vinden het belangrijk dat alle inwoners op basis van hun eigen talenten zo zelfstandig mogelijk meedoen en zich ontwikkelen. Het vinden en behouden van werk is alleen niet voor iedereen even eenvoudig en vanzelfsprekend. Wie een bijstandsuitkering heeft, kampt vaak met tal van onderliggende problemen die een snelle overstap naar werk belemmeren. Terwijl werk problemen vaak juist verzacht of wegneemt. Het hebben van een baan versterkt namelijk het gevoel van eigenwaarde, helpt eenzaamheid tegen te gaan en schulden te verminderen en op te lossen.

In het re-integratiebeleid richten we ons op de kwetsbaarste groepen, met of zonder fysieke of verstandelijke beperking. De gemeente biedt hulp en ondersteuning bij het vinden van werk in de breedste zin van het woord: regulier werk, garantiebanen of beschermt werk. Als werk nog een brug te ver is, zetten we in op vrijwilligerswerk, scholing, stages, werkervaringsplekken, leer-werkbanen of arbeidsmatige dagbesteding. Gezamenlijk zoeken we het traject dat het beste past. Als mensen daaraan toe zijn helpen we ze door te groeien, maar ook zonder al te veel moeite een stapje terug te zetten als het toch niet lukt.

We staan open voor innovatieve trajecten en fungeren als het kan als proeftuin. Samen met DZB Leiden onderzoeken we hoe we mensen met een GGZ-achtergrond en statushouders beter kunnen ondersteunen. We streven ernaar het aantal beschutte werkplekken aan het eind van 2025 uit te breiden naar 17 plekken. We handhaven de duale intake van klanten door de klantmanagers van Werk & Inkomen en de re-integratieconsulenten van DZB Leiden. Samen met de gemeente Leiden stimuleren we het gebruik van het diagnose-instrument Competensys. Aan de hand van de uitkomsten

van de evaluatie van het Beleidsplan Participatiewet werken we eventuele nieuwe keuzes concreet uit. Dat doen we samen met onze partners, zowel lokaal als in de Leidse regio.

2.4 Maatschappelijke zorg, opvang en beschut wonen

Het Leids regionaal programmaplan dat is opgesteld voor de maatschappelijke zorg, opvang en beschut wonen wordt voortgezet. In het programmaplan wordt er gezamenlijk met de Leidse regio gewerkt aan de thema's, wonen is de basis en preventie. Deze thema's richten zich op inspanningen voor inwoners die behoren tot de de doelgroep Maatschappelijke zorg. Onder deze inspanningen vallen het realiseren van (tijdelijke) woon- of verblijfsplekken, het verder ontwikkelen van Wmo ondersteuning, de toegang tot de Wmo, beschermd wonen en maatschappelijke opvang, het vergroten van bestaanszekerheid en het voorkomen van dakloosheid.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl en worden steeds met de peildatum van 1 september van het lopende jaar opgevraagd. De indicatoren kijken in principe terug en hebben geen voorspellende waarde. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde van de laatste drie jaren c.q. metingen.

Progr.	Indicator / eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
1	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.	2020 2021 2022 2023	22 9 6 10	11 8 8 9	Stichting Halt
1	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	2019 2020 2021 2022	1 0 1 1	1 1 1 1	CBS - Jeugdmonitor
1	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder.	2016 2020 2022	41,9 48,4 38,8	48,7 49,2 46,4	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
1	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	2020 2021 2022 2023	764,3 761,6 808,6 801,3	795,9 805,5 825,4 836,6	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
1	Netto arbeidsparticipatie is het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	2019 2020 2022 2023	69,5 69,0 73,1 74,6	68,8 68,4 72,2 73,1	CBS - Arbeidsdeelname
1	Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	2019 2020 2021 2023	229,7 238,6 264,4 214,3	381,7 459,7 431,2 344,8	CBS - Re-integratie
1	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	2020 2021 2022 2023	167,8 120,9 89,1 94,7	207,0 202,0 197,7 191,5	CBS - Re-integratie
1	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners	2020 2021 2022	720 690 650	700 nb 700	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo
1	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	2019 2020 2021 2022	4 4 4 4	6 6 6 6	CBS - Jeugdmonitor
1	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben	2019 2020 2021 2022	1 1 1 1	2 2 2 1	CBS - Jeugdmonitor
1	Percentage voortijdige schoolverlaters van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten (vsv-ers)	2018 2020 2021 2023	1,8 1,7 1,3 2,2	1,9 1,7 1,9 2,4	DUO/Ingrado

Progr.	Indicator / eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
1	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen van het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren gedurende het schooljaar	2019 2020 2021 2022 2023	2,0 2,4 2,6 3,6 7,8	2,4 2,5 2,7 4,2 6,3	DUO/Ingrado
1	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen van het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen met meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken	2019 2020 2021 2023	8 11 12 17	26 19 20 27	DUO/Ingrado
1	Percentage jongeren met jeugdhulp van alle jongeren tot 18 jaar	2020 2021 2022 2023	14,3 16,1 15,9 16,3	11,9 12,9 13,2 13,5	CBS Jeugd
1	Percentage jongeren met jeugdreclassering van alle jongeren tot 18 jaar	2020 2021 2022 2023	0,3 nb 0,3 0,3	0,4 0,3 0,3 0,3	CBS Jeugd
1	Percentage jongeren met jeugdbescherming van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar	2020 2021 2022 2023	0,8 0,9 0,8 0,8	1,2 1,2 1,2 1,1	CBS Jeugd

Wat mag het kosten?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
1A Levendig, vitaal en creatief Leiderd	Lasten	3.621	5.636	6.369	5.386	4.974	4.969
	Baten	-975	-1.350	-1.217	-1.138	-834	-834
Saldo		2.646	4.286	5.152	4.248	4.140	4.135
1B Iedereen kan meedoen in Leiderdorp	Lasten	10.262	10.675	9.962	10.216	10.394	10.245
	Baten	-1.699	-1.373	-1.281	-1.281	-1.281	-1.281
Saldo		8.563	9.303	8.680	8.935	9.113	8.964
1C Pass.en kwal.zorg en onderst.inwoners	Lasten	23.233	25.825	25.921	25.127	24.966	24.953
	Baten	-11.451	-10.256	-7.519	-7.519	-7.519	-7.519
Saldo		11.782	15.570	18.402	17.609	17.447	17.434
Programma	Lasten	37.116	42.137	42.252	40.730	40.335	40.167
	Baten	-14.125	-12.979	-10.017	-9.938	-9.634	-9.634
Saldo van baten en lasten		22.991	29.158	32.235	30.792	30.700	30.533
Reserves	Toevoeging	6.558	-25.794	0	0	0	0
	Onttrekking	-2.461	16.477	0	0	0	0
Mutaties reserves		4.097	-9.317	0	0	0	0
Resultaat		27.088	19.841	32.235	30.792	30.700	30.533

Verklaring 2025 ten opzichte van 2024 > € 50.000

1A Actieve en gezonde inwoners

Het verschil binnen programma 1A wordt naast de indexaties grotendeels veroorzaakt door extra kosten die gemaakt worden in de periode van sluiting van zwembad De Does gedurende zo'n 6 maanden. Hiervoor is aan inkomstenderving een bedrag berekend van € 130.000 per maand, wat neerkomt op een totaalbedrag van € 780.000 voor een halfjaar. Daarnaast is er € 50.000 extra opgenomen ten behoeve van de bibliotheek. De functie van de bibliotheek is al jaren aan het veranderen waardoor het huidige budget niet langer toereikend is. De verwachting is dat dit structureel is. Vasthouden aan het huidige budget is geen optie met de maatschappelijke opgave waar de bibliotheek voor staat.

1B Zelfredzame inwoners

Binnen subprogramma 1B loopt het begrotingssaldo terug met ruim € 6 ton. Dit komt onder andere door de energietoeslag die nog wel in 2024 is begroot voor € 225.000 en niet meer in 2025. Ook zijn er in 2024 nog enkele incidentele middelen beschikbaar waaronder versterking dienstverlening, impuls integraal werken, versterking wijkteams, POK-middelen en de sociale agenda. In totaal voor zo'n € 140.000. Tot slot is er voor 2024 nog een aanzienlijk incidenteel bedrag opgenomen van € 444.000 voor tijdelijke huisvesting i.v.m. de vernieuwbouw van KC Buitenhof. Deze ramingen zien we in 2025 niet terug.

1C Ondersteunde inwoners

Subprogramma 1C laat een aanzienlijk verschil zien van bijna € 3 miljoen. Dit komt voor een groot deel door de opvang Oekraïense vluchtelingen. Deze opvang geeft een positief saldo in 2024 van bijna € 1,8 miljoen waar we in 2025 nog geen begroting hebben opgenomen. Ook zijn wederom de kosten voor jeugdzorg weer opgehoogd met ruim een miljoen door o.a. indexatie en aanpassing van de zorgkosten als gevolg van de opgave die we ontvangen van de SOZ. Tot slot zijn de Wmo en PGB kosten extra opgehoogd als gevolg van de OVA index (Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling). Het rijk gebruikt het OVA percentage om de tarieven in de Zvw en de Wlz te indexeren. Aangezien zorgaanbieders vaak zorg in meerdere zorgdomeinen leveren, is het voor hen van belang dat de tarieven in de verschillende zorgdomeinen zoveel mogelijk op dezelfde manier worden geïndexeerd. De voorlopige indexatie voor 2025 komt uit op 3,94% waar we eerder in de begroting 2025 al rekening hadden gehouden met 1,4%. Derhalve passen we het verschil nog aan met 2,54% extra indexatie voor een bedrag van € 187.000.

Reserves

De mutaties in 2023 en 2024 betreffen de reserve sociaal domein, welke in 2024 is opgeheven.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A: Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

We versterken de economische structuur van Leiderdorp door het economische klimaat aantrekkelijker te maken. Dit doen we door nauw samen te werken met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemers Vereniging (LOV), Economie071, andere (Leidse regio)gemeenten en de provincie. We scheppen kaders en we bieden ondernemers zoveel mogelijk ruimte.

Samen met onze inwoners, ondernemers en andere partners werken we aan onze ambities. Dat leidt tot een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat in Leiderdorp.

Doel	Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door te bouwen aan een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat				
Subdoel	1. Een gunstiger vestigingsklimaat in Leiderdorp	2. Een gunstiger vestigingsklimaat in de Leidse regio	3. Een duurzamere Leiderdorpse samenleving met een circulaire economie	4. Een volledig CO2-neutraal Leiderdorp in 2050	5. Vergroten weerbaarheid van Leiderdorp
Activiteiten 2025	1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit	2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking	3.1 We ronden het afval- en grondstoffenbeleid af	4.1 We geven verder uitvoering aan de duurzaamheidsagenda	5.1 We zetten acties in om de weerbaarheid van de gemeente te versterken
	1.2 We versterken de organisatiegraad van ondernemers	2.2 We voeren de Retailvisie Leidse regio uit	3.2 We voeren een gratis energiescan uit voor verduurzaming van bedrijfspanden	4.2 We maken een uitvoeringsplan voor de warmtetransitievisie en geven concreet aan met welke wijken en gebieden we aan de slag gaan	5.2 We maken de problematiek van illegale bewoning inzichtelijk en zijn gestart met de aanpak van illegale bewoning
	1.3 We zetten in op sterkere samenwerking met de LOV	2.3 We actualiseren en voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit	3.3 We passen moderne en duurzame ledverlichting toe	4.3 We zetten in op zonnepanelen op daken en stellen een routekaart op	
	1.4 We richten een klankbordgroep voor ondernemers op		3.4 We bieden educatie op onze duurzaamheidsdoelstellingen	4.4 We helpen inwoners, ondernemers en instellingen minder energie te gebruiken en meer energie op te wekken door het ondersteuningsaanbod verder uit te rollen	
	1.5 We zetten een ondernemersportaal op en verbeteren de website waar nodig		3.5 We geven vorm aan het ontwikkelen van een duurzaamheidscentrum	4.5 We pakken energiearmoede aan	

Doel	Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door te bouwen aan een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat				
	1.6 We geven een passende bestemming aan de IKEA-locatie				
	1.7 We gaan door met bedrijfsbezoeken met de LOV				

Wat willen we bereiken?

1. Een gunstiger vestigingsklimaat in Leiderdorp

In Leiderdorp streven we naar een aantrekkelijker vestigingsklimaat door ons beleid te actualiseren en beter aan te sluiten bij de wensen en behoeften van ondernemers. We betrekken ondernemers actief door hen de kans te geven hun inzichten en verwachtingen te delen, zodat we gerichte en effectieve ondersteuning kunnen bieden. Onze zichtbaarheid in de gemeente behouden we door regelmatig deel te nemen aan en organiseren van (netwerk)evenementen en door persoonlijke bezoeken aan ondernemers. Deze betrokkenheid draagt bij aan het bevorderen van economische groei, het behouden van (lokale) ondernemers en het creëren van een veerkrachtige lokale economie, met bijzondere aandacht voor het behoud van 'ruimte voor werken'.

2. Een gunstiger vestigingsklimaat in de Leidse regio

De Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van de Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsector. Ook willen we een spin-off zijn voor productie, midden- en kleinbedrijven en dienstverlening in de regio zelf. Leiderdorp is aangesloten bij initiatieven en pilots in de regio. Denk hierbij aan initiatieven rondom de Human Capital Agenda (HCA), versterken van de kennis- en innovatie-as en het actualiseren van de regionale kantorenstrategie.

We gaan een actievere rol vervullen in de regio door met meer capaciteit mee te denken over regionale kwesties en beslissingen te maken in het belang van Leiderdorp.

3. Een duurzamere Leiderdorpse samenleving met een circulaire economie

We stimuleren initiatieven van inwoners, organisaties en het bedrijfsleven die gericht zijn op duurzaamheid. Het doel is om het aantal kilo's restafval in 2026 fors te verminderen. Ook voldoen we zo snel mogelijk na 2026 aan de VANG-norm (Van Afval Naar Grondstof). Daarnaast dragen we bij aan de 'duurzame basisvorming' van de jeugd in Leiderdorp.

4. Een volledig CO2-neutraal Leiderdorp in 2050

Om volledig CO2-neutraal te zijn in 2050 moeten we ons energieverbruik verduurzamen en onze CO2-uitstoot beperken. We willen onze netto uitstoot tot nul terugbrengen. Hiervoor moet er evenwicht zijn tussen vraag en aanbod van (duurzame) energie en moet het totale energieverbruik van Leiderdorp uit duurzame energie bestaan. Dit betekent dat we meer energie op een duurzame manier moeten opwekken. We zetten hierbij vooral in op zonne-energie op daken. Daarnaast wordt er met Rijkswaterstaat (OER-traject Opwek Energie op Rijksgrond) gewerkt aan de opwek mogelijkheden langs de A4. In 2025 willen we voor dit project een intentieverklaring tekenen waarmee het project van start kan gaan.

5. Vergroten weerbaarheid van Leiderdorp

We willen de weerbaarheid van de gemeente op het gebied van ondermijning blijven vergroten. Als zowel inwoners als ondernemers meer bewust zijn van de mogelijke aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit, als we gezamenlijk signalen herkennen en adequaat handelen, ontstaat meer veiligheid en een gunstiger economisch klimaat voor bonafide ondernemers. Daarom zal in het uitvoeringsplan integrale veiligheid hier komende jaren extra op worden geïnvesteerd. Nu de gemeente ook is aangesloten op meldpunt Meld Misdaad Anoniem hoopt de gemeente de aangiftebereidheid en opvolging verder te verhogen. Ook zullen we in samenwerking met het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) een vervolg geven aan de aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC. De acties bestaan uit het vergroten van bewustwording onder het personeel, een verbeterde informatiepositie en uitbreiden van toezicht en handhaving op het gebied van ondermijning.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit

Het economisch beleidsplan van 2021-2026 is de rode draad in het economisch beleid van Leiderdorp voor de komende twee jaar. We voeren de doelstellingen en acties in het plan uit. We starten in 2026 met het evalueren van het huidige beleid en in 2027 starten we met de actualisering.

1.2 We versterken de organisatiegraad van ondernemers

Een sterkere organisatiegraad van ondernemers bevordert de werking van bedrijventerreinen, retaillocaties en andere economisch belangrijke gebieden. Hiermee willen we ondernemers stimuleren om zich te verenigen en gezamenlijk te werken aan gemeenschappelijke doelen.

1.3 We zetten in op sterkere samenwerking met de LOV

De Leiderdorpse Ondernemers Vereniging (LOV) en de gemeente zetten zich in voor een gedegen samenwerking om inspirerende bijeenkomsten op te zetten voor ondernemers en stakeholders. We blijven jaarlijks terugkerende evenementen organiseren, zoals het ondernemersevenement, het sportief netwerkevenement, de Koop Lokaal campagne en de ondernemersprijs. Daarnaast organiseren we elk jaar verschillende andere evenementen waarbij we inspelen op actuele thema's die relevant zijn voor de gemeente en de ondernemers.

Naast het gezamenlijk organiseren van bijeenkomsten en evenementen, nemen we actief deel aan de (netwerk)bijeenkomsten van de LOV. Dit helpt ons om zichtbaar te blijven voor de ondernemers en zorgt ervoor dat we de communicatie kort en persoonlijk houden.

1.4 We richten een klankbordgroep voor ondernemers op

We willen een vertegenwoordiging van ondernemers in Leiderdorp actief betrekken om samen te werken aan een gunstig vestigingsklimaat. Dit biedt ondernemers de mogelijkheid om hun ideeën, zorgen en behoeften met ons te delen. Door regelmatig een overleg in te plannen kunnen wij als gemeente beter inspelen op de wensen en uitdagingen van de ondernemers en zijn we op de hoogte wat er speelt in het dorp. We richten het jaarlijks overleg met het bestuur van de LOV en vertegenwoordigers van de winkelgebieden anders in, starten met het inplannen van het horecaoverleg, en continueren het overleg met de marktcoördinatoren. Op deze manier benutten we de betrokkenheid van ondernemers effectief.

1.5 We zetten een ondernemersportaal op en verbeteren de website waar nodig

We zorgen ervoor dat de website actueel is met betrekking tot relevante onderwerpen voor ondernemers. Denk hierbij aan o.a. subsidies en nieuwe wet- of regelgeving. Dit draagt bij aan de ondernemersdienstverlening. Dit doen we in goede afstemming met de afdeling communicatie. Daarnaast willen we vanuit de gemeente een ondernemersnieuwsbrief opzetten. In deze nieuwsbrief delen we lokale en regionale relevante informatie.

1.6 We geven een passende bestemming aan de IKEA-locatie

We bekijken de Ikea-locatie in samenhang met de transformatie van de Baanderij waarbij we de IKEA-locatie voor planologische compensatie van bedrijventerrein willen inzetten als dit in de Baanderij door transformatie minder wordt. Dit biedt geen garantie dat bedrijven vanuit de Baanderij naar de IKEA-locatie kunnen. De eigenaar, IKEA, bepaalt aan wie hij/zij het terrein verkoopt mits deze voldoet aan de bestemming. We nemen in dit proces een faciliterende rol aan.

1.7 We gaan door met bedrijfsbezoeken met de LOV

De bedrijfsbezoeken die de wethouder Economie en de voorzitter van de LOV iedere zes weken uitvoeren, vloeien voort uit het economisch beleidsplan. Het college vindt het belangrijk om te weten wat er speelt bij ondernemers, wat de ervaringen met de gemeente zijn, wat de toekomstplannen van de ondernemer zijn en wat gemeente en de LOV voor hen kan betekenen. De bedrijfsbezoeken dragen bij aan de betrokkenheid van de gemeente en vergroten de zichtbaarheid van het college.

2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071)

Economie071 is het samenwerkingsverband van gemeenten, kennisinstellingen en ondernemersorganisaties in het 071-gebied. Dat is de regio met Leiden als centrumstad. Economie071 is een 'triple helix'-netwerk dat is gericht op innovatie en economische groei. Nederland kent veel van deze netwerken, die op diverse schaalniveaus bijdragen aan economische groei, namelijk op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Uit deze samenwerking vloeien een aantal concrete projecten voort. Denk hierbij aan het project 'Laat digitalisering voor je werken', waarbij vouchers beschikbaar worden gesteld voor ondernemers.

2.2. We voeren de Retailvisie Leidse regio uit

Eén van de projecten van het Economie071 samenwerkingsverband is de Retailvisie. Met de Retailvisie is een vitaal en toekomstbestendig wensbeeld geschetst voor de ontwikkeling en transformatie van winkelgebieden binnen de Leidse regio. Dat wensbeeld heeft draagvlak bij gemeenten, ondernemers en andere maatschappelijke actoren. We gaan de retailvisie niet actualiseren, maar we monitoren de markt tweejaarlijks op trends en ontwikkelingen. Daarbij is het noodzakelijk te blijven monitoren op nieuwe ontwikkelingen en op te schalen indien gewenst. Het instrument van de Retailmonitor ondersteunt ons hierin. We gebruiken de Retailmonitor om met ondernemers in gesprek te gaan en kennis te delen. Het idee is dat we basisinformatie verschaffen en het onderwerp levend houden. Jaarlijks organiseren we met Economie071 een informatiebijeenkomst om experts en ondernemers uit de regio aan elkaar te verbinden.

2.3 We actualiseren en voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit

We ronden de actualisering af van de strategie 'Ruimte voor bedrijven in de Economie071-gemeenten', die is geïmplementeerd samen met die van de Duin- en Bollenstreek en de Rijn- en Veenstreek in de 'Regionale bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland'. Het doel is om onze aanpak voor transformaties en herontwikkelingen van bedrijventerreinen af te stemmen op de actuele behoeften en kansen binnen onze economie. Daarnaast willen we de

haalbaarheid onderzoeken van het oprichten van een regionale (her)ontwikkelingsmaatschappij binnen Economie071, zoals besproken tijdens de stuurgroep bedrijventerreinen.

Het revitaliseren en herstructureren van bestaande bedrijventerreinen in Leiderdorp en de Leidse regio kan het vestigingsklimaat verbeteren en de regionale economie versterken, vooral omdat geschikte bedrijfsruimte schaars is. Door verouderde terreinen efficiënter te benutten en te verduurzamen, kan ruimtewinst en extra flexibiliteit worden gecreëerd.

3.1 We ronden het afval- en grondstoffenbeleid af

De VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) is een landelijke norm voor een circulaire economie. De landelijke doelstelling is 30 kilo restafval per persoon per jaar in 2025. Elke gemeente kiest een eigen route naar een circulaire economie die past bij de specifieke omstandigheden.

3.2 We voeren een gratis energiescan uit voor verduurzaming van bedrijfspanden

De gemeente heeft energiescans ingekocht en bedrijven worden actief benaderd om voor hun bedrijfspand een energiescan uit te laten voeren. Voor 2025 zijn er energiescans beschikbaar.

3.3 We passen moderne en duurzame ledverlichting toe

We pakken de komende jaren flink door met de vervanging van oude gasontladinglampen door moderne en duurzame ledverlichting. Inmiddels bestaat bijna 50% van de openbare verlichtingsinstallatie uit ledverlichting. Ons doel is dat percentage in 2025 te laten groeien tot 70%. Binnen de kaders van veiligheid wordt de openbare verlichting tevens gedimd in de nacht om meer energie te besparen. Hiermee behalen we eind 2025 een beter verlichte – en derhalve veiligere - openbare ruimte en besparen we tevens tot 40% aan energie ten opzichte van 2013.

3.4 We bieden educatie op onze duurzaamheidsdoelstellingen

Via het aanbod NDE (centrum voor Natuur- en DuurzaamheidsEducatie) van het MEC dragen we bij aan de duurzame basisvorming van de jeugd. Dat doen we door het organiseren van online challenges en diverse activiteiten onder meer op de woensdagmiddag. Deze duurzame basisvorming draagt bij aan bewustwording, betrokkenheid, handelingsperspectief en -bereidheid ten opzichte van natuur en duurzaamheid. Dit is essentieel voor draagvlak voor huidig en toekomstig beleid.

3.5 We geven vorm aan het ontwikkelen van een duurzaamheidscentrum

Het plan voor het duurzaamheidscentrum gaat uit van de huidige fysieke plek van Sterrentuin en Houtkamp die centraal gelegen en laagdrempelig is en de mogelijkheid biedt om de verbindingen met onze partners en inwoners te versterken. We bereiden een programma-aanpak voor waar we gezamenlijk met onze partners en inwoners in het dorp inhoud geven aan de uitvoering van onze beleidsdoelen op het gebied van Energietransitie, Sociale agenda (o.a. GALA), Klimaatadaptatie, Biodiversiteit en Circulariteit. We zoeken een vorm die passend is voor ons dorp en sluiten aan bij Sustainable Development Goals.

4.1 We geven verder uitvoering aan de duurzaamheidsagenda

De duurzaamheidsagenda wordt uitgewerkt per thema. We gaan volop aan de slag met de opgaven klimaatadaptatie en energie die in verschillende strategieën zijn uitgewerkt. De opgave biodiversiteit werken we ook uit in een beleidsplan (zie 2C). Voor de energietransitie stellen we in 2025 een uitvoeringsprogramma op.

4.2 We maken een uitvoeringsplan voor de transitievisie op warmte en geven concreet aan met welke wijken en gebieden we aan de slag gaan

Nederland gaat stapsgewijs van het gas af. Leiderdorp zit samen met andere regiogemeenten in een samenwerkingsverband genaamd Warmte Leidse Regio (WLR), met als doel om op regionaal niveau alternatieve bronnen te vinden en te verdelen. Op basis van de mogelijke warmtescenario's voeren we voor Leiderdorp onder de WLR een aparte studie uit om de keuzes die Leiderdorp kan maken te verhelderen. Naar aanleiding van deze uitkomsten kunnen we keuzes maken en een gerichte aanpak opstellen voor de uitvoeringsplannen. In 2025 wordt er gestart met de uitvoeringsplannen per wijk. We onderzoeken in 2025 ook de mogelijkheden voor een lokaal warmtenet in Leiderdorp.

4.3 We zetten in op zonnepanelen op daken en stellen een routekaart op

Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek 'Energie neutraal Leiderdorp' hebben we een concreet plan van aanpak gemaakt om zonnepanelen op daken verder te stimuleren. We stimuleren bedrijven en in 2025 ontwikkelen we een maatwerk aanpak voor VVE's. Daarnaast kunnen inwoners op de website Goed Leiderdorp informatie vinden over de plaatsing van zonnepanelen. Ook het energieloket helpt inwoners hierbij. We starten met 2 locaties voor de realisatie van solar carports en onderzoeken de haalbaarheid.

4.4 We helpen inwoners, ondernemers en instellingen minder energie te gebruiken en meer energie op te wekken door het ondersteuningsaanbod verder uit te rollen

Als gemeente dragen we hier binnen onze bedrijfsvoering zoveel mogelijk aan bij. Zo hebben wij elektrische vrachtwagens aangeschaft waarmee we in 2025 emissieloos afval gaan inzamelen.

We hebben energiecoaches en de energiehulp die bewoners adviseren over mogelijke energiebesparende maatregelen. Bewoners kunnen daarnaast gebruik maken van de duurzaamheidslening. Ook is er een stimuleringslening die verenigingen kunnen aanvragen voor energiebesparende maatregelen. Met het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) kunnen we voor bewoners nog meer isolatiemaatregelen treffen. De komende jaren zetten we verder in op deze maatregelen. Hiervoor wordt een soortenmanagementplan (SMP) opgesteld. Het soortenmanagementplan onderzoekt op welke wijze het isoleren van de bestaande bebouwde omgeving op een natuurinclusieve manier kan plaatsvinden. Het onderzoek voor het SMP loopt in 2025 verder. Met dit plan kan een generieke ontheffing worden verkregen op de Wet natuurbescherming. Het soortenmanagementplan is nodig om de subsidies van het NIP in te kunnen zetten op meer isolerende maatregelen zoals bijvoorbeeld spouwmuurisolatie.

4.5 We pakken energiearmoede aan

Om de energiearmoede tegen te gaan bieden we energiehulp die praktische en kleine energiebesparende maatregelen treft bij mensen thuis die dat zelf niet kunnen. De subsidie die met het Nationaal Isolatieprogramma wordt uitgegeven is ook voor deze doelgroep beschikbaar. Deze loopt tot en met 2025.

5.1 We zetten acties in om de weerbaarheid van de gemeente te versterken

Samen met onze veiligheidspartners zoals de politie, het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) en het Platform Veilig Ondernemen (PVO) organiseert de gemeente verschillende acties om de weerbaarheid te versterken. Deze acties zijn vooral gericht op bewustwording, een verbeterde informatiepositie en directe opvolging van de melding. Voorbeelden hiervan zijn een campagne over cybercriminaliteit, een cyberchallenge, het organiseren van integrale controles en publiek private samenwerking om bedrijventerreinen veiliger te maken. Ook hebben inwoners en ondernemers sinds dit jaar de mogelijkheid om gebruik te maken van meldpunt Meld Misdaad Anoniem. Bovendien is

de gemeente Leiderdorp sinds dit jaar aangesloten op het Digitaal Opkopers Register (DOR) en Digitaal Opkopers Loket (DOL). De gemeente faciliteert ondernemers hierin en houdt ook toezicht hierop.

5.2 We maken de problematiek van illegale bewoning inzichtelijk en zijn gestart met de aanpak van illegale bewoning

De gemeente is in 2024 met veiligheidspartners zoals politie, omgevingsdienst en het HEIT (Haags Economisch Interventie Team) begonnen met de aanpak van illegale bewoning. Allereerst op bedrijventerreinen. Uit de eerste controles wordt direct de omvang van de problematiek zichtbaar. De uitkomsten worden naast het landelijke project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) gelegd. Bovendien wordt in combinatie met de 'leegstand' (woningen waarop geen personen staan ingeschreven) in Leiderdorp gecontroleerd. Bij constatering van illegale bewoning wordt direct handhavend opgetreden.

2B: Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Onze inwoners moeten prettig kunnen wonen in ons dorp tussen de stad en het Groene Hart. Er moeten voldoende passende woningen zijn in een fijne woonomgeving en met een ruim aanbod aan sport-, spel- en cultuurvoorzieningen.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp	
Subdoel	1. Meer passende woonruimte	2. Meer veiligheid en minder criminaliteit in Leiderdorp
Activiteiten 2025	1.1 Wij starten met het vormgeven van de woonvisie in de vorm van een woonprogramma onder de Omgevingswet	2.1 Op basis van een integraal veiligheidsbeleid formuleren we uitvoeringsplannen voor zowel preventie als repressie
	1.2 We monitoren (jaarlijks) de meerjarige prestatieafspraken met coöperaties en de huurdersbelangenverenigingen	2.2 We versterken de samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen, zowel voor jeugd als volwassenen.
	1.3 Er is een nieuwe lokale Huisvestingsverordening in Q4-2024 vastgesteld. Dit zal zijn uitwerking krijgen na 1 januari 2025	2.3 We stellen een handhavingsbeleidsplan op
	1.4 Onderzoek naar aanpassingen van het woonbeleid hebben wij in 2024 uitgevoerd en is in Q4-2024 vastgesteld. Het beleid wordt in 2025 uitgevoerd en geïmplementeerd in het omgevingsplan	

Wat willen we bereiken?

1. Meer passende woonruimte

Met het vastgestelde woonbeleid in Q4-2024 geven wij een betere invulling om meer passende woonruimte te realiseren in een betaalbare woningmarkt. Daarnaast kunnen wij met het beleid beter sturen op passende woonruimte voor onze doelgroepen.

2. Meer veiligheid en minder criminaliteit in Leiderdorp

De gemeenteraad heeft in juli het nieuwe veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar vastgesteld. Dit beleid kent 3 prioriteiten, namelijk de 'aanpak van Ondernijning, het 'versterken van de zorg en veiligheidsketen' en 'het verhogen van de weerbaarheid tegen digitale criminaliteit onder de inwoners van Leiderdorp'. Met deze opgave gaan we komende 4 jaar uitvoeringsplannen maken om de veiligheid te verbeteren en criminaliteit te verminderen.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Wij starten met het vormgeven van de woonvisie in de vorm van een woonprogramma onder de Omgevingswet

De juridische instrumenten zijn in Q4-2024 vormgegeven. De woonvisie moet worden geactualiseerd, maar we gaan onderzoeken hoe de woonvisie en de woonzorgvisie onderdeel (moeten) uitmaken van het volkshuisvestingsprogramma zoals aangegeven in de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv). Eén en ander is mede afhankelijk van de vaststelling van de Wvrv.

1.2 We monitoren (jaarlijks) de meerjarige prestatieafspraken met coöperaties en de huurdersbelangenverenigingen

In december 2023 hebben wij meerjarige (4 jaar) prestatieafspraken vastgesteld met de wonigcorporatie en de huurdersverenigingen. Jaarlijks monitoren wij de afspraken.

1.3 Er is een nieuwe lokale Huisvestingsverordening in Q4-2024 vastgesteld. Dit zal zijn uitwerking krijgen na 1 januari 2025

In Q4-2024 is een nieuwe lokale huisvestingsverordening voorgelegd. Dit nieuwe beleid zal zijn uitvoering krijgen per 2025.

1.4 Onderzoek naar aanpassingen van het woonbeleid hebben wij in 2024 uitgevoerd en is in Q4-2024 vastgesteld. Het beleid wordt in 2025 uitgevoerd en geïmplementeerd in het omgevingsplan

In Q4-2024 hebben wij beleidsregels voor ons woonbeleid vastgesteld. Daarmee zijn we tegemoet gekomen aan de wens van de raad om juridische instrumenten op te stellen om een betere sturing te geven op de lokale woningmarkt van Leiderdorp. Deze beleidsregels moeten vanaf 2025 landen in het omgevingsplan.

2.1 Op basis van een integraal veiligheidsbeleid formuleren we uitvoeringsplannen voor zowel preventie als repressie

Het Integrale Veiligheidsbeleid van de gemeente Leiderdorp is in juli 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. Wij stellen voor iedere door de raad vastgestelde veiligheidsprioriteit een apart uitvoeringsplan op. In dit uitvoeringsplan wordt een planning opgenomen en beschreven wat de gemeente met de veiligheidspartners komende jaren zal ondernemen op zowel het gebied van preventie en repressie.

2.2 We versterken de samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketen, zowel voor jeugd als volwassenen

In Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) werken de deelnemende gemeenten intensief samen met als doel een gelijksoortige koers te varen en waterbedeffecten te voorkomen. Gemeentegrens overstijgende incidenten en/of effecten worden door de intensieve samenwerking beter aangepakt. Het Zorg & Veiligheidshuis heeft hierin een belangrijke rol. Investeren in samenwerking met het Zorg & Veiligheidshuis en de hierin deelnemende partners, is onmisbaar voor de integrale aanpak van veiligheidscasuïstiek.

2.3 We stellen een handhavingsbeleidplan op

Er wordt jaarlijks een Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving' (VTH) uitvoeringsprogramma opgesteld. Hierin wordt de inzet van toezicht en handhaving toegelicht per onderwerp, zowel kwantitatief als formatief. Dit uitvoeringsplan is bestuurlijk vastgesteld. Daarnaast is er een handhavingsarrangement opgesteld, waarin de samenwerking met de politie en de rolverdeling tussen handhaving en politie wordt vastgelegd. Momenteel wordt er gewerkt aan een handhavingsarrangement voor Leiderdorp. Dit is een ontwikkeling die binnen de gehele eenheid Den Haag, specifiek politiedistrict F (waar Leiderdorp onder valt), speelt. De gemeente heeft de uitgangspunten en wensen op papier gezet. Momenteel wordt de politie gevraagd om een reactie. Daarna zal dit handhavingsarrangement worden aangeboden ter vaststelling.

2C: Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een aantrekkelijk dorp om te wonen, te werken en te recreëren. Samen met onze ketenpartners werken we aan een leefomgeving die schoon, gezond en klimaatbestendig is. We investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid in het dorp. Met de Omgevingswet werken we aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige verdeling van functies.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving		
Subdoel	1. Vlot, veilig en duurzaam verplaatsen binnen en buiten Leiderdorp	2. Een evenwichtige verdeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving	3. Een uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen door nieuwbouw
Activiteiten 2025	1.1 We bevorderen de doorstroming op de (hoofd)wegenstructuur	2.1 We stellen een omgevingsvisie op	3.1 Conform de gebiedsvisie werken we verder aan de transformatie van bedrijventerrein de Baanderij tot een aantrekkelijke woon-werklocatie
	1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit en evalueren deze	2.2 We stellen (gefaseerd) een nieuw omgevingsplan op	3.2 Samen met Rijnhart Wonen werken we aan de opvering van de locatie Pinksterbloem voor betere en meer sociale woningen
	1.3 Samen met onze regiopartners en hogere overheden stemmen wij onze bereikbaarheid af	2.3 Binnen Holland Rijnland dragen wij bij aan de verdere uitwerking van de Regionale Omgevingsagenda	3.3 We werken aan de herontwikkeling van de Elisabethhof (locatie Levensstroom) met ook bijzondere (zorg)woonvormen
	1.4 We bevorderen het fietsgebruik en de fietsveiligheid en we geven verkeerseducatie	2.4 We stellen randvoorwaarden op voor ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan ons doel	3.4 We werken aan de herontwikkeling naar woningbouw op de locatie van de voormalige kleiwarenfabriek
	1.5 We nemen verdere stappen in het verbeteren van het parkeerbeleid en Laadinfrastructuur	2.5 Ruimtelijke ontwikkelingen waaraan we meewerken, begeleiden we projectmatig en toetsen we aan de vastgestelde uitgangspunten	3.5 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van de locatie van het voormalige gemeentehuis tot woningbouw
		2.6 We streven naar een evenwichtige indeling van de openbare ruimte voor de groen-, parkeer- en verplaatsingsbehoefte	3.6. We werken aan de herontwikkeling van de locatie Luykendreef 1-3 naar woningbouw
		2.7 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan	
		2.8 In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat plaatsen wij langs de Persant Snoepweg een 2,2 meter hoog geluidsscherm	

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving		
Subdoel	4. Vergroten van de biodiversiteit in Leiderdorp	5. Versterken van de groenblauwe hoofdstructuur	6. Verbeteren van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving
Activiteiten 2025	4.1. We stellen de biodiversiteitsdoelen van Leiderdorp vast	5.1. We voeren de visie uit het groenen het waterstructuurplan uit	6.1. We werken de processen volgens de procesagenda van de klimaatadaptatiestrategie uit
	4.2. We stellen een actieplan Hagen en Heggen op		6.2. We voeren de activiteiten uit het integraal waterketenprogramma 2024-2028 uit
	4.3. We zorgen voor meer diversiteit in het bomenbestand		6.3. We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen
	4.4 We versterken de ecologische verbindingen tussen de grote groenvlakken en het buitengebied		6.4. We werken aan bewustwording van inwoners en derden
	4.5 We gaan door met het monitoren van de biodiversiteit via ons Natuurmeetnet		
	4.6 We zorgen dat het totale openbaar groen binnen de rode contour voldoende soortenvariatie heeft		
	4.7 We leggen criteria vast voor de manier van herplant		
	4.8 We versterken de ecologische groene ruimte in het oude dorp		
	4.9 We maken samen met regiogemeenten en agrariërs een plan om weidevogels in de polders te beschermen		

Wat willen we bereiken?

1. Vlot, veilig en duurzaam verplaatsen binnen en buiten Leiderdorp

Kern van de vastgestelde mobiliteitsvisie is dat er een samenhangend verkeersnetwerk is waarbij alle vervoerswijzen worden afgewikkeld op de voor hen geschikte netwerken: het juiste verkeer op de juiste plek. Daarbij sturen we op het gebruik van duurzame vervoerswijzen, waarbij we zorgen dat er een volledig netwerk voor langzaam verkeer wordt gerealiseerd.

2. Een evenwichtige verdeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving

De beschikbare ruimte in de gemeente is schaars. Wij zorgen voor een evenwichtige verdeling van functies en een veilige en gezonde leefomgeving.

3. Een uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen door nieuwbouw

Om aan de vraag naar woningen te voldoen willen we het aantal (betaalbare) woningen uitbreiden door middel van nieuwbouw. We werken aan diverse ontwikkelingen op grote en kleine schaal en op de korte en de langere termijn.

4. Vergroten van de biodiversiteit in Leiderdorp

Biodiversiteit en natuur hebben op verschillende wijzen een positieve invloed op de leefomgeving en menselijk welzijn. Biodiversiteit neemt echter in Nederland, Europa en mondiaal in rap tempo af. Daarin wil Leiderdorp haar verantwoordelijkheid nemen. Rondom biodiversiteit stellen wij doelen op, die wij willen behalen. Daarbij gaat het om het vergroten van het aantal soorten, het aantal individuen van soorten en het versterken en uitbreiden van structuren die daarvoor zorgen, zoals de groenblauwe hoofdstructuur, op het Leiderdorps grondgebied.

5. Versterken van de groenblauwe hoofdstructuur

Leiderdorp is een groene gemeente en heeft haar groenstructuur vastgelegd in een beleidsplan. Een groot deel van de groenstructuur is inmiddels gerealiseerd. Op een aantal plekken is nog ruimte voor verbetering. Daar willen wij een slag slaan. We zoeken daarbij de verbinding met de watergangen (het 'blauw') om groenblauwe structuren te creëren, waarbij we bijvoorbeeld denken aan een mogelijke Leiderdorps groenblauwe ring. Hierbij sluiten we aan op regionale groenblauwe structuren zoals die via de Regionale Investeringsagenda (RIA) en het samenwerken in de Westflank van de Stedelijke As worden ingezet.

6. Verbeteren van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving

In 2050 is de leefomgeving in Leiderdorp klimaatbestendig. We volgen de landelijke doelstelling uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). We geven op een voor Leiderdorp gepaste vorm invulling aan een klimaatbestendige leefruimte zodat de wijken minder kwetsbaar zijn voor extreme neerslag, extreme droogte en extreme hitte. Zo zorgen we er onder meer voor dat de openbare ruimte 70 mm neerslag per uur kan verwerken.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We bevorderen de doorstroming op de (hoofd)wegenstructuur

Vanuit de vastgestelde nota Langzaam Verkeer stimuleren we lopen en fietsen. We werken aan een sluitende en samenhangende hoofdstructuur voor langzaam verkeer. Dit gebeurt vooral in de wijken. Tegelijkertijd zorgen we voor aansluiting op het regionale doorfietsrouten netwerk. In het verlengde hiervan stimuleren we dat autoverkeer meer gebruik maakt van de hoofdstructuur zoals Engelendaal en de Persant Snoepweg. Door deze concentratie werken we aan de doelstelling voor minder gebiedsvreemd autoverkeer.

1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit en evalueren deze

De mobiliteitsnota's vormen de basis voor het mobiliteitsbeleid. In 2025 werken we door aan de herinrichting van de Voorhoflaan en Acacialaan. Samen met Leiden werken we aan de herinrichting van de Spanjaardsbrug en omgeving. Hierbij wordt zowel uitvoering gegeven aan de realisatie van het (regionale) doorfietsrouten netwerk als aan het verminderen van autoverkeer op plekken waar dit niet hoort.

Specifiek starten we in 2025 met het breder invoeren van 30 km per uur in het dorp, zoals ook opgenomen in het coalitieakkoord.

1.3 Samen met onze regiopartners en hogere overheden stemmen wij onze bereikbaarheid af

In opdracht van de provincie start eind 2024 Qbuzz met de de OV-concessie. Samen met de provincie zullen we de voortgang van de nieuwe verbeterde dienstregeling monitoren.

In Holland Rijnland werken we samen met andere gemeenten aan de realisatie van het doorfietsrouten netwerk. Naast deze projecten zijn we ook betrokken bij het project Leiden Centraal, de ontwikkeling van regionale hubs en de mobiliteitsontwikkelingen in de zuidelijke corridor als gevolg van woningbouwopgaven. Via Holland Rijnland vragen we ook in 2025 subsidies aan om de verkeersveiligheid te verbeteren.

1.4 We bevorderen het fietsgebruik en de fietsveiligheid en we geven verkeerseducatie

Het stimuleren van fietsgebruik en het verbeteren van fietsveiligheid is een continue opdracht vanuit de nota Langzaam Verkeer. In 2025 werken we samen met scholen verder aan het verbeteren van de veiligheid van schoolomgevingen en school-thuisroutes. De extra inzet op verkeerseducatie zetten we in 2025 voort.

1.5. We nemen verdere stappen in het verbeteren van het parkeerbeleid en Laadinfractuur

Het verminderen van parkeeroverlast vormt ook in 2025 een aandachtspunt. Eind 2024 staan de parkeernormen op de agenda. We verwachten dat in de eerste helft van 2025 de gemeenteraad kan besluiten over de parkeerverordening en de belastingverordening. Met deze kaders kan het college vervolgens concrete maatregelen nemen tegen de parkeeroverlast in het Zijlkwartier en Hofje van Holtlant.

2.1 We stellen een omgevingsvisie op

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht geworden. Volgens deze wet moeten we uiterlijk 1 januari 2027 een omgevingsvisie hebben. De omgevingsvisie beschrijft de maatschappelijke opgaven in het fysieke domein. Ook geeft die visie mogelijke oplossingen en benoemt die de kernkwaliteiten die we willen beschermen. De omgevingsvisie zal de Structuurvisie Leiderdorp 2035 vervangen.

2.2 We stellen (gefaseerd) een nieuw omgevingsplan op

Volgens de nieuwe Omgevingswet vervangt het omgevingsplan de bestaande bestemmingsplannen. Deze bestemmingsplannen vormen automatisch het omgevingsplan. Ook een groot aantal rijksregels die overgaan op de gemeente, horen bij het omgevingsplan. Dit van rechtswege samengestelde omgevingsplan moeten we omzetten in een omgevingsplan nieuwe stijl, waarin alle regels op het gebied van de fysieke leefomgeving bij elkaar komen. Daarvoor hebben gemeenten de tijd tot 1 januari 2032. In Leiderdorp voeren we deze transitie gefaseerd uit. Eind 2022 zijn we gestart met de voorbereiding van de wijzigingen voor de woongebieden.

2.3 Binnen Holland Rijnland dragen wij bij aan de verdere uitwerking van de Regionale Omgevingsagenda

De Regionale Omgevingsagenda krijgt vorm via het uitwerken van het programma 'Holland Rijnland 2022-2026'. In dat programma staat dat de 13 gemeenten gezamenlijk optrekken bij de afstemming met Provincie en Rijk. Voor Leiderdorp is het van belang om regionaal samen te werken met de geactualiseerde bedrijventerreinenstrategie, die we als basis gebruiken voor de transformatie van de Baanderij naar een woon-werklocatie, zowel op het gebied van bedrijfscompensatie als woningbouw.

2.4 We stellen randvoorwaarden op voor ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan ons doel

We stellen randvoorwaarden op in de vorm van een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie. Het gaat om ontwikkelingen die niet passen in een geldend omgevingsplan. De gemeente vraagt een goede onderbouwing van de initiatiefnemers. Afspraken over invulling en kosten leggen we vast in een exploitatieovereenkomst. In 2025 doen we dit voor het IKEA-terrein en een aantal kansrijke woningbouwlocaties.

2.5 Ruimtelijke ontwikkelingen waaraan we meewerken, begeleiden we projectmatig en toetsen we aan de vastgestelde uitgangspunten

We leggen ruimtelijke ontwikkelingen vast met procedures. Voor de begeleiding van de ontwikkeling stellen we een projectteam samen. De ontwikkeling wordt getoetst aan de eerder vastgestelde uitgangspunten voordat de uitvoering ervan start. Voor 2025 doen we dat voor de Elisabethhof (locatie Levensstroom), de Kleiwarenfabriek, de Luykendreef, de LOI-locatie en afhankelijk van het besluit van de raad voor de locatie van het voormalige gemeentehuis.

2.6 We streven naar een evenwichtige indeling van de openbare ruimte voor de parkeer- en verplaatsingsbehoefte

De druk op de beperkte openbare ruimte is groot. Het zoeken naar een ruimtelijke balans tussen de verschillende behoeften vormt maatwerk per locatie. Het gaat daarbij om een samenhangende afweging tussen de mogelijkheden voor verblijven, verplaatsen, groen, licht en lucht, recreatie en klimaatadaptatie.

2.7 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan

We betrekken buurtbewoners, scholen en kinderen bij de vernieuwing van speelplaatsen. Daarvoor organiseren we digitaal bewonersbijeenkomsten, informeren we bewoners onder meer via de Gemeente Aan Huis pagina in het Leiderdorpse weekblad en houden we enquêtes. Initiatieven van burgers ondersteunen we ook van harte, bijvoorbeeld door bewoners een speelplaats te laten adopteren of alleen te beheren. Ook maken we (centrale) speelplaatsen geschikt voor inclusief spelen, waar dat mogelijk is. Voor de uitvoeringsplanning verwijzen wij naar paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.

2.8 In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat plaatsen wij langs de Persant Snoepweg een 2,2 meter hoog geluidsscherm

Het verkeer op de Persant Snoepweg zorgt voor geluidshinder. De gemeente gaat in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en in samenwerking met de Omgevingsdienst West Holland daarom aan beide kanten van de weg geluidsschermen plaatsen. Het gaat om het gedeelte vanaf de Stierenbrug tot en met de voetbalkooi bij de Schapenrustweg en tot en met Loevestein 36. Met de geluidsschermen wil de gemeente het woongenot en de leefbaarheid nog verder vergroten.

3.1 Conform de gebiedsvisie werken we verder aan de transformatie van bedrijventerrein de Baanderij tot een aantrekkelijke woon-werklocatie

We werken een ontwikkelstrategie uit voor de deelgebieden Meijekwartier en Parkstrip en geven vervolg aan acties die reeds zijn ingezet. Daarbij gebruiken we de gebiedsvisie en het ontwikkelkader als leidraden. Ook werken we aan de LOI-locatie als eerste grote woningbouwontwikkeling met 300 woningen en werken.

3.2 Samen met Rijnhart Wonen werken we aan de oplevering van de locatie Pinksterbloem voor betere en meer sociale woningen

In nauwe samenwerking met Rijnhart Wonen werken wij aan de afronding en oplevering van het project Pinksterbloem. Dit doen wij volgens de vastgestelde nota van uitgangspunten en het bestemmingsplan. De bouw van de 92 duurzame sociale huurwoningen op deze locatie en de herinrichting van het openbaar gebied wordt in het voorjaar van 2025 afgerond. Bij het toewijzen van de woningen wordt onder andere lokaal maatwerk toegepast.

3.3 We werken aan de herontwikkeling van de Elisabethhof (locatie Levensstroom) met ook bijzondere (zorg)woonvormen

Samen met de initiatiefnemer werken wij aan de herontwikkeling van de voormalige Levensstroomkerk. In 2025 worden de ruimtelijke procedure gestart en de bijbehorende onderzoeken uitgevoerd. Dit gebeurt op basis van de herziene nota van uitgangspunten.

3.4 We werken aan de herontwikkeling naar woningbouw op de locatie van de voormalige kleiwarenfabriek

We werken aan de herontwikkeling naar woningbouw op de locatie Doeslaan 32-40. Het behoud van de cultuurhistorische waarden van de voormalige kleiwarenfabriek staat in de ruimtelijke randvoorwaarden. In 2025 wordt gewerkt aan een nota van uitgangspunten en de anterieure overeenkomst.

3.5 We verkennen de mogelijkheden voor herontwikkeling van de locatie van het voormalige gemeentehuis tot woningbouw

Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek naar de mogelijkheden van woningbouw op deze locatie en het besluit van de raad daarover, wordt in 2025 gewerkt aan een nota van uitgangspunten en een overeenkomst.

3.6. We werken aan de herontwikkeling van de locatie Luykendreef 1-3 naar woningbouw

We werken aan de herontwikkeling naar woningbouw op de locatie Luykendreef 1-3 (Sportschool Van Houdt). In 2025 werken we onder andere aan de nota van uitgangspunten en een anterieure overeenkomst en wordt het plan verder uitgewerkt.

4.1 We stellen de biodiversiteitsdoelen van Leiderdorp vast

Deze doelen baseren we onder andere op de VN-doelen van het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework en op de uitkomsten van ons Natuurmeetnet. We leggen deze vast in een Biodiversiteitsplan voor Leiderdorp.

4.2 We stellen een actieplan Hagen en Heggen op

Dit actieplan landt in het Biodiversiteitsplan van Leiderdorp.

4.3 We zorgen voor meer diversiteit in het bomenbestand

Bij het herplanten van bomen en bij projecten waarbij nieuwe bomen worden aangeplant, kiezen we waar mogelijk voor boomsoorten die nog niet veel in Leiderdorp voorkomen, om zo de diversiteit in het bomenbestand te vergroten. In onze Bomenbalans reflecteren we jaarlijks op de diversiteit in het bomenbestand van Leiderdorp.

4.4 We versterken de ecologische verbindingen tussen de grote groenvlakken en het buitengebied

Deze ecologische verbindingen nemen we mee in de groenblauwstructuren die we willen realiseren en versterken.

4.5 We gaan door met de monitoring van de biodiversiteit via ons Natuurmeetnet

In 2024 is begonnen met de derde meetronde van het Natuurmeetnet, die loopt van 2024-2026. In 2025 worden de vogels in Leiderdorp gemonitord.

4.6 We zorgen dat het totale openbaar groen binnen de rode contour voldoende soortenvariatie heeft

Bij het aanleggen en vervangen van groen in de openbare ruimte, kiezen we waar mogelijk voor (veel) verschillende plantensoorten, inheemse soorten en soorten die nog niet veel in Leiderdorp voorkomen.

4.7 We leggen criteria vast voor de manier van herplant

Deze activiteit betrekken wij bij het actualiseren van het bomenbeleid waarvan de voorbereidingen starten in Q4. Het uitgangspunt voor de korte termijn (de komende 1 tot 3 jaar) blijft dat iedere boom in Leiderdorp wordt vervangen. Voor de lange termijn kijken we of een beleid mogelijk is waarbij niet alleen op basis van aantallen wordt herplant, maar ook op basis van kwaliteit. Die kwaliteit is bijvoorbeeld meetbaar via kroonvolume. Dit doen we op basis van nieuwe inzichten, zoals de landelijke bomenorm, die momenteel wordt ontwikkeld door het Norminstituut Bomen. Ook onderzoeken we de werking van het herplantfonds voor de lange termijn. Bij het bepalen van de kwaliteitseisen kijken we onder meer naar bijdragen aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en bestendigheid tegen ziekten en plagen.

4.8 We versterken de ecologische groene ruimte in het oude dorp

Bij de wijkvernieuwing in Oranjewijk en Doeskwartier-West versterken we de biodiversiteit in het openbaar groen. Daarnaast vervangen we het gazon rondom bijzondere bomen door vlinderbloemige planten. In de Kerkwijk richten we ons meer op inheemse boom- en heestersoorten met natuurwaarden, zoals nectarplanten voor bijen.

4.9 We maken samen met regiogemeenten en agrariërs een plan om weidevogels in de polders te beschermen

Hiermee geven we invulling aan de afspraken die zijn vastgelegd in het Weidevogelconvenant.

5.1 We voeren de visie uit het groen- en het waterstructuurplan uit

We geven de gestelde kaders als randvoorwaarden mee bij ruimtelijke ontwikkelprojecten en wijkvervangingsopgaven.

6.1 We werken de processen volgens de procesagenda van de klimaatadaptatiestrategie uit

Het realiseren van de klimaatadaptatieve ambities vraagt vooral om maatregelen in de woonwijken van Leiderdorp, zoals waterberging, vergroening en beschaduwing. We pakken door waar we al goed bezig zijn en starten nieuwe projecten en ontwikkelingen om klimaatadaptatie een impuls te geven. Hiermee verkleinen we de kwetsbaarheid van Leiderdorp en haar inwoners en bedrijven voor de toenemende extreme weersomstandigheden.

6.2 We voeren de activiteiten uit het integraal waterketenprogramma 2024-2028 uit

Wij voeren het duurzame wijkvervangingsprogramma uit waarin we de wijken klimaatbestendig inrichten. Zo continueren we de uitvoering van de Oranjewijk, ronden de voorbereiding van de Kerkwijk en Kreken-Zuid af en starten daar de uitvoering. Verder voeren we maatregelen uit in de verschillende wijken op het gebied van beheer en grootonderhoud, zoals te lezen in paragraaf 3 Kapitaalgoederen.

In samenwerking met de Leidse Regio gemeenten en het Hoogheemraadschap voeren we risico gestuurd beheer/ Asset Management in. We brengen onze data op orde op basis van landelijke standaarden en werken toe naar een gezamenlijk dataportaal. We stellen een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW, voorheen BRP) op waarin we een nog beter beeld krijgen van de klimaatbestendigheid van ons riolerings- en watersysteem zodat we gerichte maatregelen kunnen nemen. Verder voeren we gezamenlijk onderzoeken uit met als doel om de waterkwaliteit te verbeteren.

6.3 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen

Leiderdorp doet mee aan Operatie Steenbreek. Het doel is om inwoners en ondernemers te stimuleren hun tuin of bedrijfstuin te vergroenen. Daarvoor wijzen we op de negatieve gevolgen van verstening, zoals minder biodiversiteit en de gevolgen van klimaatverandering. Bovendien stroomt er minder regenwater direct naar de riolering in tuinen met minder tegels. Periodes van langdurige droogte kunnen we dan beter opvangen. Daarom ontplooiën we ook in 2025 activiteiten om onze inwoners bewuster te maken van de positieve effecten van vergroening. Zo initiëren we het toepassen van regentonnen in de Kerkwijk. Als gemeente geven we het goede voorbeeld: waar mogelijk zetten we overbodige verharding om in groen. Dit nemen we onder andere mee in de wijkvervangings- en grootonderhoudsprojecten.

6.4 We werken aan bewustwording van inwoners en derden

Met campagnes, onderwijs en dialogen vergroten we de bewustwording van onze inwoners, instellingen en ondernemers. We stimuleren hen om de eigen omgeving klimaatadaptief en waterrobuust in te richten. Hiervoor gebruiken we onder andere het milieu educatief programma van ons Milieu Educatief Centrum (MEC).

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Streefwaarde	Bron
Prestatie-indicatoren					
Formele speelplaatsen	69 (2022) 67 (2023)	68	66	60	speelruimteplan
Informele speelplaatsen	33 (2022) 37 (2023)	36	34	40	speelruimteplan

2D: Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De vragen vanuit onze klanten bepalen onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en instellingen uit de gemeente weten ons te vinden. Het Serviceplein (ons klantcontactcentrum) is de ingang voor alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Het bieden van efficiënte en vraaggerichte dienstverlening	
Subdoel	1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch contact en effectieve, anticiperende en snelle online communicatie	2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig
Activiteiten 2025	1.1 We breiden ons digitale producten- en dienstenaanbod uit	2.1 In het uitvoeringsprogramma wordt aangegeven op welke onderwerpen concreet operationeel wordt gehandeld en hoe de formatie is geormerkt
	1.2 We organiseren verkiezingen	

Wat willen we bereiken?

1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch contact en effectieve, anticiperende en snelle online communicatie

Wij stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein biedt service bij het verkrijgen van alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Wij willen dat het voor de klant direct duidelijk is waar hij of zij terecht kan.

2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig

Voor 2024 is er een uitvoeringsprogramma VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) opgesteld. Dit zal ook voor 2025 het geval zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We breiden ons digitale producten- en dienstenaanbod uit

In 2025 vergroten wij ons digitale producten- en dienstenaanbod, door het aantal eDiensten Burgerzaken verder uit te breiden. Met de eDiensten bieden wij onze inwoners klantgerichte dienstverlening die past bij deze tijd: altijd, overal, op ieder device.

In het eerste kwartaal van 2025 nemen wij een nieuw meldingsysteem in gebruik voor de meldingen openbare ruimte, omdat het huidige meldingsysteem verouderd is en niet meer ondersteund wordt. Het nieuwe meldingsysteem is een proces- en taaksysteem dat het mogelijk maakt voor inwoners om op eenvoudige wijze een melding te doen. Dat zorgt voor een snelle en slimme afhandeling daarvan.

1.2 We organiseren verkiezingen

In het derde kwartaal van 2025 starten we met de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen, die op woensdag 18 maart 2026 worden gehouden.

2.1 In het uitvoeringsprogramma staat op welke onderwerpen concreet operationeel wordt gehandeld en hoe de formatie is geormerkt

Het VTH beleidsplan 2024-2028 is de basis voor het uitvoeringsprogramma VTH.

2E: Grondexploitaties

Inleiding

Gronden van de gemeente kunnen door een grondexploitatie in ontwikkeling worden gebracht. Via de grondexploitatie hebben we inzicht in de kosten en opbrengsten en kunnen we de ontwikkelingen beheersen en controleren. De gemeente Leiderdorp heeft nog één locatie (Bospoort-Zuid) via een grondexploitatie in ontwikkeling.

Doel	Financiële bewaking grondexploitaties
Subdoel	1. De financiële en inhoudelijke bewaking van grondexploitaties
Activiteiten 2025	1.1 We beheren de lopende grondexploitaties
	1.2 We bewaken de lopende grondexploitatie van Bospoort-Zuid (paviljoens en laanontsluiting)
	1.3 We onderzoeken het grondbeleid voor de transformatie van de Baanderij

Wat willen we bereiken?

1. De financiële en inhoudelijke bewaking van grondexploitaties

Voor grotere ruimtelijke ontwikkelingen met gemeentelijk eigendom kunnen we een grondexploitatie opstellen. Zo krijgen we inzicht in de kosten en opbrengsten en kunnen we die ontwikkelingen beheersen en controleren.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We beheren de lopende grondexploitaties

Elk halfjaar informeren we de raad over de voortgang en de financiële situatie van de lopende grondexploitatie. In de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) actualiseren we de projecten ook op financieel gebied. De rapportage GIG 2025 bieden we in het tweede kwartaal ter vaststelling aan de raad aan, voorafgaand aan de jaarrekening. De voortgangsrapportage GIG 2025 is onderdeel van de tweede bestuursrapportage in het laatste kwartaal van 2025.

1.2 We bewaken de lopende grondexploitatie van Bospoort-Zuid (paviljoens en laanontsluiting)

De kosten- en opbrengstenramingen voor Bospoort-Zuid zijn bijgewerkt in de GIG 2024. Er lopen gesprekken via Bohemen met partijen die interesse hebben getoond in de paviljoenkavels van Bospoort-Zuid.

1.3 We onderzoeken het grondbeleid voor de transformatie van de Baanderij

We stellen een ontwikkelstrategie op voor de Baanderij waarop het te voeren grondbeleid zal worden gebaseerd.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl en worden steeds met de peildatum van 1 september van het lopende jaar opgevraagd. De indicatoren kijken in principe terug en hebben geen voorspellende waarde. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde van de laatste drie jaren c.q. metingen.

Progr.	Indicator / eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
2	Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	2019 2020 2021 2023	0,2 21,5 8,0 1,5	9,2 8,9 8,9 9,1	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
2	Omvang huishoudelijk restafval in kg per inwoner	2019 2020 2021	189 219 195	161 170 164	CBS statistiek Huishoudelijk afval
2	Percentage hernieuwbare elektriciteit	2018 2019 2020 2021 2022	4,3 5,1 7,3 9,0 13,3	18,5 20,1 26,8 33,2 41,3	Klimaatmonitor - Rijkswaterstaat
2	Demografische druk is het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	2021 2022 2023 2024	80,8 80,0 80,5 80,9	70,1 70,3 70,3 70,4	CBS - Bevolkingsstatistiek
2	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar	2020 2021 2022 2023	146,3 156,5 166,4 174,6	158,4 165,1 174,1 181,8	LISA
2	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen; bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen	2020 2021 2022 2023	51,1 50,7 52,1 51,6	53,2 53,3 53,8 54,2	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research
3	Misdrijven - Diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	2020 2021 2022 2023	0,9 0,7 0,7 1,1	nb 1,3 1,4 1,3	CBS - Diefstallen
3	Misdrijven - Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	2020 2021 2022 2023	1,7 1,1 1,3 0,9	nb 1,8 2,3 2,5	CBS - Diefstallen
3	Misdrijven - Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2020 2021 2022 2023	2,6 2,6 2,4 2,2	4,6 4,3 4,6 4,3	CBS - Criminaliteit
3	Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	2020 2021 2022 2023	4,3 3,7 4,4 4,3	6,2 6,1 6,0 5,8	CBS - Criminaliteit

Wat mag het kosten?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	90	138	160	124	116	116
	Baten	-16	-16	-16	-16	-16	-16
Saldo		74	123	144	108	100	100
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	476	646	742	405	376	381
	Baten	-129	-111	-79	-79	-79	-79
Saldo		346	535	664	326	298	303
2C Ruimte in het dorp	Lasten	11.031	12.130	12.546	12.325	12.364	12.648
	Baten	-9.280	-9.087	-9.527	-10.125	-10.035	-10.192
Saldo		1.752	3.044	3.018	2.200	2.329	2.456
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	615	405	427	426	409	406
	Baten	-918	-666	-582	-627	-627	-627
Saldo		-303	-260	-155	-201	-218	-221
2E Grondexploitatie	Lasten	-144	236	1.712	816	132	249
	Baten	-3	-250	-1.640	-714	0	0
Saldo		-147	-14	72	102	132	249
Programma	Lasten	12.069	13.556	15.587	14.097	13.397	13.799
	Baten	-10.347	-10.130	-11.845	-11.562	-10.757	-10.914
Saldo van baten en lasten		1.722	3.426	3.742	2.535	2.641	2.886
Reserves	Toevoeging	2.080	-7.048	1.607	0	0	0
	Onttrekking	-403	6.362	-615	-65	-40	-40
Mutaties reserves		1.676	-686	992	-65	-40	-40
Resultaat		3.398	2.741	4.734	2.470	2.601	2.846

Verklaring 2025 ten opzichte van 2024 > € 50.000

2A Werken en ondernemen in het dorp

Er zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

2B Wonen en recreëren in het dorp

De lasten binnen programma 2B stijgen in 2025 met € 96.000 ten opzichte van 2024, terwijl de baten juist een daling laten zien van € 32.000. Per saldo levert dit in 2025 een slechter resultaat op ad € 129.000 dan in 2024. Belangrijkste reden van de hogere lasten is de eenmalige afkoop van onderhoudskosten bij de overdracht van de Zijlleenmolen (€ 250.000), terwijl de lasten voor groen beleid en regio in 2025 lager zijn door het wegvallen van ca. € 150.000 in 2024 incidenteel extra beschikbaar budget, o.a. via een bijdrage uit de reserve IBOR voor klimaatadaptatie. De lagere baten ad

€ 32.000 in 2025 zijn het gevolg van het vervallen van de in 2024 incidentele geraamde afkoop sociale woningbouw Van de Valk Bouwmanweg in 2024.

2C Ruimte in het dorp

De lasten in programma 2C stijgen in 2025 met € 416.000 ten opzichte van 2024. Ook de baten laten een stijging zien, namelijk met ca. € 440.000. Per saldo verandert het saldo van dit programma dan ook nauwelijks. Voor de meeste budgetten wijken de ramingen in 2024 en 2025 niet veel van elkaar af. De stijging heeft dan ook te maken met incidentele factoren. Zo is er in 2025 € 500.000 beschikbaar voor warmtetransitie en € 200.000 voor ontwikkeling van het duurzaamheidscentrum. Dit terwijl incidenteel beschikbare budgetten in 2024 voor o.a. kaderbesluit Touwbaan, onderzoek parkeertarieven en sloop brugwachtershuisje Doesbrug (samen ruim € 230.000) juist zijn vervallen. De toename van de baten is vooral toe te schrijven aan hogere opbrengsten afval- en rioolheffing (indexatie en vervallen van de heffingskorting).

2D Dienstverlening in het dorp

De lasten in programma 2D stijgen in 2025 met in totaal € 22.000. Voor de meeste budgetten is dit een stijging met de toegepaste indexatie. De baten laten een daling zien van ca. € 84.000 met name door lagere ramingen van legesopbrengsten voor APV en omgevingsvergunningen. Voor het saldo van dit programma levert dit in 2025 een slechter resultaat van ruim € 100.000 op dan in 2024.

2E Grondexploitaties

De hogere lasten en baten in programma 2E hebben te maken met herziening van de kostenramingen en grondprijzen van grondexploitatie Bospoort-Zuid. Het resultaat van de grondexploitaties verrekenen we met de reserve bouw- en grondexploitaties. Voor meer informatie verwijzen we naar paragraaf 7 Grondbeleid.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Reserve bouw- en grondexploitatie	Toevoeging	1.196	654	1.507	0	0	0
	Onttrekking	-221	-140	-40	-40	-40	-40
Saldo		976	514	1.467	-40	-40	-40
Reserve omgevingsvergunning	Toevoeging	361	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-5	-250	0	0	0	0
Saldo		357	-250	0	0	0	0
Reserve impl.kst. omgevingswet	Toevoeging	204	100	100	0	0	0
	Onttrekking	-133	-50	-75	-25	0	0
Saldo		71	50	25	-25	0	0
Reserve integraal beheer	Toevoeging	45	-7.802	0	0	0	0
	Onttrekking	-45	6.802	0	0	0	0
Saldo		0	-1.000	0	0	0	0
Reserve duurzaamheid	Toevoeging	273	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	-500	0	0	0
Saldo		273	0	-500	0	0	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		1.676	-686	992	-65	-40	-40

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A: Bestuur

Inleiding

Onze ambitie is om de woon-, werk- en leefomgeving in Leiderdorp te blijven verbeteren. Onze overtuiging is dat we dit alleen kunnen waarmaken als we samen optrekken met inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers. Daarom blijven we inzetten op het actief betrekken van onze omgeving bij onze plannen, beleidsontwikkeling en projecten.

In 2024 hebben we gewerkt aan een participatieverordening en participatiebeleid. Dit moet ons helpen om nog bredere inbreng binnen de gemeente op te halen. In 2025 gaan we deze kaders vertalen naar de praktijk.

Inbreng van inwoners zetten we ook in bij het doorontwikkelen van onze dienstverlening. We halen actief meningen en ideeën op om onze dienstverlening te verbeteren. Zie programma 2D voor meer toelichting op dienstverlening.

Doel	Het beleid is gericht op het betrekken van inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleid	
Subdoel	1. We vergroten de verbinding met onze inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven	2. We verbeteren onze dienstverlening
Activiteiten 2025	1.1 We werken continu aan participatie	2.1 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid
	1.2 We vertalen de geactualiseerde participatieverordening en het participatiebeleid naar de praktijk	

Wat willen we bereiken?

1. We vergroten de verbinding met onze inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven

Vanuit de kaders die de participatieverordening en het participatiebeleid ons bieden vragen we ons bij iedere opgave, ieder project en initiatief af hoe we met inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers in gesprek kunnen gaan. We kijken hoe we zoveel mogelijk inwoners en verschillende doelgroepen kunnen bereiken. Waar nodig onderzoeken we of we nieuwe instrumenten en werkwijzen kunnen inzetten.

2. We verbeteren onze dienstverlening

Wij stellen onze klanten centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vragen vanuit onze klanten bepalen onze dienstverlening.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We werken continu aan participatie

Net als in 2024 blijven we de verbinding zoeken met inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers. Bij iedere opgave, ieder project of beleid vragen we ons af hoe we passende participatieprocessen kunnen inrichten.

1.2 We vertalen de geactualiseerde participatieverordening en het participatiebeleid naar de praktijk

In 2025 is de besluitvorming over de participatieverordening en het participatiebeleid afgerond. De herziene kaders worden vertaald naar werkwijzen en instrumenten.

2.1 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid

In 2025 voeren we de tweejaarlijkse inwonersenquête uit. Voor het onderzoek worden inwoners uitgenodigd om vragen over verschillende onderwerpen die voor Leiderdorp belangrijk zijn, te beantwoorden.

De uitkomsten gebruiken we om de dienstverlening van onze gemeente te verbeteren, en bij het aanpassen of opstellen van beleid.

3B: Bedrijfsvoering en organisatie

Inleiding

De organisatie is de basis van waaruit we onze taken uitvoeren en onze ambities kunnen waarmaken. In 2025 gaan we door met de ontwikkeling van onze organisatie en blijven we het opdrachtgeverschap in de centrumregeling met gemeente Leiden verbeteren.

Doel	We bouwen aan een toekomstbestendige organisatie en een bedrijfsvoering die daarbij past			
Subdoel	1. De organisatie(inrichting) sluit aan bij de langetermijnvisie, missie en strategie van Leiderdorp (beschreven in onder andere de omgevingsvisie en sociale agenda)	2. De organisatie-inrichting ondersteunt de organisatie optimaal. De processen zijn hierop aangesloten en up to date	3. De medewerkers als kapitaal van de organisatie staan in hun kracht. De organisatie is een lerende reflectieve organisatie	4. Leiderdorp is aanspreekbaar op integriteit
Activiteiten 2025	1.1 Aan de hand van de missie en visie van Leiderdorp en van de organisatie, benoemen we wat voor type organisatie daarbij past	2.1 We ontwikkelen de organisatie verder door zoals opgenomen in het meerjarig projectplan Leiderdoorpontwikkeling	3.1 Wij zetten in op de ontwikkeling van medewerkers, investeren in vitaliteit, doen aan teamontwikkeling en verbeteren onze arbeidsmarktprofilering en het binden en boeien van medewerkers	4.1 We geven uitvoering aan het geactualiseerde integriteitsbeleid

Doel	We bouwen aan een toekomstbestendige organisatie en een bedrijfsvoering die daarbij past			
Subdoel	5. Leiderdorp streeft naar een organisatie waarin iedereen meedoet en voldoet aan afspraken conform inclusiviteit	6. We hebben een robuuste en veilige informatievoorziening	7. Regionale samenwerking op bedrijfsvoering is op orde	
Activiteiten 2025	5.1 We realiseren minimaal 6,34 garantiebanen conform de Banenafpraak	6.1 We blijven doorontwikkelen om een robuuste en veilige informatievoorziening te waarborgen	7.1 Wij realiseren optimale verhoudingen binnen de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio voor de uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken	

Wat willen we bereiken?

1. *De organisatie(inrichting) sluit aan bij de langetermijnvisie, missie en strategie van Leiderdorp (beschreven in onder andere de omgevingsvisie en sociale agenda)*

Leiderdorp heeft een keuze gemaakt in welk type organisatie zij wil zijn. Daarmee brengen we samenhang tussen het dorp, de organisatie van de gemeente en de mensen die er werken.

2. *De organisatie-inrichting ondersteunt de organisatie optimaal. De processen zijn hierop aangesloten en up to date*

We verbeteren het werken in opdrachtgever- en opdrachtnemerschap. Daarnaast verduidelijken we rollen en processen in de organisatie. De arbeidsmarkt is krap. Om de huidige en toekomstige opgaven aan te kunnen, brengen we dat

wat we nodig hebben in balans met wat we al in huis hebben aan kennis en vaardigheden. We kijken daarbij ook naar kwetsbaarheid van één-pits-functies.

3. De medewerkers als kapitaal van de organisatie staan in hun kracht, de organisatie is een lerende reflectieve organisatie

We hebben aandacht voor de ontwikkeling van onze medewerkers en onze teams. Dit bereiken we door individuele gesprekken en voldoende aandacht en waardering. Ook werken we aan teamontwikkeling en de betrokkenheid van de medewerkers. We laten medewerkers meedenken over de organisatie en meedoen met organisatieontwikkeling. We verminderen verzuim en werkdruk en vergroten de vitaliteit van medewerkers. We verbeteren ook onze positie als werkgever, door onder andere in te zetten op het werven en behouden van medewerkers. We verbeteren het inwerken van nieuwe medewerkers.

4. Leiderdorp is aanspreekbaar op integriteit

Inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en alle andere partners in ons werk moeten ervan uit kunnen gaan dat wij professioneel en integer ons werk doen. Daarom zetten we binnen onze organisatie integriteit steeds opnieuw op de agenda.

5. Leiderdorp streeft naar een organisatie waar iedereen meedoet en voldoet aan afspraken conform inclusiviteit

In het sociaal akkoord van 23 april 2023 staan afspraken over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid de overige 25.000.

6. We hebben een robuuste en veilige informatievoorziening

Een belangrijk deel van de informatievoorziening wordt verzorgd door IDA (Interne Dienstverlening en Advisering). Het afgelopen jaar kijken we positief terug op de samenwerking en de projecten die we samen regionaal oppakten om de robuustheid en veiligheid van de informatievoorziening te verbeteren. Hiervoor formuleerden we op hoofdlijnen de volgende uitgangspunten:

Robuust

Onder robuust verstaan we dat onze informatievoorziening altijd en overal werkt voor de organisatie en inwoners van Leiderdorp.

Veilig

Onder veilig verstaan we dat we alle informatie op een passende veilige wijze ontsluiten, voor de juiste mensen en op een manier die altijd voldoet aan geldende wet- en regelgeving.

Informatievoorziening

Onder informatievoorziening verstaan we alles wat te maken heeft met informatie, van informatiedragers tot inhoud, van infrastructuur tot archivering. We ontsluiten de juiste informatie, op passende manier en in samenwerking. Efficiënt, veilig en beheersbaar.

7. Regionale samenwerking op bedrijfsvoering is op orde

Per 1 januari 2023 is de Centrumregeling Bedrijfsvoering met de gemeente Leiden van kracht. De onderliggende Dienstverleningsovereenkomst en afspraken over de inhoudelijke dienstverlening 'nieuwe stijl' zijn aangevangen met

onze partner gemeente Leiden, cluster IDA (Interne Dienstverlening en Advisering). IDA nam alle bedrijfsvoeringstaken van voormalig Servicepunt71 (SP71) 'as is' over.

Per 1 januari 2025 zijn middels een vernieuwde Dienstverleningsovereenkomst Bedrijfsvoeringstaken Leiden en Leiderdorp 2025-2027 afspraken gemaakt over de continuering van de uitvoering van de bedrijfsvoering door de centrumgemeente, gemeente Leiden.

Waar de focus in de voorgaande periode lag op de transitie en het ondertussen blijven leveren van dienstverlening, verschuift deze in de komende periode naar toekomstbestendigheid, kwaliteitsverbetering en efficiency.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Aan de hand van de missie en visie van Leiderdorp en van de organisatie, benoemen we wat voor type organisatie daarbij past.

We bepalen welk type organisatie het meest past bij de gemeente, met oog voor de diverse onderdelen van onze organisatie.

2.1 We ontwikkelen de organisatie verder door zoals opgenomen in het projectplan Leiderdoorpontwikkeling

We monitoren de effectiviteit van de organisatie. Daarvoor gebruiken we de resultaten van onze strategische personeelsplanning waarin omvang en kwaliteit van ons personeelsbestand in beeld zijn gebracht. We bepalen wat we nodig hebben voor de komende jaren. We verduidelijken de rollen in de organisatie verder en gaan door met het aanpassen van onze hoofdprocessen.

In het kader van de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken binnen de Centrumregeling (door gemeente Leiden) blijven we inzetten op verbetering van het opdrachtgeverschap. Onze adviseur bedrijfsvoering blijft bedrijfsvoeringprocessen onder de loep nemen en verbetert deze waar nodig.

3.1 Wij zetten in op de ontwikkeling van medewerkers, investeren in vitaliteit, doen aan teamontwikkeling en verbeteren onze arbeidsmarktprofilering en het binden en boeien van medewerkers

We voeren jaarlijks individuele ontwikkelgesprekken conform het verbeterde proces rondom personeelsgesprekken. We investeren daarnaast in persoonlijke ontwikkeling, opleiding en de teamontwikkeling. We bereiden een strategisch opleidingsplan voor op basis van de organisatievisie. We maken keuzes in onze ambities en onze prioriteiten en we zetten in op vitaliteit en gezondheid. Naar aanleiding van een evaluatie bieden we een hernieuwd vitaliteitsprogramma aan, afgestemd op de behoefte van de medewerkers.

4.1 We geven uitvoering aan het geactualiseerde integriteitsbeleid

In 2024 is gewerkt aan actualisatie van het integriteitsbeleid en de gedragscode. Na vaststelling van dit herziene beleid gaan we hierover in 2025 met elkaar in gesprek. Ook geven we follow-up aan de dilemmatraining die in 2024 is aangeboden. Daarnaast staan in 2025 opnieuw momenten gepland voor het afleggen van eed of belofte en het volgen van een training integriteit door nieuwe medewerkers.

5.1 We realiseren minimaal 6,34 garantiebanen conform de Banenafpraak

De Rijksoverheid moet zorgen voor 25.000 garantiebanen. Voor Leiderdorp betekent dit dat we 6,34 garantiebanen moeten hebben in 2025. De gemeente Leiderdorp doet het goed op dit gebied en heeft bij het opstellen van deze begroting reeds 11,53 garantiebanen gecreëerd.

6.1 We blijven doorontwikkelen om een robuuste en veilige informatievoorziening te waarborgen

Om de robuuste en veilige informatievoorziening te waarborgen legden we de vitale processen en systemen onder een vergrootglas.

Vitale processen en systemen

We definieerden de vitale processen. Deze dienen te allen tijde beschikbaar te zijn om de primaire taken van de gemeente te waarborgen. Ter illustratie: dit strekt van een aangifte geboorte, organiseren en uitvoeren bijstand tot het borgen van openbare orde en veiligheid.

Bijbehorende systemen, infrastructuur en andere ondersteunende middelen zijn hierbij benoemd. Ook is geïnventariseerd in hoeverre deze robuust en adequaat genoeg geëquipeerd zijn om calamiteiten te overwinnen.

Continuïteitsplannen

Aansluitend bij de Bedrijfscontinuïteitsrichtlijnen VNG stellen we continuïteitsplannen op. Daarin staat beschreven wat te doen bij een calamiteit en hoe we zo snel mogelijk weer dienstbaar aan de burger kunnen zijn. In deze plannen staat onder andere het oefenen op calamiteiten, deze simulaties voeren we in 2025 uit.

Digitale veiligheid

De komende periode staat het onderwerp digitale veiligheid hoog op de agenda. Nieuwe veiligheidsrichtlijnen en vraagstukken rondom nieuwe technologieën worden samen met Informatiebeveiliging en Privacy (IB&P) opgepakt.

Trainen medewerkers

Medewerkers zijn een belangrijke schakel in het robuust en veilig houden van de informatievoorziening. Alle (nieuwe) medewerkers krijgen e-learning modules aangeboden om zich beter te bekwamen in het veilig omgaan met informatie. De organisatie wordt ook vaker uitgedaagd middels diverse tests.

7.1 Wij realiseren optimale verhoudingen binnen de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio voor de uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken

We zetten in op professionele samenwerking met de centrumgemeente ten aanzien van bedrijfsvoeringstaken.

Leiderdorp stuurt op uitvoering van de dienstverlening door de gemeente Leiden (regie). Wij kunnen daardoor zelf beter sturen op de bedrijfsvoering en op de realisatie van projecten. We lichten dit als volgt toe:

Professionele samenwerking

Met IDA werkten we aan een samenwerking die voldoende ruimte geeft aan het opdrachtgeverschap vanuit Leiderdorp. Een nieuwe dienstverleningsovereenkomst bedrijfsvoeringstaken tussen gemeente Leiderdorp en gemeente Leiden gaat op 1 januari 2025 van start. Hierin hebben we afspraken gemaakt over rol, taak en verantwoordelijkheid. De uitvoering van deze afspraken gaat vorm krijgen in 2025.

Leiderdorp stuurt

Om beter te kunnen sturen op de bedrijfsvoering maakten we afspraken over de gewenste kwaliteit van de bedrijfsvoering, zijn we altijd vertegenwoordigd in stuurgroepen van projecten en worden de actuele zaken en voortgang maandelijks besproken wat betreft alle diensten die IDA voor Leiderdorp verzorgt. Sinds het 4e kwartaal zijn er ook kwantitatieve gegevens beschikbaar over de mate waarin wij een beroep doen op de dienstverlening vanuit IDA en de realisatie van deze dienstverlening.

In 2025 gaan we door met het actief, in samenspel met de gemeente Leiden verbeteren van de kwaliteit en het vergroten van toegevoegde waarde. Dit doen we enerzijds door het open gesprek met elkaar te voeren, elkaar aan te spreken op gemaakte afspraken en anderzijds op basis van data over de (ervaren) kwaliteit van dienstverlening.

Beheersing

De komende periode verwachten we een aantal uitdagende projecten en/of innovaties te realiseren. Dit betreft onder andere de implementatie van nieuwe Informatievoorziening (IV) projecten. De focus komt te liggen op de beheersing van de investeringen en het tempo van veranderingen passend bij de gemeentelijke organisatie.

Omschrijving	Realisatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Streefwaarde	Bron
Effectindicatoren					
5.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen	11,53	7,17	6,34	7,4	

3C: Regiozaken

Inleiding

De gemeente Leiderdorp werkt aan verschillende doelen op diverse terreinen. Hoewel Leiderdorp een zelfstandige gemeente is, wordt er ook regionaal samengewerkt. We zoeken verbinding met maatschappelijke, bestuurlijke en private partners om deze doelen te halen en onze taken uit te voeren. We gebruiken hiervoor de kennis en vaardigheden uit de regio om effectief voor onze inwoners te werken.

Doel	Versterken van regionale samenwerking wanneer dat meerwaarde oplevert voor Leiderdorp			
Subdoel	1. Goede krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio	2. Goede krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland	3. Effectief sturen op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt	4. Effectief sturen op de inhoud en het proces rondom de Regionale Investeringsagenda
Activiteiten 2025	1.1 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd	4.1 We vergroten het draagvlak voor Leiderdorpse standpunten door coalities met andere gemeenten aan te gaan
	1.2 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda	2.2 De Leidse regio is geen grens voor subregionaal samenwerken; ook met andere gemeenten in de Holland Rijnland regio werken we samen	3.2 Het Leiderdorps perspectief wordt actief ingebracht bij verschillende investeringstafels	4.2 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd
	1.3 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af		3.3 We bevorderen de financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de gemeenschappelijke regelingen door de instrumenten van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) te gebruiken	
			3.4 We bieden de bestuurlijke informatie van de gemeenschappelijke regelingen uniform aan volgens de structuur van het Leiderdorps regiomodel	

Wat willen we bereiken?

1. Goede krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio

De 5 gemeenten in de Leidse regio (Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude) werken met elkaar samen waar dat mogelijk en wenselijk is, zoals is aangegeven in de Toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en verbinden'. De vijf gemeenten hebben samen de Toekomstvisie Leidse regio 2027 vastgesteld waarin de gezamenlijke kwaliteiten en ambities van de 5 gemeenten staan beschreven.

2. Goede krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. In de Regionale Agenda 2019-2023 van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland staan de maatschappelijk opgaven voor economie, leefomgeving en maatschappij. De samenwerking in Holland-Rijnland-verband draagt hieraan bij.

3. Effectief sturen op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt

Het is belangrijk als gemeente ons bewust te zijn van onze eigen positie, rol en taken om sturing te kunnen geven aan de gemeenschappelijke regelingen. Op basis van de planning- en controlcyclus worden de kadernota en begroting voor zienswijze voorgelegd aan de gemeente. Daarnaast actualiseren we de Nota verbonden partijen. Hierin nemen we de wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) mee en de aanbevelingen aan het college uit het rekenkamerrapport 'De werking van samenwerking'.

4. Effectief sturen op de inhoud en het proces rondom de Regionale Investeringsagenda

De 13 samenwerkende gemeenten in de Holland Rijnland regio (Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten, Zoeterwoude, Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop, Lisse, Teylingen, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk en Noordwijk) werken aan de Regionale Investeringsagenda (RIA). Dit is de opvolger van het Regionale Investeringsfonds (RIF). De Regionale Investeringsagenda 'Van ambitie naar uitvoering' is 3 april 2024 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan de beheersverordening RIA die in het najaar voor zienswijze aan de gemeenten wordt voorgelegd.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio

Leiderdorp vormt samen met de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest, Voorschoten en Leiden de Leidse regio. Met de andere gemeenten in de Leidse regio wordt samengewerkt aan bestaande en nieuwe onderwerpen.

1.2 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda

Ambtenaren, portefeuillehouders en raadsleden ontmoeten elkaar regelmatig in regionaal verband in verschillende samenwerkingsverbanden. Binnen deze samenwerkingen zetten we ons gezamenlijk in om de opgaven en doelen te behalen.

1.3 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af

In de Leidse regio organiseren portefeuillehouders voorafgaand aan regionale vergaderingen afstemming over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen

De Regionale Agenda Holland Rijnland 2019-2023 beschrijft de rol van het samenwerkingsverband Holland Rijnland. Het gaat o.a. om het bieden van een platformfunctie, het bevorderen van kennisdeling, (ondersteunen van) uitvoering of project- of programmamanagement. Daarnaast is Holland Rijnland aanspreekpunt voor andere overheden of partijen namens de regio. Ook behartigt Holland Rijnland regionale belangen op provinciaal niveau of op andere regionale niveaus.

2.2 De Leidse regio is geen grens voor subregionaal samenwerken; ook met andere gemeenten in de Holland Rijnland regio werken we samen

Uitgangspunt is dat samenwerking plaatsvindt op Leidse regio niveau waar dat mogelijk en wenselijk is. Opgaven die we niet lokaal kunnen oppakken, werken we subregionaal uit. Afhankelijk van het vraagstuk zoeken we ook naar coalities met de andere gemeenten binnen de Holland Rijnland regio en waar nodig ook met andere gemeenten.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd

We volgen de bestuurlijke ontwikkelingen nauwlettend om te kunnen handelen als de belangen van Leiderdorp daarom vragen. Het college stemt strategisch af over het bekleden van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden, ook met het oog op de extra bestuurlijke en ambtelijke inzet die bestuursfuncties vragen.

3.2 Het Leiderdorps perspectief wordt actief ingebracht bij verschillende investeringstafels

Leiderdorp denkt actief mee met de Regionale Investeringsagenda gericht op de prioritaire thema's en de regionale thema's economie, energie, groen en blauw en mobiliteit die voor de gemeente Leiderdorp meerwaarde bieden.

3.3 We bevorderen de financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de gemeenschappelijke regelingen door de instrumenten van de WGR te gebruiken

Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen benadrukken we dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Dit vanwege het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing. Hiervoor gebruiken we de mogelijkheden die de aangepaste Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt. Daarnaast nemen we deel aan auditcommissies waar dat mogelijk is.

3.4 We bieden de bestuurlijke informatie van de gemeenschappelijke regelingen uniform aan volgens de structuur van het Leiderdorps regiomodel

Het Leiderdorps regiomodel is een manier van werken die het invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo goed mogelijk in praktijk brengt. Onderdelen daarvan zijn het adviesproces en het gebruik van annotatieformats. Verder draagt het Leiderdorps regiomodel bij aan eenduidige advisering en aan afstemming van belangen en standpunten met andere regiogemeenten.

4.1 We vergroten het draagvlak voor Leiderdorps standpunten door coalities met andere gemeenten aan te gaan

In een vooroverleg bespreken de delegaties van de Leidse regiogemeenten belangrijke punten met elkaar voordat een algemeen bestuur overleg plaatsvindt. Het heeft namelijk meer impact door met één mond te spreken. Ook is dit een goed moment om moties en amendementen met elkaar te delen.

4.2 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd

We volgen de ontwikkelingen rondom de Regionale Investeringsagenda nauwlettend. We signaleren kansen en mogelijke risico's en handelen daar actief naar.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl en worden steeds met de peildatum van 1 september van het lopende jaar opgevraagd. De indicatoren kijken in principe terug en hebben geen voorspellende waarde. Onderstaande indicatoren worden door ons zelf berekend. In dit geval nemen we ook de berekende waarden volgens de begroting op. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp, landelijk gemiddelden van deze indicatoren zijn niet beschikbaar.

Progr.	Indicator	periode	Leiderdorp	Bron
3	Formatie in Fte per 1.000 inwoners	2020 (R) 2021 (R) 2022 (R) 2023 (R) 2023 (B) 2024 (B) 2025 (B)	5,25 5,35 5,24 5,60 5,23 5,52 5,63	Eigen gegevens
3	Bezetting in Fte per 1.000 inwoners	2020 (R) 2021 (R) 2022 (R) 2023 (R) 2023 (B) 2024 (B) 2025 (B)	5,19 6,16 4,83 5,20 4,83 5,02 4,95	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten per inwoner	2020 (R) 2021 (R) 2022 (R) 2023 (R) 2023 (B) 2024 (B) 2025 (B)	521 564 526 566 537 608 633	Eigen begroting
3	Externe inhuur in een percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2020 (R) 2021 (R) 2022 (R) 2023 (R) 2023 (B) 2024 (B) 2025 (B)	14 15 17 18 3 7 5	Eigen begroting

Wat mag het kosten?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
3A Bestuur	Lasten	1.428	1.668	1.721	1.756	1.723	1.723
	Baten	-88	0	0	0	0	0
Saldo		1.340	1.668	1.721	1.756	1.723	1.723
3B Bedrijfsvoering en organisatie	Lasten	10.817	11.873	12.001	12.211	12.310	12.290
	Baten	-288	0	0	0	0	0
Saldo		10.529	11.873	12.001	12.211	12.310	12.290
3C Regiozaken	Lasten	2.275	2.721	2.982	2.931	2.931	2.821
	Baten	-28	0	0	0	0	0
Saldo		2.247	2.721	2.982	2.931	2.931	2.821
Programma	Lasten	14.520	16.261	16.704	16.898	16.965	16.834
	Baten	-403	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten		14.117	16.261	16.704	16.898	16.965	16.834
Reserves	Toevoeging	100	-600	0	0	0	0
	Onttrekking	0	373	0	0	0	0
Mutaties reserves		100	-227	0	0	0	0
Resultaat		14.217	16.034	16.704	16.898	16.965	16.834

Verklaring 2025 ten opzichte van 2024 > € 50.000

3A Bestuur

De toename van € 53.000 wordt uitsluitend veroorzaakt door indexering van de budgetten.

3B Bedrijfsvoering

De verhoging van € 128.000 bestaat uit verschillende mutaties. Door de overheveling van de brutoloonkosten van de teamleiders en de indexering van de lonen met 4,4% nemen de lasten toe met € 456.000 resp. € 476.000. Daar staat tegenover dat de geraamde inhuur in 2024 voor € 808.000 in 2025 niet is opgevoerd.

3C Regiozaken

De toename van € 261.000 wordt veroorzaakt door de extra bijdrage aan Holland Rijnland van € 111.000 met ingang van 2025. Verder valt een incidenteel budget 2024 van € 75.000 voor de aanpak van illegale bewoning in 2025 weg. Het restant van de toename is € 225.000 en volgt uit de indexering van de budgetten.

Reserves

De mutaties in 2023 en 2024 betreffen de reserve bedrijfsvoering, welke in 2024 is opgeheven.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Inleiding

De uitvoering van de plannen in de 3 programma's kost natuurlijk geld. De algemene dekkingsmiddelen omvatten de algemene inkomsten van de gemeente. We volgen hier de indeling die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft.

Wat willen we bereiken?

Een degelijk financieel beleid

Een degelijk financieel beleid is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van de plannen. Ons beleid heeft de volgende uitgangspunten:

- De begroting is structureel en reëel in evenwicht in het meerjarenperspectief. Structurele lasten dekken we met structurele baten. Voor zover reserves zijn ingezet als structureel dekkingsmiddel maken die mutaties deel uit van het structureel evenwicht.
- Nieuw beleid dekken we door oud beleid te schrappen. Bezuinigingen vanuit het Rijk voeren we altijd door in veld waar het om gaat.
- Meevallers gaan in de algemene reserves en tegenvallers dekken we binnen het programma. Er zijn wel enkele uitzonderingen. Het uitgangspunt is dan dat we de mee- en tegenvallers verrekenen met de daarvoor ingestelde reserves en voorzieningen.
- We verhogen de lokale lasten, zoals OZB en afvalstoffenheffing, jaarlijks met de inflatiecorrectie. Ter beperking van de begrotingstekorten zijn de OZB-tarieven met 5% extra verhoogd. Een uitzondering is de jaarlijkse verhoging van de rioolheffing volgens het Integraal Waterketenprogramma (IWKp). Deze extra verhoging is voor toekomstige investeringen in vervangingen.
- De ratio weerstandsvermogen valt in klasse C (voldoende) of hoger.

Wat gaan we ervoor doen?

Kadernota

In de Kadernota schetsen we de ontwikkeling van het meerjarenbeeld op financieel gebied. Het college doet ook voorstellen om het financieel meerjarenbeeld sluitend te krijgen en te houden. Die dekkingsmaatregelen zijn uitgewerkt in de nota 'Het Ravijn Overbruggen' en de voorstellen zijn in totaal opgenomen in de financiële kadernota. De Kadernota geeft richting aan de uitwerking van de begroting. De financiële positie in deze begroting legt verder uit in welke mate de begroting structureel en reëel sluitend is.

Belastingen

We leggen de nieuwe belastingverordeningen uiterlijk in december 2024 voor in de raadsvergadering. Ook de tarieventabellen 2025 worden dan voorgelegd. Naast de trendmatige stijging van de opbrengsten worden de OZB-tarieven met 5% extra verhoogd. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing worden de tarieven in 2026 verhoogd teneinde tot een 100% kostendekkende exploitatie te komen. De voorwaarde is dat de tarieven niet meer

dan kostendekkend zijn. Uiteraard houden we rekening met areaalontwikkelingen en de wettelijke maxima. De heffingskorting op de afvalstoffenheffing vervalt in 2025.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl en worden steeds met de peildatum van 1 september van het lopende jaar opgevraagd. De indicatoren kijken in principe terug en hebben geen voorspellende waarde. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde van de laatste drie jaren c.q. metingen.

Progr.	Indicator / eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
4	Woonlasten éénpersoonshuishouden in €	2020	755	700	COELO, Groningen
		2021	799	733	
		2022	944	823	
		2023	956	860	
		2024	1.026	n.n.b.	
4	Woonlasten meerpersoonshuishouden in €	2020	981	773	COELO, Groningen
		2021	982	810	
		2022	1.132	905	
		2023	1.140	942	
		2024	1.230	n.n.b.	
4	Gemiddelde WOZ waarde van alle woningen x € 1.000	2020	305	271	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
		2021	333	290	
		2022	362	317	
		2023	413	369	
		2024	423	379	

Wat mag het kosten?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
A Lokale heffingen	Lasten	420	458	406	398	398	398
	Baten	-9.042	-9.001	-9.689	-9.729	-9.772	-9.772
Saldo		-8.622	-8.543	-9.284	-9.331	-9.374	-9.374
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-47.814	-49.686	-51.365	-48.386	-48.516	-48.570
Saldo		-47.814	-49.686	-51.365	-48.386	-48.516	-48.570
C Dividend	Lasten	0	20	43	42	41	41
	Baten	-781	-1.140	-908	-908	-908	-908
Saldo		-781	-1.120	-864	-865	-866	-866
D Saldo financiering	Lasten	324	281	-53	81	286	570
	Baten	-393	-350	-100	0	0	0
Saldo		-70	-69	-153	81	286	570
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	126	344	0	-76	-76	-76
	Baten	-301	0	0	-874	-143	0
Saldo		-174	344	0	-950	-219	-76
Programma	Lasten	870	1.103	396	446	649	933
	Baten	-58.331	-60.177	-62.062	-59.896	-59.339	-59.250
Saldo van baten en lasten		-57.461	-59.073	-61.666	-59.451	-58.690	-58.317
Reserves	Toevoeging	6.109	46.764	225	844	143	0
	Onttrekking	-6.832	-38.203	-4.292	-2.879	-2.791	-2.566
Mutaties reserves		-723	8.561	-4.067	-2.035	-2.648	-2.566
Resultaat		-58.184	-50.513	-65.732	-61.485	-61.338	-60.883

Verklaring 2025 ten opzichte van 2024 > € 50.000

A Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De opbrengst van de lokale heffingen neemt toe met € 688.000. De toename is het gevolg van de trendmatige verhoging van 2,6% plus de extra verhoging van 5,0%.

B Algemene uitkering

De algemene uitkering neemt toe met € 1.679.000. Aangezien de compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling uitkomt op € 1.716.000 is de netto afname € 37.000. Dat bedrag is ook weer het resultaat van mee- en tegenvallers waarvan de belangrijkste zijn:

- 1 - Korting in 2025 i.v.m. afvoeren opschalingskorting: € 850.000 nadelig
- 2 - Schrappen taakstelling jeugdzorg: € 450.000 voordelig

3 - Opvoeren stelpost ruimte onder BCF-plafond: € 359.000 voordelig

C Dividend

De raming voor het dividend 2024 is incidenteel verhoogd met € 234.000 vanwege het interimdividend van Alliander dat is uitgekeerd in verband met de verkoop van Kenter. De raming voor 2025 is gelijk aan de laatste reguliere dividenduitkering over 2023.

D Saldo financiering

De ramingen 2024 zijn gewijzigd. De doorberekende rente is in 2024 op nul gesteld omdat we in 2024 meer rente ontvangen dan betalen. Dat betekent dat de raming van de lasten 2024 gelijk is aan de rentelasten voor de opgenomen geldleningen. In de raming voor 2025 zijn de rentelasten voor opgenomen geldleningen van € 408.000 verlaagd met de door te berekenen rente van € 461.000 (op basis van een omslagrente van 0,5%).

De baten voor 2024 betreffen de rentevergoeding die de gemeente van het ministerie van Financiën ontvangt voor het aanhouden van overtollige middelen in de schatkist. De raming is voor 2025 lager in de verwachting dat de overtollige middelen worden aangewend voor de investeringen in 2025.

E Overige algemene dekkingsmiddelen

De raming 2024 betreft o.a. een budget voor de sloopkosten en de mogelijke proceskosten voor de verkoop van Simon Smitweg 9-11. In 2025 zijn geen lasten en baten op dit onderdeel voorzien.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene reserve	Toevoeging	2.163	42.102	225	324	0	0
	Onttrekking	-4.856	-37.316	-2.705	-408	-185	0
Saldo		-2.694	4.785	-2.479	-84	-185	0
Reserve ter dekking kapitaallasten	Toevoeging	3.088	880	0	520	143	0
	Onttrekking	-775	-734	-693	-773	-691	-679
Saldo		2.313	146	-693	-253	-548	-679
Behoedzaamheidsreserve	Toevoeging	858	3.782	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.200	-153	-894	-1.697	-1.915	-1.887
Saldo		-343	3.629	-894	-1.697	-1.915	-1.887
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		-723	8.561	-4.067	-2.035	-2.648	-2.566

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor provincies en gemeenten staan specifieke regels voor de overhead. Dit besluit gaat over de definitie van de overhead en de verplichting dat de kosten van de overhead apart in de begroting worden opgevoerd. Het doel van deze regels is om meer inzicht te krijgen in de totale overheadkosten van de hele organisatie.

In de notitie overhead van 2023 is de definitie van overhead herzien. Zij worden de kosten van leidinggevend in het primaire proces zoveel mogelijk toegerekend aan de taakvelden waarvoor zij werkzaam zijn. In de begroting rekenen we de directe kosten zoveel mogelijk toe aan de taakvelden. Deze directe kosten komen vooral terug in de programma's 1, 2 en 3. Ook de directe loonkosten uit programma 3B worden volgens de capaciteitsplanning verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de overheadkosten. Dat zijn:

- kosten die ondersteunend en niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product
- kosten voor de sturende taken van hiërarchisch leidinggevend op het domein bedrijfsvoering

De definitie van overheadkosten is: 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Daarmee bestaat de overhead in elk geval uit de kosten voor:

- leidinggevend in het ondersteuningsproces (hiërarchisch)
- financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie
- personeel en organisatie/HRM
- inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement
- interne en externe communicatie, met uitzondering van klantcommunicatie
- bestuurszaken en bestuursondersteuning
- informatievoorziening en automatisering (ICT)
- facilitaire zaken en huisvesting (eigen personeel)
- documentatie en informatieverstrekking (DIV), inclusief expertiseontwikkeling en advies over de procesinrichting
- managementondersteuning

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op de winstgevend ondernemingsactiviteiten van de gemeente. In de begroting nemen we budget van € 1.000 op voor vennootschapsbelasting. We verwachten namelijk dat we niet gaan afdragen, met uitzondering van een klein bedrag voor de heffing op de opbrengst van restafval.

Overigens kunnen we de werkelijke hoogte van de vennootschapsbelasting in 2025 pas bepalen als de cijfers en de feitelijke omstandigheden bekend zijn. Alleen de ondernemingsactiviteiten binnen de gemeente komen in aanmerking voor de vennootschapsbelastingplicht. Die activiteiten moeten aan de volgende criteria voldoen:

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
- deelname aan het economisch verkeer
- een winstoogmerk of vermogenoverschotten

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien kunnen we niet toewijzen aan een programma. Deze nemen we hier verplicht apart op.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl en worden steeds met de peildatum van 1 september van het lopende jaar opgevraagd. De indicatoren kijken in principe terug en hebben geen voorspellende waarde. Onderstaande indicator wordt door ons zelf berekend. In dit geval nemen we ook de berekende waarde volgens de begroting op. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp, landelijk gemiddelden van deze indicator zijn niet beschikbaar.

Progr.	Indicator / eenheid	periode	Leiderdorp	Bron
5	Overhead in een percentage van de totale lasten	2020 (R)	14	Eigen begroting
		2021 (R)	16	
		2022 (R)	13	
		2023 (R)	14	
		2023 (B)	13	
		2024 (B)	13	
		2025 (B)	13	

Wat mag het kosten?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
A Overhead	Lasten	10.506	11.884	12.045	11.311	11.058	11.018
	Baten	-15	-6	-6	-6	-6	-6
Saldo		10.491	11.877	12.039	11.305	11.051	11.012
B Vennootschapsbelasting	Lasten	0	0	1	1	1	1
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	1	1	1	1
C Onvoorzien	Lasten	0	19	20	20	20	20
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	19	20	20	20	20
Programma	Lasten	10.506	11.903	12.066	11.332	11.078	11.039
	Baten	-15	-6	-6	-6	-6	-6
Saldo van baten en lasten		10.491	11.896	12.059	11.325	11.072	11.032
Reserves	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-31	0	0	0	0	0
Mutaties reserves		-31	0	0	0	0	0
Resultaat		10.460	11.896	12.059	11.325	11.072	11.032

Verklaring 2025 ten opzichte van 2024 > € 50.000

A Overhead

De kosten van de overhead nemen toe met € 161.000. Deze toename is het resultaat van de volgende mutaties:

- 1 - Een toename van € 537.500 voor de incidentele kosten nieuw financieel systeem. E.e.a. conform het raadbesluit van 16 september 2024
- 2 - Een afname i.v.m. de overheveling van de brutoloonkosten van de teamleiders voor € 456.000 naar programma 3B Bedrijfsvoering. Door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is de definitie van de overhead gewijzigd. Loonkosten van leidinggevenden worden niet langer 'automatisch' als overhead aangemerkt als de kosten direct aan taakvelden toerekenbaar zijn. Dat is voor de 4 teamleiders het geval
- 3 - Indexering van € 80.000 van de budgetten (excl. de indexering van de bijdrage aan IDA-Leiden voor de ondersteuning bedrijfsvoering)
- 4 - In 2024 is incidenteel budget opgevoerd voor inhuur van € 207.000 en via budgetoverheveling voor de Wet open overheid (Woo) van € 100.000. Dit budget staat niet in de begroting 2025
- 5 - Minder uren voor overhead doorberekend vanuit de resultaatteams van € 75.000
- 6 - Hogere bijdrage aan IDA-Leiden voor de ondersteuning bedrijfsvoering. De verhoging bestaat uit een bedrag voor indexering van € 323.000 (5,23%) en voor de groei van de organisatie € 55.000

B Vennootschapsbelasting

Geen wijzigingen

C Onvoorzien

Geen wijzigingen

Reserves

De mutatie in 2023 betreft de reserve informatiebeleid, welke in 2023 is opgeheven.

Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen (volgens artikel 220 tot en met 228 van de Gemeentewet) en heffingen (volgens artikel 228a en 229 van de Gemeentewet) in Leiderdorp. Het gaat om de tariefontwikkelingen, de opbrengsten, de lokale lastendruk, de kostendekkendheid van belastingen en het beleid rondom kwijtschelding.

Inwoners van Leiderdorp dragen met de lokale belastingen en heffingen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in het dorp. De lokale belastingen en heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten.

We maken onderscheid tussen belastingen en heffingen, die ook wel 'rechten' genoemd worden. Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente waar geen directe prestatie tegenover staat. De gemeente vraagt heffingen als we een van onze bezittingen beschikbaar stellen of als we een dienst verlenen aan een individu of onderneming. Ook leges vallen onder heffingen. Leges zijn vergoedingen voor de kosten die de gemeente maakt bij de administratie, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen. We stellen de tarieven van de heffingen vast zodat de verwachte opbrengsten de verwachte lasten niet overstijgen. Onder de lasten vallen ook toevoegingen aan voorzieningen voor noodzakelijke vervangingen van activa.

A. Overzicht van de lokale heffingen

De Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) voert de belastingtaken uit. Daarbij gaat het om het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingen. Leiderdorp voert zelf alleen lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges uit. De belastingtaken omvatten:

1. onroerende-zaakbelastingen (OZB) (*artikel 220 t/m 220h Gemeentewet*)
2. precariobelasting (*artikel 228 Gemeentewet*)
3. toeristenbelasting (*artikel 224 Gemeentewet*)
4. riolheffing (*artikel 228a Gemeentewet*)
5. afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
6. lijkbezorgingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
7. marktgelden (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
8. leges (*artikel 229, eerste lid aanhef en onderdeel a en b, Gemeentewet*)

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Ontwikkeling woonlasten voor inwoners van Leiderdorp

In de begroting van 2023 is besloten om de stijging van de woonlasten tijdelijk te compenseren, voor zover die stijging wordt veroorzaakt door de gemeente zelf. Die compensatie is in 2023 gegeven door middel van een heffingskorting op de afvalstoffenheffing. De heffingskorting is voor 2024 gehalveerd en vervalt met ingang van 2025. Ter beperking van de begrotingstekorten is de OZB met ingang van 2025 met 5% extra verhoogd.

Kostendekkendheid

De paragraaf Lokale heffingen moet inzicht geven in de kostendekkendheid van de heffingen. De totale opbrengsten voor de gemeente mogen immers niet hoger zijn dan de totale lasten die de gemeente moet betalen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor hoe we dit moeten doen. Om de totale lasten te bepalen, rekenen

we de overhead toe volgens de verdeelsleutel 'personele lasten per taakveld'. Deze systematiek is in de financiële verordening 2023 vastgesteld.

In de afgelopen jaren zijn de tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing jaarlijks trendmatig verhoogd waarbij we uitkwamen op een dekkingsgraad tussen de 95% en 100%. Dat zal ook voor 2025 de inzet zijn. In overeenstemming met het coalitieakkoord worden met ingang van 2026 100% kostendekkende tarieven gerealiseerd. De meeropbrengst is in de nota 'Het Ravijn Overbruggen' berekend en conform de financiële kadernota met ingang van 2026 opgevoerd ter beperking van de begrotingstekorten. Binnen het geheel van leges verhogen we in 2025 wel de leges voor de aanvraag voor het verkrijgen van een instemmingsbesluit of vergunning als bedoeld in de algemene verordening ondergrondse infrastructuur (AVOI) naar een kostendekkend niveau. Door deze wijziging sluiten de tarieven ook beter aan bij de tarieven die in de regio gangbaar zijn.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

In het coalitieakkoord 2022-2026 staat dat we de onroerende-zaakbelastingen alleen met meer dan de trend verhogen als dat nodig is en het niet verantwoord is om verder te bezuinigen op voorzieningen. Zoals hiervoor aangegeven verhogen we de onroerende-zaakbelastingen in 2025 met 5% extra. Met ingang van 2026 worden de afvalstoffenheffing en de rioolheffing volledig kostendekkend.

Volgens de bestaande beleidslijn verhogen we de onroerende-zaakbelasting, de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de precariobelasting, de toeristenbelasting en de leges met de vastgestelde inflatiecorrectie van 2,6%. Daarbij houden we rekening met de 100% dekkingsnorm en de wettelijke maximumtarieven. De definitieve tariefvaststelling vindt plaats in de raad van december 2024. Dan besluit de raad tot vaststelling van de belastingverordeningen 2025.

Onroerende-zaakbelasting (OZB)

We verhogen de OZB opbrengst in 2025 volgens de trend plus een extra verhoging van 5%. Wat dat betekent voor de hoogte van de tarieven is onder andere afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Voor de precieze OZB-tarieven gebruiken we de meest recente WOZ-waarden. Dat is dus na afronding van de prognoses van de WOZ-waardering.

Beleidsmatige ontwikkeling waardering onroerende zaken

Bewoners kunnen via www.wozwaardeloket.nl de WOZ-waarden van de woningen in hun straat of hun wijk opvragen en vergelijken. Zo krijgen ze meer inzicht in de waardeverhouding tussen hun eigen woning en die van anderen. Ook kunnen inwoners de WOZ-waarde beter controleren. Een transparante WOZ-waarde draagt bij aan de kwaliteit, en daarmee de acceptatie, van deze waarde. Op termijn leidt dit ook tot minder bezwaar- en beroepschriften. Toch houden we in eerste instantie rekening met een stijging van het aantal vragen en bezwaren.

Herwaardering onroerende zaken

De BSGR (Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland) voert de jaarlijkse herwaardering van alle onroerende zaken in Leiderdorp uit. De peildatum voor de waarde ligt één jaar voor het jaar waarop de waarde betrekking heeft. Dit betekent dat we voor de waardering van 2025 uitgaan van de waarde op 1 januari 2024. Dit is wettelijk zo bepaald.

Precariobelasting en toeristenbelasting

We verhogen de tarieven met 2,6%. De tarieven voor toeristenbelasting worden met ingang van 2026 extra verhoogd.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing berekenen we op basis van het aantal mensen in een huishouden. Er zijn dus verschillende tarieven voor één-, twee- en meer dan tweepersoonshuishoudens. Voor de niet-woningen gaan we uit van het waterverbruik. In het Integraal waterketenprogramma (IWKp) 2024-2028, dat de raad op 18 december 2023 vaststelde, staat dat de tarieven ieder jaar 3% extra stijgen. Zo kunnen we ook in de toekomst de vervangingen van de riolering betalen. Daarnaast geldt de 2,6% inflatiecorrectie.

In 2025 komt de dekkingsgraad uit op 96%. Dat is vergelijkbaar met het niveau van 2024 (94%) en 2023 (95%). De kosten lopen iets minder op dan de baten als gevolg van vertraging in de investeringen en daarmee in de kapitaallasten. De dekkingsgraad zit met dit percentage binnen de marge die we tot en met 2025 voor kostendekkende tarieven hanteren.

Kostendekking rioolheffing	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.788.130	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	1.788.130	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	302.623	
Btw	267.170	
Totale kosten	2.357.922	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-2.266.430	96%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 2,6%. Daarnaast vervalt de heffingskorting. Door deze maatregelen neemt de dekkingsgraad toe van 90% in 2024 naar 96% in 2025. De dekkingsgraad valt daarmee binnen de beoogde marge van 95% tot 100%.

Kostendekking afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	4.377.652	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-435.207	
Netto kosten taakveld	3.942.445	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	1.396.456	
Btw	554.286	
Totale kosten	5.893.465	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-5.654.079	96%

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven voor de lijkbezorgingsrechten zijn met ingang van 2022 verlaagd en gedifferentieerd. De tarieven van deze heffing blijven tot en met 2025 ongewijzigd. Voor deze heffing halen we de beoogde dekkingsgraad niet. Dat streven

we ook niet na. In de raadsbrief van 11 mei 2021 hebben we geconstateerd dat de dekkingsgraad vergelijkbaar is met die van (vrijwel) alle gemeentelijke begraafplaatsen. De dekkingsgraad is lager dan in 2024 (67%) omdat de kosten toenemen maar de opbrengsten gelijk blijven.

Kostendekking lijkbezorgingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	437.265	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-63.618	
Netto kosten taakveld	373.647	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	160.237	
Btw	-	
Totale kosten	533.884	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-299.274	56%

Marktgelden

De tarieven zijn met 2,6% verhoogd. De dekkingsgraad komt daarmee uit op 49%. Dat is hoger dan de 28% in 2024 door een verschuiving in de toegerekende uren die ook effect heeft op de overhead. Pogingen in het verleden om de dekkingsgraad te verhogen zijn niet succesvol gebleken.

Kostendekking marktgelden	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	21.434	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-3.373	
Netto kosten taakveld	18.061	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	3.067	
Btw	4.481	
Totale kosten	25.610	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-12.628	49%

Leges Titel I, II en III

Volgens de Gemeentewet moeten we in de begroting van 2025 ook de kostendekkendheid van de leges vaststellen. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Anders gezegd: we mogen geen 'winst' maken op de diensten en producten die wij aanbieden (zie artikel 229b, lid 1, van de Gemeentewet). In het algemeen geldt dat we de tarieven van de leges trendmatig verhogen met 2,6%. De maximumtarieven van onder andere reisdocumenten, rijbewijzen en de Wet op de kansspelen worden door de Rijksoverheid vastgesteld en die nemen wij over. Om de kostendekkendheid te bepalen, delen we de uren en de materiële kosten van de vakafdeling toe aan de producten. Uiteraard hebben we ook rekening gehouden met werkzaamheden die niet bij de leges horen. Denk aan kosteloze huwelijken, handhaving en bezwaar en beroep. Zo komt een zuivere juridische en financiële berekening tot stand. In de tabel hieronder splitsen we de kostendekkendheid van de leges in hoofdstukken. Voor sommige diensten

en producten ramen we in de begroting geen baten. Daarom hebben we daarvoor geen kostendeckendheidspercentage vastgesteld. Voorbeelden zijn de verstrekkingen uit het kiezersregister, vastgoedinformatie, bestuursstukken en prostitutiebedrijven. Dit is in lijn met de huidige rechtspraak. Een gemeente hoeft namelijk niet van alle diensten in de verordening en de tarieventabel vast te leggen hoe ze de kosten raamt.

De onderstaande tabel wordt door het bedrijf Kostendeckendheid.nl berekend.

Recapitulatie kostendeckendheidstarieventabel Leiderdorp per belastingjaar 2025					
Hoofdstuk		Kosten	Waarvan de overheadcomponent	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 1.323.893	€ 509.774	€ 619.838	47%
TITEL I	Algemene dienstverlening	€ 687.973	€ 258.652	€ 343.556	50%
1	Burgerlijke stand	€ 115.258	€ 51.513	€ 21.455	19%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 318.871	€ 129.720	€ 78.969	25%
3	Rijbewijzen	€ 123.956	€ 42.575	€ 144.499	117%
4	Verstrekkingen uit de Basisregistratie personen (BRP)	€ 47.849	€ 12.266	€ 39.040	82%
9	Overige publiekszaken	€ 21.202	€ 8.814	€ 14.605	69%
15	Kansspelen	€ 266	€ 135	€ 808	304%
17	Verkeer en vervoer	€ 40.648	€ 7.704	€ 24.806	61%
18	Diversen	€ 19.924	€ 5.925	€ 19.374	97%
TITEL II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 580.673	€ 223.014	€ 254.989	44%
2	Aanvraag vooroverleg/conceptaanvraag	€ 53.132	€ 27.032	€ 0	0%
3	Omgevingsvergunning	€ 527.541	€ 195.982	€ 254.989	48%
TITEL III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 55.247	€ 28.108	€ 21.293	39%
1	Horeca	€ 5.867	€ 2.985	€ 3.329	57%
2	Organiseren evenementen of markten	€ 27.861	€ 14.175	€ 12.628	45%
3	Overige APV-activiteiten	€ 21.518	€ 10.948	€ 5.336	25%

De opsomming in de tabel laat zien dat de kostendeckendheid over de hele verordening uitkomt op 47%. We maken dus geen 'winst' op de diensten en producten die wij aanbieden. We overschrijden de maximale norm van 100% niet. De dekkingsgraad neemt ten opzichte van 2024 weer iets af. Het totale beeld verandert niet maar de kosten voor de leges én de overhead nemen ten opzichte van voorgaand jaar toe. De daling van de dekkingsgraad komt doordat de lasten, met name de loonkosten (+4,4%), meer toenemen dan de baten (+2,6%). Daar komt bij dat we de leges voor evenementen met ingang van 2025 halveren.

Zowel binnen de titels als binnen de hoofdstukken is kruissubsidiëring toegestaan. Bij kruissubsidiëring gebruiken we bewust lagere legestarieven voor de ene dienst en hogere legestarieven voor de andere dienst. Bijvoorbeeld, binnen Titel II, de dienstverlening die gaat over omgevingsvergunningen, zijn de tarieven voor kleinere bouwactiviteiten minder kostendeckend dan de tarieven voor grotere bouwactiviteiten. Dit is een bewuste keuze, die niet afwijkt van de

landelijke tendens en ook niet onredelijk is. Zoals het BBV voorschrijft, geeft de tabel apart weer welk deel van de kosten overhead is. Het gaat hier om een opslag op het basisuurtarief (per fte). Dit zijn onder andere de kosten voor huisvesting en de ondersteunende diensten van de centrumgemeente. Dit komt overeen met de notitie overhead.

D. Opbrengsten

Het eigen belastinggebied van de gemeente omvat drie belastingsoorten (de OZB, de precariobelasting en de toeristenbelasting) en 5 heffingen (de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, de marktgeden en de leges). De totale opbrengst in 2025 is € 18,54 miljoen.

Soort	Begroting 2024 na begr.wijz.juli	Begroting 2025	Vershil	in %
1. Onroerende-zaakbelastingen	-8.908.366	-9.594.946	686.580	7.7%
2. Precariobelasting	-25.749	-26.109	360	1.4%
3. Toeristenbelasting	-75.763	-77.733	1.970	2.6%
4. Rioolheffing	-2.140.772	-2.266.430	125.658	5.9%
5. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	-5.095.998	-5.654.079	558.081	11.0%
6. Lijkbezorgingsrechten	-296.171	-299.274	3.103	1.0%
7. Marktgeden	-12.308	-12.628	320	2.6%
8. Leges Titel 1 - Algemene dienstverlening	-349.617	-342.482	-6.869	-2.0%
8. Leges Titel 2 - Omgevingsvergunning	-322.245	-254.989	-67.256	-20.9%
8. Leges Titel 3 - Dienstverlening overig	-20.212	-11.997	-8.481	-40.6%
Totaal	-17.247.201	-18.540.667	1.293.466	7.5%

De tabel maakt de trendmatige verhoging van 2,6% in de meeste gevallen zichtbaar. De extra verhoging van de OZB (5%) en de rioolheffing (3%), het vervallen van de heffingskorting op de afvalstoffenheffing en de onveranderde tarieven van de lijkbezorgingsrechten lichtten we eerder al toe.

De opbrengst leges (Titel 1, 2 en 3) valt lager uit door een daling van de leges voor omgevingsvergunningen als gevolg van implementatie van de de Wet kwaliteitsborging (Wkb). Deze verlaging is eerder in de financiële kadernota 2022-2025 aangekondigd. Ook worden de leges voor de aanvraag evenementen substantieel verlaagd.

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de tabel hieronder vergelijken we de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2024.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2024

Gemeente	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	964	1.080
Leiden	986	1.326
Leiderdorp	1.026	1.230
Leidschendam-Voorburg	924	995
Oegstgeest	1.313	1.502
Teylingen	896	1.051
Voorschoten	1.388	1.481
Wassenaar	1.401	1.633
Zoeterwoude	1.156	1.176

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2024

Gemeente	Inwoneraantal (2024)	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Gilze en Rijen	27.343	733	763
Veendam	27.520	976	1.051
Heemstede	27.593	1.253	1.334
Leiderdorp	27.736	1.026	1.230
Brunssum	27.770	957	1.011
Buren	27.773	1.210	1.232
Ermelo	27.856	1.073	1.157

Bron: www.coelo.nl

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Die inwoners kunnen kwijtschelding aanvragen. Iedereen met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen komt in aanmerking voor kwijtschelding van de lokale lasten.

De BSGR beoordeelt de aanvragen voor kwijtschelding. De medewerkers van de BSGR kijken of de burger inderdaad de gemeentelijke belastingen niet kan betalen. Dat stellen ze vast op basis van de belastingcapaciteit. De BSGR kan alleen de onroerende-zaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing kwijtschelden. In de praktijk gaat het vooral om kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Om de belastingcapaciteit van een burger te berekenen, nemen ze het vermogen, het netto besteedbaar inkomen en verschillende normbedragen mee die door het Rijk zijn vastgesteld. Ook voert het Inlichtingenbureau (IB) een toetsing uit van het recht op kwijtschelding die automatisch gaat. Met deze toetsing verlagen we de administratieve lasten voor de burgers en verkorten we de afhandeltermijnen.

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, vormen samen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en de post onvoorzien. Welke componenten een gemeente precies tot de weerstandscapaciteit wil rekenen, is een politieke afweging. Het resultaat van die afweging van Leiderdorp staat in de financiële verordening 2023.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil de risico's die ze loopt zo veel mogelijk beheersen. Dat kan door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat om passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

We brengen de risico's in kaart met een risicoprofiel. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Dit systeem brengt risico's systematisch in kaart. Vervolgens beoordelen alle teams binnen de gemeente de risico's. Gebaseerd op het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement laat het overzicht hieronder de 10 grootste risico's zien. Het zijn de risico's met de hoogste bijdrage - nadat een beheersmaatregel is getroffen - aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

Tabel 1: de 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
4	De hoogte van de algemene uitkering daalt na 2025 fors door de korting van € 3 miljard op het gemeentefonds die het rijk m.i.v. 2026 heeft doorgevoerd. Door het schrappen van de opschalingskorting is het nadeel voor Leiderdorp ca € 2 miljoen structureel. Daarnaast is Leiderdorp nadeelgemeente bij de herverdeling van het gemeentefonds. Dit nadeel is gedeeltelijk opgevangen met een suppletie-uitkering maar de verwachting is dat die uitkering verder zal worden afgebouwd. Tenslotte pakt de nieuwe financieringssysteematiek ook ongunstig voor gemeenten uit. Het ziet er naar uit dat we onvoldoende worden gecompenseerd voor de loon- en prijsontwikkeling maar ook dat de nieuwe systeematiek bijvoorbeeld geen rekening houdt met de toenemende kosten van de vergrijzing. Met andere woorden de onzekerheden blijven onverminderd groot.	<i>Actief</i> Om dit risico te dekken hebben we de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers ten opzichte van de vastgestelde begroting verrekenen we met deze reserve. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.	50%	3.500.000	13,91%
2	Bij de transformatie van de Baanderij komt de beoogde dekking van voorkeursontwikkelingscenario 4 niet of in onvoldoende mate tot stand. Hierdoor zijn extra investeringen van de gemeente noodzakelijk.	<i>In voorbereiding</i> Pas tot (deel)investeringen overgaan als (delen van) het kostenverhaal zeker zijn gesteld.	30%	4.000.000	9,76%
2	Als gevolg van het niet tijdig ontwikkelen/ bebouwen van kavels zullen de tijdelijke geluidschermen in 2024 moeten worden vervangen door permanente schermen.	<i>Suggestie</i> Extra verkoopinzet en/of nagaan of en hoe verkoopbeperkingen opgeheven kunnen worden (vroegtijdig overleg met RWS).	70%	1.000.000	8,16%
2	Door de aantrekkende markt bestaat de kans dat de realisatie van aanbestedingen niet binnen het budget blijft. Indexering onderhoudscontracten incl loon- en prijsontwikkeling. Hogere uitgaven en tekort op exploitatiebudgetten en voorzieningen. Andere optie is een lager onderhoudsniveau.	<i>Actief</i> Scherp sturen op inschrijvingen	70%	900.000	5,00%
1	Financiering Jeugdhulp- Omdat de middelen vanuit het Rijk niet toereikend zijn, voegen we middelen uit de sociale reserve toe aan het jeugdhulpbudget. Het risico is reëel dat we de komende jaren niet uitkomen met de financiën.	<i>Actief</i> Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulpbudget. Daarnaast willen de gemeenten in de Leidse regio met het programma jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen. Onder andere door de gemeentelijke toegang te verstevigen. In regio Holland Rijnland zijn gemeenten bezig met de aanpak wachttijden, onderzoeken of er fundamentele wijzigingen in het stelsel gemaakt kunnen worden, en voorbereiding op de implementatie van de Hervormingsagenda.	90%	1.000.000	4,76%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
1	Informatiediefstal (digitaal en papier)	<i>Actief</i> Goede beveiliging (firewall). Strenge regels voor vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers <i>Actief</i> Het tijdig melden van een eventueel datalek	50%	820.000	3,25%
2	Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken	<i>Actief</i> 1. Signalen over potentiële gevolgschade actief oppakken en onderzoeken. 2. Onderzoeksresultaten omzetten naar maatregelen om de risico's te beperken	50%	600.000	2,39%
2	De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.	<i>Actief</i> Actualisatie IBOR	50%	500.000	1,99%
1	Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.	<i>Actief</i> Samenwerking tussen teams onderling en het sociale veld stimuleren. <i>Actief</i> Inwoners en partners betrekken bij de transformatieopdracht	50%	500.000	1,99%
3	Regionale samenwerking verloopt moeizaam en/of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen.	<i>Actief</i> 1. <i>Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten</i> 2. <i>Besluitvorming op gemeentelijk niveau afstemmen</i> 3. <i>Investeren in samenwerking en goede voorbeelden delen</i> 4. <i>Focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten</i> 5. <i>Voor de nieuwe centrumregeling bedrijfsvoering is een risico-opslag afgesproken. In de nieuwe DVO worden op dit punt aanvullende afspraken gemaakt.</i>	10%	2.500.000	1,95%
Totaal grote risico's				15.320.000	
Overige risico's				21.504.025	
Totaal alle risico's				36.824.025	

Veranderingen in top 10 van risico's

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 vonden twee wijzigingen plaats in de top 10:

Uit de top 10:

- Personeelstekort bij het Jeugdteam en toename gebruik jeugdhulp zorgt voor wachtlijsten bij de toegang.
- De gevolgen van de coronapandemie voor de maatschappij

In de top 10:

- De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend.
- Regionale samenwerking verloopt moeizaam of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de vastgestelde risico's voerden we een risicosimulatie uit. Dit doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 36.824.025 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. In de simulatie gingen we uit van een zekerheidspercentage van 90%. Hieruit volgt dat het met een benodigde weerstandscapaciteit van € 8.987.763 voor 90% zeker is dat we alle eventueel optredende risico's kunnen afdekken. Alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, bepalen samen de benodigde weerstandscapaciteit. De tabel hieronder bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	7.565.667
80%	7.949.613
85%	8.398.893
90%	8.987.763
95%	9.912.045

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves per 1 januari 2025 en de post onvoorzien 2025.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	17.258.430
Bouw- en grondexploitaties	7.556.043
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	7.014.877
Begroting: Onvoorziene lasten	19.565
Totale weerstandscapaciteit	31.848.915

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's met de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De relatie tussen beide componenten is:

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 31.848.915	=	3,54
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 8.987.763		

De raad heeft in de Financiële Verordening de ratio weerstandsvermogen bepaald op minimaal 1.0 (tenminste voldoende). In de praktijk bewoog die ratio zich de afgelopen jaren boven de 2.0 waarmee het weerstandsvermogen zich volgens de normtabel kwalificeerde als 'uitstekend'.

Door de versterking van de algemene reserves valt de ratio weerstandsvermogen met 3,6 ineens een stuk hoger uit. Dit tegen de achtergrond om de mogelijkheid om algemene reserves in te kunnen zetten als structureel dekkingsmiddel, te maximaliseren. Tot op heden is er geen plafond bepaald voor de hoogte van de algemene reserves. Dat is wellicht ook niet nodig, maar het verhogen van de algemene reserves is natuurlijk geen doel op zich. Te overwegen valt om de ratio weerstandsvermogen bijvoorbeeld te maximeren op 5.0. Op dit moment zien wij daarvoor nog geen aanleiding, maar in de toekomst kan dat een punt van aandacht worden.

Met de vaststelling van de Financiële Kadernota 2025-2028 is tevens besloten om het plafond van de behoedzaamheidsreserve te vervangen door een 'signaleringswaarde' van 10% van de algemene uitkering. Die 10% is naar nu blijkt aan de lage kant. In het kader van de versterking van de algemene reserves is de stand van de behoedzaamheidsreserve per 1 januari 2025 op € 7,9 miljoen gebracht. Dat bedrag is ook nodig omdat voor de dekking van het begrotingstekort 2025-2028 al € 6 miljoen wordt ingezet. Indien compensatie door de Rijksoverheid uitblijft zal het begrotingstekort van meer dan € 2 miljoen per jaar afgedekt moeten worden. Een signaleringswaarde van 20% van de algemene uitkering of wellicht een plafond van € 10 miljoen lijkt met het oog op dergelijke tekorten een passender niveau. Ook hier wachten wij de ontwikkelingen af voordat we overgaan tot heroverweging van de kaders op dit punt.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering aan de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse A hetgeen duidt op een weerstandsvermogen dat uitstekend is.

Uitgaande van een gelijke benodigde weerstandscapaciteit en de verwachte beschikbare capaciteit zal de ratio ook de komende jaren de kwalificatie 'uitstekend' krijgen. Het verwachte verloop van de ratio voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 5: Prognose meerjaren

Ratio weerstandsvermogen	Ratio	Betekenis
31-12-2024	3,54	uitstekend
31-12-2025	3,34	uitstekend
31-12-2026	3,10	uitstekend
31-12-2027	2,89	uitstekend

5. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing staan vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is verplicht. Naast deze kengetallen moeten we ook een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven samen op een eenvoudige manier inzicht in de financiële positie van de gemeente. De manier waarop we de kengetallen moeten berekenen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG ontwikkelde een aantal signaalwaarden voor een grofmazige waardering van deze indicatoren. We hebben de kengetallen berekend op basis van de geprognosticeerde balans en de begroting 2024.

Tabel 5: Financiële kengetallen

Kengetallen	Realisatie		Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
1a. Netto schuldquote	20,8%	27,8%	52,5%	61,9%	70,2%	79,1%	
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	15,4%	22,4%	47,2%	56,4%	64,6%	73,5%	
2. Solvabiliteitsratio	45,0%	46,3%	39,5%	36,5%	33,6%	30,3%	
3. Grondexploitatie	0,0%	-1,5%	-0,9%	0,0%	-0,1%	-0,1%	
4. Structurele exploitatieruimte	7,0%	1,1%	2,2%	0,4%	0,0%	-0,5%	
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	120,8%	114,7%	114,7%	114,7%	114,7%	114,7%	

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 < > 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie		geen norm	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

- De netto schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor rente en aflossing. In de ontwikkeling van de schuldquote zien we een geleidelijke toename die wordt veroorzaakt door een toename van de voorgenomen investeringen volgens het investeringsplan, met de daaraan verbonden financieringsbehoefte. Tabel 5 presenteert ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan; deze middelen vloeien immers op termijn terug. Hoewel beide indicatoren oplopen, scoort de gemeente Leiderdorp voor alle jaren een **'voldoende'**.
- De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen is ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. De gemeente Leiderdorp scoort volgens de VNG-sigitaalwaarde **'matig'**. Het is in dit

verband overigens goed om te weten dat lokale overheden de facto 'solvabiliteitsvrij' zijn en dus altijd aan de verplichtingen op lange termijn kunnen voldoen.

- Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen signaalwaarden geformuleerd. De boekwaarde op zich zegt immers niets over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend. Paragraaf 7 brengt hier meer duidelijkheid in.
- De indicator structurele exploitatieruimte geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0. Voor 2025 scoort deze indicator volgens de VNG-signaalwaarde '**voldoende**'. Bedacht moet echter worden dat in deze indicator de structurele inzet van de algemene reserves (op basis van de nieuwe spelregels) is meegenomen. Daardoor geeft deze indicator in vergelijking met het verleden een enigszins vertekend beeld. Zonder de inzet van die reserves zien we immers in alle jaren begrotingstekorten.
- De indicator belastingcapaciteit drukt uit hoe de woonlasten van een meerpersoonshuishouden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'onvoldoende'. De woonlasten in Leiderdorp bewegen zich boven het landelijk gemiddelde. Volgens de VNG-signaalwaarden scoren we '**matig**'.

De indicatoren en de signaalwaarden zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Op basis van de signaalwaarden scoort Leiderdorp uiteenlopend van voldoende tot matig. Ten opzichte van de begroting 2024 valt deze score positiever uit. Gelet op het goede weerstandsvermogen geven deze indicatoren geen aanleiding om het beleid bij te stellen. We realiseren ons ondertussen dat het inzetten van de algemene reserves ter dekking van begrotingstekorten op de lange termijn niet houdbaar is.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft hoe we onze kapitaalgoederen beheren. De financiële verordening bepaalt dat er een actueel beleidskader moet zijn voor het onderhoud van kapitaalgoederen. Ons beleidskader onderhoud kapitaalgoederen staat in de beheervisie openbare ruimte. Het beleidskader geeft aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Informatie over de investeringen staat in de financiële begroting onder hoofdstuk E: Investerings. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in hoofdstuk G: Voorzieningen.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte is het beleidskader voor het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Uitvoering van dit beleid moet leiden tot een bestendige situatie waarin we de kapitaalgoederen onderhouden volgens vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau. Denk aan schoon, heel en veilig. Daarbij optimaliseren we de totale kosten.

Het beleidskader voor de kapitaalgoederen bevat per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden voor de instandhouding
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan
- de grootte van het areaal
- de kosten voor de instandhouding, zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en toezicht op de kwaliteit
- een scenario voor het onderhoud

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2	1.Beheervisie: kaders integraal beheer openbare ruimte (1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2	2.Integraal waterketenprogramma Leidse regio 2024-2028	2023	1x per 5 jaar	2028	ja	ja	zie IWKp
2	3.Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie beheerplannen
2	4.Meerjarig Onderhoudsplan Accommodaties 2024-2030	2021	1x per 4 jaar	2025	ja	ja	n.v.t.

1. Integraal beheer openbare ruimte

De gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Er zijn beheerplannen voor wegen, riool, water, openbare verlichting, groen, civiele kunstwerken (zoals bruggen, kademuren, en geluidsschermen), straatmeubilair, speelvoorzieningen, reiniging en de begraafplaats. De beheerplannen beschrijven hoe we de beheerelementen in de openbare buitenruimte in stand houden. Hierbij ligt de focus op planmatig en efficiënt werken. De projecten en onderhoudsmaatregelen die uit de beheerplannen volgen worden in kaart gebracht en geografisch over elkaar heen gelegd en, in afstemming met het uitvoeringsprogramma riolering, vertaald in het wijkvervangingsprogramma. De beheerplannen bieden een basis om actuele beleidsthema's zoals duurzaamheid, bereikbaarheid en verstedelijking integraal af te stemmen. De beheerplannen zijn in 2024 geactualiseerd en staan in 2025 op de agenda. De financiële afwijkingen worden in 2025 ter besluitvorming voorgelegd.

A. Wegen

Gewenst kwaliteitsniveau

We onderhouden, beheren en inspecteren onze wegen om de functionaliteit en de veiligheid te garanderen. Met een tweejaarlijkse technische beschouwing brengen we de onderhoudstoestand in kaart. Zo ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal, gebaseerd op de maatlatten van CROW. Deze inspectie geeft per wegvak, -type en -categorie inzicht in de toestand van het areaal op detailniveau. Voor burgers en bedrijven tonen we de kwaliteit aan volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Niveau B (Basis) is het best passende niveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. We maken wegenplanningen op basis van de technische beschouwing, beeldkwaliteit, nieuwe ontwikkelingen en wensen van burgers en bedrijven.

De wegenplanningen en de planning voor het rioolonderhoud in het Integraal waterketenprogramma (IWKp) vormen de basis voor een integrale uitvoeringsplanning. Om zo efficiënt mogelijk met onze middelen om te gaan sluiten we met de andere domeinen in de openbare ruimte hierbij aan. Denk hierbij aan de openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen.

Op de doorgaande wegen met asfaltverharding gebruiken we thermoplastisch of slijtvast materiaal voor de belijning. Dit is een relatief duurzaam product. Voor de belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Wat gaan wij ervoor doen?

We pakken onze projecten steeds breder en integraler op. We kijken niet alleen goed naar de technische kant, maar we halen ook opgaven 'van buiten naar binnen'. Met andere woorden: inbreng vanuit de maatschappij vinden we belangrijk. We nemen ook thema's mee als warmtetransitie, klimaatadaptatie, mobiliteitsopgaven (bijvoorbeeld de Leidse Ring Noord), ruimtelijke ontwikkelingen en innovatie.

Daarnaast voeren we de geplande klein- en grootonderhoudswerken uit van het asfalt en de elementenverharding op basis van de weginspecties. Enkele voorbeelden zijn de Hobolaan, deel fietspad Engelendaal, voet- en fietspad Leyhof naar de Bloemerd. Ook zijn veel locaties met wortelopdruk en met zetting hersteld.

We gaan door met de voorbereiding en uitvoering van de Leidse Ring Noord aan de Leiderdorpse zijde (de Oude Spoorbaan), Oranjewijk/Doeskwartier, Acacialaan, Voorhoflaan en diverse ophoogprojecten zoals aan de Buitentocht, de Molentocht en het Jan de Hartogplein. Ook starten we met de voorbereiding onderhoud voetpad Dwarswetering

oostelijk deel, Vronkenlaan en voetpaden in de Bloemerd. We voegen het jaarlijkse asfaltonderhoud zo veel mogelijk samen. We voeren het onderhoud uit in het voorjaar, na de vorstperiode. Het regulier onderhoud aan de belijning en de figuraties op het wegoppervlak nemen we mee in het wegenonderhoud.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het Beleidsplan Openbare Verlichting 2023-2027 is van kracht. Ten behoeve van ondersteuning van de sociale veiligheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de avond en in de nachtelijke uren wordt de openbare ruimte in de avond/nacht verlicht. We streven hierbij naar een verlichtingskwaliteit die voldoet aan de Nederlandse Praktijk Richtlijnen 13201 van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde. We werken aan verduurzaming van de verlichtingsinstallatie door gebruik van duurzame materialen en door in te zetten op het concept 'licht op maat': we stemmen de hoeveelheid verlichting af op de behoefte en verlichten zoveel mogelijk alleen daar waar en wanneer dat nodig is. Het beheer en het onderhoud van de verlichting en de verduurzaming van de installatie voeren we uit aan de hand van een meerjarenonderhoudsplan. Aan de hand van dit plan vindt er structureel onderhoud plaats en wordt er meegelift op (technologische) ontwikkelingen die verdere verduurzaming van de installatie en verbetering van de verlichtingskwaliteit meebrengen.

Wat gaan wij ervoor doen?

We zetten in op drie pijlers:

1. Vervanging van conventionele verlichting door duurzame ledverlichting

We pakken de komende jaren flink door met de vervanging van oude gasontladingslampen door moderne en duurzame ledverlichting. Inmiddels bestaat bijna 50% van de openbare verlichtingsinstallatie uit ledverlichting. Ons doel is dat percentage in 2025 te laten groeien tot 70%. Binnen de kaders van veiligheid wordt de openbare verlichting tevens gedimd in de nacht om meer energie te besparen. Daarmee behalen we eind 2025 een beter verlichte – en derhalve veiligere - openbare ruimte en besparen we tevens tot 40% aan energie ten opzichte van 2013.

Op de agenda voor het vervangen van conventionele verlichting door duurzame ledverlichting in 2025 staan:

- Engelendaal – en aansluiting op Leidse Ring Noord
- Gehele wijk Binnenhof
- Voorhoflaan
- Nog niet verledde deel van de wijk Leijhof
- Oranjewijk

Duurzame ledverlichting geeft minder uitval, minder onderhoudskosten en vergt minder energie dan conventionele verlichting.

2. Integraal Beheer en Onderhoud

Openbare verlichting maakt onlosmakelijk deel uit van de openbare ruimte. We stemmen daarom de beheer- en onderhoudswerkzaamheden van verlichting zoveel mogelijk af met andere disciplines in de openbare ruimte (wegen, riool, groen). Zo reduceren we de kosten voor de gemeente en de hinder voor inwoners.

3. Innovatie verlichting voor een overzichtelijke en duurzame openbare ruimte

We willen eind 2025 inzicht hebben in de toepassing van laadlichtmasten en hybride lichtmasten in de openbare ruimte teneinde een gefundeerd besluit te kunnen nemen over uitrol van deze toepassingen binnen onze gemeente. Dit doen we middels 2 pilot projecten:

- Pilot laadlichtmasten

In 2025 voeren we een pilot uit met laadlichtmasten. Laadlichtmasten zijn objecten waarbij lichtmasten en elektrisch laadpunten voor voertuigen worden gecombineerd in 1 object. Dit gaat verrommeling van de openbare ruimte tegen en draagt bij aan verduurzaming. Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereidingen. De pilot laadlichtmasten vindt plaats op 2 locaties: de Brugwacht en de Santhorst. De resultaten van de pilot worden verwacht in het derde kwartaal van 2025.

- Pilot hybride (solar) lichtmasten

In 2024 zijn we gestart met een pilot, namelijk hybride (solar) lichtmasten. Hybride (solar) lichtmasten zijn lichtmasten die zijn voorzien van zonnepanelen waardoor er energie kan worden teruggeleverd aan het elektriciteitsnet. Er zijn zes hybride lichtmasten geplaatst bij het gemeentehuis. We verwachten de resultaten van de pilot in het derde kwartaal van 2025.

C. Civiele kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

We onderhouden, beheren en inspecteren civiele kunstwerken - zoals houten en betonnen bruggen - om de functionaliteit, toegankelijkheid en veiligheid te garanderen. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te voldoen, werken we met een meerjarenonderhoudsplan.

We onderhouden, beheren en inspecteren kunstobjecten - zoals beelden en specials - om de functionaliteit en de veiligheid te garanderen. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te voldoen, werken we hiervoor ook met een meerjarenonderhoudsplan.

Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van de technische inspectie van alle civiele kunstwerken wordt een meerjarenonderhoudsplan Civiele Kunstwerken 2025-2034 opgesteld. Aan de hand van dit beheerplan voeren we herstel- en onderhoudswerkzaamheden uit en volgens plan het vernieuwen van objecten. Dit doen we zoveel mogelijk integraal en in afstemming met de regiogemeenten.

Op basis van de inspectie van alle kunstobjecten stelden we een meerjarenonderhoudsplan Kunstobjecten 2023-2032 op. Hiervoor zijn gelden beschikbaar gesteld. Jaarlijks voeren we verschillende herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan kunstobjecten uit. Ook dit doen we zoveel als mogelijk integraal.

D. Verkeersinstallaties

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente beschikt over acht verkeersinstallaties. Alle installaties hebben ledverlichting.

Wat gaan wij ervoor doen?

Samen met Leiden hebben we een beheer- en onderhoudscontract. De organisatie van Leiden is vakspecialistischer ingericht. Zo geven we een kwaliteitsimpuls aan het technische en functionele onderhoud van de verkeerslichten.

E. Speelvoorzieningen

Gewenst kwaliteitsniveau

We streven naar voldoende speelruimte zodat ieder kind in Leiderdorp veilig kan buitenspelen. De verdeling van de informele en de formele speelruimte maken we volgens de richtlijnen in het speelruimteplan. Ieder kind in Leiderdorp moet dus veilige speelplaatsen in de buurt hebben. Onveilige speelelementen repareren we of verwijderen we als herstel niet meer mogelijk is. We volgen de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen gebruiken we onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat gaan wij ervoor doen?

We gaan verder met de uitvoering van het speelruimteplan waarbij we een deel van de formele speelplaatsen omvormen tot informele speelplaatsen. Daarnaast vernieuwen of renoveren we centraal gelegen formele speelplaatsen. Bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen betrekken we buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen. Dit doen we actief; we organiseren digitaal bewonersbijeenkomsten, we sturen bewonersbrieven en we houden enquêtes. We ondersteunen initiatieven van bewoners om te participeren in het beheer, bijvoorbeeld door adoptie van (in)formele speelplaatsen mogelijk te maken. In 2025 bereiden we de herinrichting voor van de speelplaatsen aan de Koekoekstraat/Merelstraat, de Houtschans en de Hella Haassestraat en starten vervolgens met de uitvoering.

We voeren (twee)jaarlijks de vereiste hoofdinspectie en functionele controlerondes uit. Laatste hoofdinspectie is in 2024 uitgevoerd.

F. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente Leiderdorp is beheerder van een groot aantal watergangen. De beheer- en onderhoudstaken zijn vooral gericht op het baggeren, maaien, schoonhouden en de zorg voor een goede doorstroming. Daarin hebben ook duikers (de leidingen tussen watergangen) een rol. Het Hoogheemraadschap van Rijnland beheert de hoofdwatergangen in de gemeente. De secundaire watergangen worden voornamelijk door de gemeente onderhouden. Daarnaast worden enkele watergangen onderhouden door derden en particulieren.

We streven naar een betere kwaliteit van het oppervlaktewater. Zie hiervoor onder meer het Integraal waterketenprogramma (waar in hoofdstuk 2 van deze paragraaf naar wordt verwezen).

Wat gaan wij ervoor doen?

Voor een goed functionerend watersysteem zijn tijdig het baggeren van watergangen en het in stand houden van de oevers belangrijk. We voeren deze onderhoudswerkzaamheden uit volgens het waterbeheerplan. Ook worden duikers geïnspecteerd en waar nodig doorgespoten.

In 2025 pakken we onderstaande projecten op:

- De vervangingsopgave beschoeiingen op diverse locaties door de gehele gemeente, o.a. Engelendaal, Oude Spoorbaan, Dwarswetering, Bloemerd, Houtkamp, Persant Snoepweg, Oranjewijk, Achthovenerweg
- Het monitoren, inspecteren en doorspuiten van duikers. Deze werkzaamheden zijn verdeeld in een tweejaarlijkse cyclus noord en zuid Leiderdorp, dit jaar staat zuid op het programma
- Onderhoud aan stuwen en inlaten op diverse locaties door de gehele gemeente

G. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke, beleids- en beheerkaders werken we aan een biodivers, duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit openbaar groen beheren we op beeldkwaliteitsniveau B.

Naast de plantsoenen in de woonwijken beschikt de gemeente over een netwerk aan grote groengebieden. Hier kunnen onze inwoners en bezoekers naar behoefte recreëren, met respect voor de aanwezige natuur.

Wat gaan wij ervoor doen?

We onderhouden het openbaar groen volgens het groenbeheerplan. Dit geeft inzicht in de kwaliteit van het openbaar groen en de middelen die nodig zijn voor het vastgestelde kwaliteitsniveau. Het dagelijks onderhoud bestaat uit werkzaamheden die gericht zijn op de verzorging, zoals onkruidbeheersing en het scheren van hagen. Om groenvoorzieningen langdurig en duurzaam in stand te houden is ook groot onderhoud nodig, zoals de dunning van bosplantsoenen en het snoeien van bomen. Voor het vernieuwen en herinrichten van groenvoorzieningen sluiten we aan bij beheerprojecten zoals de de wijkvervangingsopgave en grootonderhoud.

Zie programma 2C voor de doelen en activiteiten.

H. Straatmeubilair

Gewenst kwaliteitsniveau

Met straatmeubilair bedoelen we 'diverse objecten en elementen die de verblijfsfunctie van de openbare ruimte dienen en/of een verkeersfunctie of informerende functie hebben'. Het gaat hierbij om palen, fietsvoorzieningen, zitbanken, bewegwijzeringen, straatnaamborden, verkeersborden en wegmarkeringen. Het kwaliteitsniveau van het beheerplan Straatmeubilair is vastgesteld op niveau B.

Wat gaan wij ervoor doen?

We voeren preventief onderhoud uit aan het straatmeubilair. Dit is onder andere van belang voor een veilige en vlotte afwikkeling van het verkeer.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

Riolering is nodig voor 'het duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu' en het voorkomen van wateroverlast. Dit algemene doel kunnen we vertalen naar 3 zorgplichten: het inzamelen van afvalwater, van hemelwater en van

grondwater. We beheren en onderhouden alle openbare rioleringen, het bergbezinkbassin, de putten en de kolken. Daarnaast bedienen en onderhouden we de rioolgemalen en het drukrioolsysteem.

In het Integraal waterketenprogramma (IWKp 2024-2028) staat hoe we omgaan met onze 3 zorgplichten. Het IWKp is een gezamenlijk plan van de Leidse clusters: Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de waterbedrijven Dunea en Oasen.

Ons IWKp 2024-2028 geeft inzicht in wat er nodig is om onze waterketen in stand te houden op het gebied van beleid, inspanningen en financiën. Een belangrijk onderdeel is het riool. Op basis van de investeringen die nodig zijn is het rioolheffingstarief vastgesteld. Zo geven we invulling aan de uitgangspunten in de klimaatadaptatiestrategie.

Wat gaan wij ervoor doen?

In 2025 voeren we reguliere onderhoudswerkzaamheden en projecten uit:

- riolering reinigen en inspecteren (ongeveer 11 km per jaar)
- straat- en trottoirkolken reinigen (2 x per jaar)
- correctieve maatregelen aan riolering en kolken
- alle rioolgemalen reinigen en inspecteren
- correctieve renovatiemaatregelen aan gemalen (10 st)
- meetnetwerk riolering in stand houden en monitoren
- integraal project Oranjewijk, in de uitvoeringsfase
- integraal project Acacialaan, in de uitvoeringsfase
- integraal project Kerkwijk, in de uitvoeringsfase
- integraal project Kreken-zuid, in de uitvoeringsfase
- participeren in ontwikkellocaties zoals de Baanderij en de Pinksterbloem

3. Meerjarig Onderhoudsplan Accommodaties 2021-2030

In 2024 is de meerjaren onderhoudsplanung herzien. In het plan staat hoeveel budget we nodig hebben om het gemeentelijk vastgoed de komende 10 jaar in stand te houden op conditiescore 3 (sober en doelmatig). We werken dit plan 1 keer per 4 jaar bij om te toetsen of het jaarlijkse budget nog voldoende is om aan het gestelde niveau te voldoen. De ambitie voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille is 'zo efficiënt mogelijk met de beschikbare ruimte omgaan'. Het doel is een zo hoog mogelijk rendement op maatschappelijk en financieel gebied.

Wat gaan wij ervoor doen?

De in 2024 opgestelde meerjaren onderhoudsplanung wordt in het vastgoedinformatiesysteem ingevoerd om meer grip te houden op doorgeschoven of geclusterde werkzaamheden. Om de juiste dotatie op te kunnen nemen in de kadernota 2026-2029, zal de toetsing en verwerking van de onderhoudskosten plaatsvinden. De vastgoednota bepaalt o.a. welke onderhoudsvorm het beste past bij onze portefeuille en waar welke taak wordt belegd in de organisatie. Hierin wordt ook het verhuurbeleid vastgesteld. Denk hierbij aan kaders voor maatschappelijke en commerciële huur en het eventueel invoeren van een kostprijs dekkende huur. De vastgoednota wordt vastgesteld.

		2025	2026	2027	2028
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte					
1a. Wegen	Kapitaallasten	244.462	587.502	747.895	836.886
	Jaarlijks onderhoud	611.622	649.843	649.843	649.843
	Groot onderhoud / storting voorziening	809.816	809.816	809.816	809.816
	Subtotaal	1.782.421	2.163.682	2.324.075	2.413.066
1b. Openbare verlichting	Kapitaallasten	72.904	106.655	132.421	146.189
	Jaarlijks onderhoud	191.234	192.834	192.834	192.834
	Groot onderhoud / storting voorziening	11.652	11.652	11.652	11.652
	Subtotaal	652.779	669.409	676.454	690.222
1c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten	274.676	347.851	350.831	369.110
	Jaarlijks onderhoud	251.692	251.692	251.692	251.692
	Groot onderhoud / storting voorziening	190.043	190.043	190.043	190.043
	Subtotaal	751.127	824.132	826.941	845.220
1d. Verkeersregelinstantaties	Kapitaallasten	252.781	247.511	236.412	235.309
	Jaarlijks onderhoud	147.136	147.136	147.136	147.136
	Groot onderhoud / storting voorziening	-	-	-	-
	Subtotaal	439.000	482.787	420.149	469.345
1e. Speelplaatsen	Kapitaallasten	93.323	112.127	117.840	122.598
	Jaarlijks onderhoud	15.624	16.224	16.224	16.224
	Groot onderhoud / storting voorziening	41.318	41.318	41.318	41.318
	Subtotaal	167.820	187.224	192.937	197.695
1f. Water	Kapitaallasten	32.762	55.205	56.945	74.951
	Jaarlijks onderhoud	387.555	372.555	372.555	372.555
	Groot onderhoud / storting voorziening	128.172	158.172	128.172	128.172
	Subtotaal	548.489	585.932	557.672	575.678
1g. Groen	Kapitaallasten	76.260	75.935	75.608	75.285
	Jaarlijks onderhoud	1.392.975	1.292.352	1.255.341	1.255.341
	Groot onderhoud / storting voorziening	445.706	502.706	445.706	445.706
	Subtotaal	2.027.729	1.983.781	1.893.811	1.893.488
1h. Straatmeubilair	Kapitaallasten	9.395	10.496	10.446	10.397
	Jaarlijks onderhoud	30.876	30.876	30.876	30.876
	Groot onderhoud / storting voorziening	143.768	165.768	143.768	143.768
	Subtotaal	193.602	216.703	194.653	194.604
2. Riolering					
	Kapitaallasten	443.378	539.892	706.136	868.673

		2025	2026	2027	2028
	Jaarlijks onderhoud	576.107	576.107	576.107	576.107
	Groot onderhoud / storting voorziening	104.228	136.246	230	-
	Subtotaal	1.252.028	1.377.350	1.421.699	1.584.006
3. Accommodaties					
3a. Gebouwen	Kapitaallasten	1.997.187	2.503.990	2.637.062	2.688.160
	Jaarlijks onderhoud	537.038	575.878	347.408	347.408
	Groot onderhoud / storting voorziening	613.519	613.519	613.519	613.519
	Subtotaal	4.065.763	4.581.597	4.456.389	4.507.487
3b. Sportvelden	Kapitaallasten	154.407	185.973	184.410	118.033
	Jaarlijks onderhoud	108.842	108.842	108.842	108.842
	Groot onderhoud / storting voorziening	52.290	52.290	52.290	52.290
	Subtotaal	315.539	347.105	345.542	279.165
	Totaal	12.196.297	13.419.702	13.310.322	13.649.976

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.330.000 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	1.215.000 m2
Wegen: buiten bebouwde kom	115.000 m2
Wegen: elementen bestrating	979.000 m2
Wegen: asfalt	417.000 m2
Riolering: lengte vrijval	111 km
Riolering: lengte drukriool	14 km
Riolering: gemalen	96 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform Basisrioleringsplan (BRP) 2016)	59 st.
Riolering: straatkolken	9.540 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer	434.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4)	214 st. (4.000 m1)
Groen: aantal bomen	17.000 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	400.000 m2
Groen: gazon	301.700 m2
Groen: berm	655.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5.127 st.
Kunstwerken: Civiele kunstwerken (bruggen, steigers en geluidsmuren/ kunstobjecten)	198 st./ 35st.
Verkeerstekens:	3.631 st.
Markeringen:	5.480 m2
Belijning:	54.084 m1
Spelen: aantal speellocaties (dit zegt niets over de toestellen)	100 st.
Verkeersregelinstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (bron: MOP 2021-2030)	20 st.

Paragraaf 4: Financiering

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Doel van de ECB is prijsstabiliteit: een inflatie van 2% op de middellange termijn. Het laatste jaar is de inflatie enorm gestegen en dus veel hoger dan dit doel. De inflatie lijkt nu wel terug te lopen, maar de verwachting is dat deze te lang te hoog blijft. De prijzen stegen hard, vooral voor energie en voedingsmiddelen. Een van de redenen daarvoor was de invasie van Oekraïne door Rusland. Een andere reden was dat veel bedrijven moeite hadden om aan de benodigde grondstoffen, onderdelen en werknemers te komen voor hun productie. En dit verergerde de problemen die door de pandemie waren ontstaan. De vraag lijkt nu af te nemen maar blijft dus hoger dan het aanbod en daardoor stijgen veel prijzen. De ECB verwacht dat de inflatie ook op de middellange termijn boven de 2% uitkomt.

De ECB heeft geen directe invloed op stijgende en dalende prijzen. Maar de centrale bank kan met haar monetaire beleid de inflatie wel indirect beïnvloeden. Voor het monetaire beleid beschikt de ECB over een gereedschapskist met allerlei instrumenten. De zogenoemde beleidsrente is een belangrijk instrument. Die rente bepaalt de rentetarieven voor banken om geld bij de ECB te lenen of aan te houden. Daarnaast beschikt de ECB over andere instrumenten om de inflatie te beïnvloeden. In de afgelopen jaren heeft de ECB ook nieuwe instrumenten aan de gereedschapskist toegevoegd om prijsstabiliteit te handhaven. Dit met het oog op de enorme veranderingen in de economie. Denk aan de speciale aankoopprogramma's. Daarom wil de centrale bank de vraag afremmen met een renteverhoging. De prijzen stijgen niet meer zo snel en de inflatie is op weg om terug te keren naar het doel van 2%. Daarom heeft ECB besloten de rente te verlagen, nadat die negen maanden lang op een hoog niveau was gehouden.

De renteverwachting voor de langere termijn is lastig te voorspellen. Om het risico van rentestijging te beperken houden wij rekening met een stijgende rente.

In deze begroting rekenen we met de onderstaande rente op nieuwe geldleningen. De renteverwachting is ten opzichte van 2024 verhoogd.

Renteontwikkelingen

Omschrijving	2024	2025	2026	2026	2028
Rente kapitaalmarkt	3,20%	3,40%	3,60%	3,80%	4,00%
Rente geldmarkt	4,00%	3,50%	3,00%	2,50%	2,00%

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Beleidsvoornemen treasury

In de financiële verordening 2023 bepaalde de raad de kaders voor de treasuryfunctie. Het beleid van onze gemeente is gericht op afdekking van de financieringsbehoefte met kortlopende financiering. De rente op de kortlopende middelen is in het algemeen namelijk lager dan de rente op langlopende middelen. We houden daarbij rekening met de kasgeldlimiet: de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. Gezien onze renteverwachting in combinatie met de oplopende rente in de afgelopen maanden monitoren we de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt regelmatig en kunnen we overwegen om een groter deel van de financieringsbehoefte af te dekken met langlopende leningen.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden 2 concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

De kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld van een gemeente mag, over 3 maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. De kasgeldlimiet heeft het volgende verloop:

- Kasgeldlimiet 2023 € 6,5 miljoen
- Kasgeldlimiet 2024 € 7,0 miljoen
- Kasgeldlimiet 2025 € 7,5 miljoen

Voor 2025 verwachten wij geen overschrijding van de kasgeldlimiet.

De renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen op en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In de tabel hieronder staat de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren:

De renterisiconorm

Nr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	Begrotingstotaal	82.459	88.837	84.346	82.567	82.773
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1x2)	16.492	17.767	16.869	16.513	16.555
4	Renteherzieningen	0	0	0	0	0
5	Aflossingen	2.474	2.074	2.360	2.815	3.241
6	Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	2.474	2.074	2.360	2.815	3.241
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	14.018	15.693	14.509	13.698	13.313

Bedragen x € 1.000

De hoogte van de langlopende leningen waarover we de komende jaren een renterisico lopen blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (Wet fido).

De leningenportefeuille

In 2025 verwachten we € 10,7 miljoen aan langlopende leningen aan te trekken. Die financieringsbehoefte is voor een deel doorgeschoven vanuit 2024. Met de exploitatielasten van de leningen hebben we in de exploitatiebegroting rekening gehouden.

De leningportefeuille

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Stand 1 januari	29.564	27.090	35.734	42.479	48.183
Nieuwe leningen	-	10.718	9.105	8.519	10.370
Reguliere aflossingen	2.474	2.074	2.360	2.815	3.241
Stand per 31 december	27.090	35.734	42.479	48.183	55.312
Rentelasten	275	408	725	1.045	1.366

Bedragen x € 1.000

Rentemethodiek en renteresultaat

De toerekening van de rentelasten doen we volgens de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.

Met de rente-omslagmethode rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de taakvelden in de programmabegroting. We gaan ervan uit dat de gehanteerde omslagrente van 0,5% een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijk rentelast groter wordt dan 0,5%, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

Renteresultaat

Tabel renteresultaat:	
Betaalde rente over de korte en lange financiering	508
Doorberekend aan grondexploitatie	0
Aan taakveld toe te rekenen	508
Aan taakveld toegerekende omslagrente	-461
Resultaat taakveld treasury	47

De interne rekenrente gebruiken we voor rentetoerekening aan investeringen. Met ingang van 2025 gebruiken we voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties eveneens de omslagrente van 0,5%.

Uit het gepresenteerde voordeel van € -47.000 blijkt dat de gehanteerde omslagrente van 0,50% wat lager is dan het werkelijke percentage. We berekenen dus € -47.000 minder rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft voor een aantal zaken een overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voorbeelden zijn een rekening-courantovereenkomst en het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Overtollige middelen houden we aan bij de agent van het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Relatiebeheer

Onze bancaire partijen voldoen aan de eisen die de wet aan hen stelt. Beoordeling vindt plaats bij het aangaan van de relatie en jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening. Offertes vragen we op bij verschillende instanties, zoals de financiële verordening het voorschrijft.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG. De saldi op de ING-rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar de rekening bij de BNG. We werken met een liquiditeitsbegroting die we halfjaarlijks actualiseren. De grondexploitatie zorgt voor de grootste onzekerheden rond de inkomende en uitgaande geldstromen.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Het subprogramma Bedrijfsvoering in programma 3 gaat inhoudelijk in op de bedrijfsvoering. Deze paragraaf gaat alleen over de personeelskosten.

De weergave van de ontwikkeling van de loonkosten en de inhuur beslaat een tijdsbestek van 4 jaar. Dat is in overeenstemming met de Financiële Verordening 2023. We tonen hier de gegevens van de realisatie 2022 en 2023 en de begroting 2024 en 2025.

Overzicht personele kosten

bedragen x € 1.000	2022 werkelijk	2023 werkelijk	2024 na begr. wijz. t/m juli	2025 begroting	% 2025/2024
a. Salarislasten	9.901	10.795	13.404	13.899	104%
b. Inhuur ten laste van vaste formatie	1.321	1.688	1.225	208	17%
c. Inhuur overige budgetten	766	778	796	796	100%
d. Studiekosten algemeen	221	213	212	221	104%
e. Onafhankelijk advies	621	718	770	724	94%
Totaal	12.830	14.192	16.407	15.848	97 %

Op basis van de kadernota 2025-2028 verhogen we de salarislasten met 4,4% ten opzichte van de primitieve begroting van 2024. De toename van de salarislasten is in overeenstemming met dit uitgangspunt.

De inhuur ten laste van de vaste formatie in de begroting is laag ingeschat omdat het beschikbare budget voor de salarislasten dit bedrag dekt. In de realisatie zien we altijd dat de salarissen door vacatureruimte lager uitvallen dan geraamd en dat de inhuur ten laste van de formatie hoger uitvalt. In de begroting 2024 na wijziging is het budget voor inhuur tussentijds verhoogd op basis van de stand van de inhuur na het 1e halfjaar. Wij ramen een apart budget voor overige inhuur. Dit budget blijft min of meer constant.

De inzet is om het jaarlijkse budget voor studiekosten volledig voor opleidingen in te zetten. Daarom zien we bij de realisatie vaak een overschrijding. Het budget wordt jaarlijks trendmatig verhoogd.

Het budget voor onafhankelijk advies verhoogden we in 2023 door budgetoverhevelingen vanuit voorgaande jaren. Het budget dat structureel beschikbaar is voor 2024 en volgende jaren loopt geleidelijk iets op.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een belang heeft op financieel en bestuurlijk gebied. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Afhankelijk van de soort regeling (raadsregeling, collegeregeling of gemengde regeling) zijn collegeleden en/of raadsleden lid van het bestuur. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

In de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) staat wanneer financiële verantwoording aan de raden of colleges moet worden afgelegd. Er bestaan dus verschillende manieren om goed zicht te houden op de gemeenschappelijke regeling.

De raad van Leiderdorp stelde op 31 januari 2011 de regels vast voor wanneer de gemeente wil samenwerken met verbonden partijen. Deze spelregels, de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen zijn opgenomen in de nota Verbonden Partijen Leiderdorp. De nota bevat de visie op regionale samenwerking van de gemeente. Momenteel wordt gewerkt aan het actualiseren van de nota verbonden partijen, waarin de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen en de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport 'De werking van samenwerking' zullen worden betrokken.

Vanaf 1 januari 2023 is de inkoop en contractering van jeugdhulp georganiseerd via een gemeenschappelijke regeling in opdracht van de deelnemende gemeenten in Holland Rijnland. De Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ) is hiervan de uitvoeringsorganisatie. Gezamenlijk inkopen van jeugdhulp is efficiënter en zorgt ervoor dat kinderen en gezinnen passende en betaalbare jeugdhulp ontvangen.

Momenteel werken de gemeenten Leiden en Leiderdorp aan een centrumregeling op het terrein van afvalinzameling. Streven is dat deze in 2025 in werking treedt.

Op 1 juli 2022 is de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden met als doel het versterken van de democratische legitimatie, onder andere door middel van extra zienswijzen, een gemeenschappelijke (raads)adviescommissie, evaluaties en een nationaal enquêterecht. Deze wijzigingen leiden tot aanpassingen van de gemeenschappelijke regelingen. De gewijzigde gemeenschappelijke regelingen van Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland, Omgevingsdienst West-Holland, Belasting Samenwerking Gouda-Rijnland, Hecht, Holland Rijnland en Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio worden in 2024 vastgesteld. De gewijzigde gemeenschappelijke regeling van de Gemeenschappelijke Uitvoeringsorganisatie Sociale Dienst wordt uiterlijk in het 1e kwartaal van 2025 voor zienswijze aan de gemeenteraad voorgelegd.

Sinds enkele jaren adviseert de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR) over de bijdrage aan een aantal gemeenschappelijke regelingen. Door de gemeenten in de regio wordt momenteel gewerkt aan voorstellen voor bezuinigingen gericht op het dreigende financiële tekort voor gemeenten vanaf 2026. De werkgroep FKGR heeft de besturen van de gemeenschappelijke regelingen verzocht om met een voorstel voor mogelijke bezuinigingen te komen. Mede op basis van deze voorstellen vinden de verdere gesprekken hierover plaats met gemeenten.

In onderstaande tabel zijn de bijdragen opgenomen zoals deze in de jaarrekening en de begroting van de gemeente Leiderdorp zijn opgenomen.

Overzicht verbonden partijen Leiderdorp (x € 1.000)

Verbonden partij	2023 (w)	2024 (b)	2025 (b)
Holland Rijnland (HR)	345	364	412
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)	196	223	244
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	1.786	2.061	2.333
Hecht (voorheen RDOG)	1.688	1.886	1.981
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	569	642	687
Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)	454	459	467
Totaal	5.038	5.635	6.124

Gemeenschappelijke regelingen

Holland Rijnland (HR)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor 13 gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van inwoners, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 33 leden waarvan 2 leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 7 leden waarvan 2 leden afkomstig van gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	1.499	1.469
	Vreemd vermogen	34.844	34.844
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.hollandrijnland.nl		

Service Organisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De Service Organisatie Zorg is opgericht door de deelnemende gemeenten in regio Holland Rijnland en regelt alle zaken rond inkoop en het contracteren van jeugdhulp. Service Organisatie Zorg maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke regeling (GR) Holland Rijnland. Gezamenlijk inkopen van jeugdhulp is efficiënter en zorgt ervoor dat kinderen en gezinnen passende en betaalbare jeugdhulp ontvangen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdelpercentage op basis van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO).		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
	Jaarresultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	https://serviceorganisatiezorghollandrijnland.nl/		

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit 7 burgemeesters en een voorzitter, waarvan 1 burgemeester uit de gemeente Leiderdorp.		
Jaarlijkse bijdrage	Bijdrage is gerelateerd aan het gemeentefonds, met een correctie door toepassing van de Cebeon-norm.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	5.869	5.814
	Vreemd vermogen	88.174	87.352
	Jaarresultaat		0
Risico's	<p>De veiligheidsregio heeft een inventarisatie van de risico's gemaakt. De 3 belangrijkste risico's zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toekomstige vakbekwaamheid: de huidige structurele middelen zijn onvoldoende om nu en in de toekomst te kunnen voorzien in voldoende en opgeleide brandweermensen, ook gelet op nieuwe incident- en crisistypen. 2. Huisvesting: Ook de komende jaren staat de nieuwbouw en verbouwing van een aantal kazernes gepland. Op basis van eerdere ervaringen is duidelijk dat nieuwbouw en verbouwing tot forse structurele meerkosten kan leiden voor de veiligheidsregio. 3. Besturing en bedrijfsvoering op orde: De stap naar een toekomstgerichte en wendbare organisatie kan de VRHM alleen realiseren als de bedrijfsvoering, werkwijzen en organisatiestructuur en bijbehorende cultuur dit optimaal faciliteren. <p>De Veiligheidsregio heeft in een specifieke paragraaf van de meerjarenbegroting berekend hoe hoog het weerstandsvermogen moet zijn. Het weerstandsvermogen (artikel 11 BBV) is de relatie tussen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover VRHM beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. 2. Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. De beschikbare weerstandscapaciteit van VRHM bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin incidenteel af te dekken. Deze bestaat primair uit de algemene reserve. In 2025, na de transitie van de GHOR bedraagt de algemene reserve € 1.220.000. <p>Om te bepalen of de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de beschikbare weerstandscapaciteit enerzijds, en anderzijds de financieel gekwantificeerde risico's en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit kan worden afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.</p> <p>Huidige weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit = € 1.220.000 gedeeld door Benodigde weerstandscapaciteit = € 1.220.000 = 1. Een weerstandsvermogen van 1 tot 1,5 geldt als voldoende om alle risico's af te dekken.</p>		
Overige informatie	Met ingang van 2025 is de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) onderdeel van de begroting van de Veiligheidsregio waardoor het eigen en vreemd vermogen hoger uitkomen. Tot en met 2024 was de GHOR onderdeel van Hecht.		

Hecht (voorheen RDOG)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisismomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 18 leden van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden. Eén lid is afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 6 leden waarvan geen uit de gemeente Leiderdorp.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	244	-285
	Vreemd vermogen	40.982	41.791
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ggdhm.nl		

Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De Omgevingsdienst West-Holland geeft uitvoering aan de wettelijke taken - zoals de vergunningverlening en handhaving - van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming. Ook adviseert de omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van ruimtelijke planvorming en duurzaamheid.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen bestuursleden uit de gemeente Leiderdorp. Het algemeen bestuur bestaat uit 13 leden waarvan 1 bestuurslid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren en materieel.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	380	2.206
	Vreemd vermogen	11.782	14.392
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.odwh.nl		

Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2020 neemt Leiderdorp deel in de gemeenschappelijke regeling BSGR. Deze regeling verzorgt met ingang van belastingjaar 2020 de belastingtaken zoals oplegging en inning van de gemeentelijke heffingen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van de vastgestelde verdeelsleutels zoals aantal objecten, aantal aanslagen en aantal heffingen.		
Financieel belang	De deelnemers in de BSGR zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen	846	846
	Vreemd vermogen	11.748	12.199
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bsgr.nl		

Vennootschappen

Alliander			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente Leiderdorp is aandeelhouder.		
Jaarlijks dividend	Alliander keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	Het aantal aandelen is 604.919 en het relatieve aandeel is 0,442%. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Alliander.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	4.570.000	4.749.000
	Vreemd vermogen	6.122.000	6.897.000
	Jaarresultaat		267.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.nl		

Oasen			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/Publiek Belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor het drinkwater in Leiderdorp.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Oasen keert op grond van haar statuten geen dividend uit.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen in Oasen, naar rato van het aantal inwoners. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Oasen.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	125.600	128.149
	Vreemd vermogen	221.955	244.640
	Jaarresultaat		2.549
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.oasen.nl		

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	De BNG keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	4.615.000	4.721.000
	Vreemd vermogen	107.459.000	110.819.000
	Jaarresultaat		254.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid ondersteunt programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de risico's hebben invloed op de financiële positie van de gemeente. Ons grondbeleid staat in de nota Grondbeleid 2024-2027. De raad stelde die nota op 29 januari 2024 vast. Deze nieuwe nota heeft het bestaande grondbeleid vernieuwd en is afgestemd op de Omgevingswet.

In de programma's staat een onderscheid in subdoelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Voor het grondbeleid maakten we dezelfde driedeling:

- Subdoelen: het grondbeleid faciliteert waar dat mogelijk is, we bezitten niet meer grond dan nodig en we hebben marktconforme grondprijzen.
- Activiteiten: het monitoren van grondtransacties aan de nota.
- Prestatie-indicatoren: de grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) en uniforme erfpachtovereenkomsten.

Hieronder staan enkele kernpunten uit de nota Grondbeleid 2024-2027:

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp voert een situationeel grondbeleid. De gemeente zal de invulling van haar grondbeleid per situatie toesnijden om het gewenste resultaat te bereiken. Het vertrekpunt van de gemeente is faciliterend grondbeleid.

Per opgave beoordeelt de gemeente of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid toe te passen die meer geschikt is om de ruimtelijke opgaven te realiseren. Als dit zo is, beoordelen we welke instrumenten daarbij horen.

We faciliteren grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we op de betrokkenen, volgens de nota Kostenverhaal. We zetten actief grondbeleid in als we een sterkere stempel op de ontwikkeling willen drukken of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. In dat geval moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Om ons grondbeleid te kunnen uitvoeren, hebben we een aantal instrumenten. De regels rondom de instrumenten staan in de nota Grondbeleid. Hieronder lichten we er enkele uit:

- De gemeente voert een situationeel grondbeleid. Per locatie bekijken we of we een andere vorm van grondbeleid moeten voeren.
- Vrijwillige verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.
- De uitgifte van grond vindt in principe plaats door middel van verkoop. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte mogelijk.

Grondprijsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante prijzen.

Beleidsregels grondprijs:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de prijzen voor het volgende jaar. Deze brief gaat in op de waardebepalings- en de minimum grondprijzen bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van de prijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

We waarderen de gronden door naar een aantal dingen te kijken. Daarbij horen de kosten die de gemeente heeft gemaakt om de grond te krijgen, de kosten voor onderzoek en het bouwrijp maken van de grond. Zoals wettelijk verplicht, mag de boekwaarde niet hoger zijn dan de ingeschatte marktwaarde. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (als er definitief geen mogelijkheid is om het geld terug te verdienen) of vormen we een voorziening (als we twijfelen of we de waarde kunnen terugverdienen).

Reserves

Opbrengsten van de exploitatie van de grond voegen we toe aan de algemene reserve van bouw- en grondexploitaties. Dat is volgens de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Organisatie

Beleidsregels organisatie:

- De regels van het BBV voor de verslaglegging zijn leidend.
- De actieve grondexploitaties werken we één keer per jaar bij. Dat doen we bij de jaarrekening.
- Tegelijk met de het bijwerken van de jaarrekening leggen we een rapportage aan de raad voor. Daarin lichten we de financiële stand van zaken toe van de grote projecten en de grondexploitaties. Dit is de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG).
- Sommige exploitaties zijn verliesgevend. Voor deze exploitaties bepalen we 1 keer per jaar voorzieningen, op basis van de grootte van het verlies. Ook dat doen we bij de jaarrekening.
- Per project of grondexploitatie brengen we de risico's in beeld en geven we de maatregelen voor het beheer aan.

Opgenomen voorzieningen

Voor verliesgevende grondexploitaties treffen we direct een verliesvoorziening. Bijvoorbeeld, voor de grondexploitaties Bospoort-Zuid (W4) treffen we een voorziening van € 2,45 miljoen gebaseerd op de eindwaarde.

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

We hebben op dit moment geen publiek-private samenwerkingen.

Prognose verwachte resultaten totale grondexploitatie op 1/1/2024

(bedragen x € 1.000)	GIG - 2024 Nominaal	GIG - 2024 NCW 1-1-24	GIG - 2024 NCW 1-1-23	GIG - 2023 NCW 1-1-23	Vershil NCW 1-1-23
Bospoort-Zuid	-2.380	-2.305	-2.260	-2.882	22
Totaal W4	-2.380	-2.305	-2.260	-2.882	22
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)

Parameters

Bij de herziening op 1 januari 2024 van de grondexploitaties in de GIG 2024 gebruikten we de volgende parameters:

- het rentepercentage van 0,70%,
- de kostenindex van 3,00%,
- de opbrengstenindex van 0,00%.

Het rentepercentage bedraagt 0,70% . Het rentepercentage stellen we jaarlijks vast op basis van de rente op de langlopende leningen in de verhouding van vreemd vermogen gedeeld door het totaalvermogen. Er is geen opbrengstenindex toegepast op Bospoort-Zuid.

Fasering verkopen

Bij de herziening op 1 januari 2024 van de grondexploitatie Bospoort-Zuid is de fasering ongewijzigd. De fasering van de verwachte opbrengsten staat in het jaar 2025. Daarna kunnen we het project eind 2026 afronden.

Paragraaf 8. Uitvoering Wet open overheid

Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Artikel 3.5 van de Woo vereist dat overheidsinstanties de voornemens van de wet bespreken in hun begroting. De gemeente is in het Leidse-regioverband deelnemer aan het meerjarenprogramma Open en Toegankelijke overheidsinformatie (OTO). Hierbinnen implementeren we verplichtingen van de Woo.

Verplichtingen Woo

Het centrale doel van de Woo is de overheid transparanter maken. Informatie van de overheid moet toegankelijker zijn. Daarnaast moet die informatie ook gemakkelijk vindbaar en beter uitwisselbaar zijn. Dat betekent dat een gemeente de informatiehuishouding op orde moet hebben om informatie openbaar te maken. Een gemeente moet haar informatiehuishouding binnen 8 jaar op orde brengen om 11 categorieën van informatie actief openbaar te kunnen maken. Het gaat om wet- en regelgeving, organisatiegegevens, raadsstukken, bestuursstukken, stukken van adviescolleges, convenanten, jaarplannen en –verslagen, Woo-verzoeken, onderzoeken, beschikkingen en klachten. Het openbaar maken van de informatie binnen de Woo-categorieën gaat stapsgewijs. Daardoor is nog niet voor alle categorieën de precieze startdatum bekend. Inmiddels wordt er wel gestart met het verplichten tot het actief openbaar maken. Bijvoorbeeld zijn sinds 1 november 2024 de categorieën 'Organisatie en werkwijze' en 'Bereikbaarheidsgegevens' gepubliceerd in ondermeer de Woo-index. Wij maken al diverse zaken actief openbaar. Denk aan de raadsstukken, de vastgestelde verordeningen, de beleidsregels, de organisatiegegevens en dergelijke. In 2025 verwachten we dat meer categorieën vanuit de Woo verplicht openbaar gemaakt moeten worden, hierop sorteren we voor zodat we tijdig kunnen voldoen aan deze actieve openbaarmaking.

De wet bevat verder de verplichting om zoveel mogelijk extra informatie openbaar te maken. Voor Leiderdorp betekent dit dat we kijken op welke manier we meer informatie kunnen delen zonder dat dit een te groot beslag legt op onze mensen, onze middelen of onze ICT.

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht van baten en lasten en de toelichting

A: Overzicht van baten en lasten

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	37.116	42.137	42.252	40.730	40.335	40.167
	Baten	-14.125	-12.979	-10.017	-9.938	-9.634	-9.634
Saldo		22.991	29.158	32.235	30.792	30.700	30.533
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	12.069	13.556	15.587	14.097	13.397	13.799
	Baten	-10.347	-10.130	-11.845	-11.562	-10.757	-10.914
Saldo		1.722	3.426	3.742	2.535	2.641	2.886
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	14.520	16.261	16.704	16.898	16.965	16.834
	Baten	-403	0	0	0	0	0
Saldo		14.117	16.261	16.704	16.898	16.965	16.834
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	870	1.103	396	446	649	933
	Baten	-58.331	-60.177	-62.062	-59.896	-59.339	-59.250
Saldo		-57.461	-59.073	-61.666	-59.451	-58.690	-58.317
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	10.506	11.903	12.066	11.332	11.078	11.039
	Baten	-15	-6	-6	-6	-6	-6
Saldo		10.491	11.896	12.059	11.325	11.072	11.032
Totaal	Lasten	75.081	84.961	87.005	83.502	82.424	82.773
Totaal	Baten	-83.221	-83.292	-83.930	-81.402	-79.736	-79.805
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		-8.140	1.669	3.075	2.100	2.688	2.968
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	6.558	-25.794	0	0	0	0
	Onttrekking	-2.461	16.477	0	0	0	0
Saldo		4.097	-9.317	0	0	0	0
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	2.080	-7.048	1.607	0	0	0
	Onttrekking	-403	6.362	-615	-65	-40	-40
Saldo		1.676	-686	992	-65	-40	-40
RESERVES 3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Toevoeging	100	-600	0	0	0	0
	Onttrekking	0	373	0	0	0	0
Saldo		100	-227	0	0	0	0
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	6.109	46.764	225	844	143	0

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
					2026	2027	2028
	Onttrekking	-6.832	-38.203	-4.292	-2.879	-2.791	-2.566
Saldo		-723	8.561	-4.067	-2.035	-2.648	-2.566
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-31	0	0	0	0	0
Saldo		-31	0	0	0	0	0
Totaal	Toevoeging	14.846	13.322	1.832	844	143	0
Totaal	Onttrekking	-9.728	-14.991	-4.907	-2.944	-2.831	-2.606
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		5.118	-1.669	-3.075	-2.100	-2.688	-2.606
Begrotingstotaal	Lasten/ Toev.	89.927	98.282	88.837	84.346	82.567	82.773
Begrotingstotaal	Baten/ Onttr.	-92.949	-98.282	-88.837	-84.346	-82.567	-82.411
GERAAMD RESULTAAT		-3.022	0	0	0	0	362

B: Grondslagen voor de begroting

Als basis voor de begroting 2025 hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2024, inclusief de meerjarenraming 2025-2027 van de gemeente Leiderdorp ná wijziging
2. De financiële kadernota 2025-2028 incl. de dekkingsmaatregelen uit de nota 'Het Ravijn Overbruggen'
3. De effecten van de meicirculaire gemeentefonds, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 18 juni 2024
4. De begrotingsadviezen van de VNG en het IPO (voor de incidentele uitname in 2025 gemeentefonds)
5. Effecten van tussentijdse besluitvorming en overige nieuwe ontwikkelingen

Algemene uitkering gemeentefonds

Bij de berekening van de algemene uitkering voor de meerjarenraming zijn we uitgegaan van de uitkeringsfactor op basis van constante prijzen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2024 met inachtneming van de (landelijke) richtlijnen voor de verwerking van de incidentele uitname in 2025 gemeentefonds en de adviezen met betrekking tot de ruimte onder het plafond Btw-compensatiefonds (BCF).

Indexering baten

In februari 2024 is het Centraal Economisch Plan 2024 (CEP) van het CPB gepubliceerd. In de kerngegevens tabel is het verwachte indexeringspercentage opgenomen dat wij aanhouden voor de indexering van de inkomsten van de gemeente Leiderdorp. De raming voor de nationale consumentenprijsindex (CPI) bedraagt voor 2025 2,8%. Voor 2024 bedraagt het CPI nu 2,9% terwijl bij de begroting 2024 nog 3,1% werd verwacht. Besloten is om de inkomsten in de begroting te verhogen met 2,6%, te weten 2,8% minus de correctie van 0,2% voor 2024. Op deze wijze is de indexering op het meest actuele beeld gebaseerd.

Indexering lasten

Het is gebruikelijk om de personele budgetten in de begroting jaarlijks te laten meegroeien met de feitelijke loonkostenontwikkeling. Op dit moment is er een onderhandelingsakkoord over de CAO gemeenten die loopt tot 31 maart 2025. Voor de indexering van de personele budgetten sluiten we met ingang van 2025 aan op de data van het CEP. We hanteren de index 'Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers' tenzij er een CAO akkoord beschikbaar is dat inzicht geeft in de loonkostenontwikkeling van het begrotingsjaar. Die index komt voor 2025 uit op 4,4%.

De budgetten voor de materiële lasten worden in de begroting geïndexeerd met het percentage voor de prijsontwikkeling van de netto materiële overheidsbestedingen (IMOC) zoals deze in het Centraal Economisch Plan 2024 van het CPB is gepubliceerd. Het percentage voor 2025 is 2,2%. We corrigeren dat percentage altijd met de mutatie in deze index voor 2024. Bij de begroting 2024 gingen wij uit van 3,9% maar volgens het CEP komt dat percentage voor 2024 nu uit op 2,9%. De index voor de materiële kosten zou daarmee op 1,2% uitkomen. Omdat uit budgettaire overwegingen in de begroting 2024 het percentage voor de indexering van de materiële kosten met 2,0% is verlaagd, hebben we aan de hand van het CEP ook nog eens gekeken naar de meest recente stand van deze index voor 2023. Voor de begroting 2024 hebben we aanvankelijk een correctie voor het jaar 2023 doorgevoerd van 3,6%, nl. 5,9% minus het percentage van 2,3% dat eerder voor de begroting 2023 was gebruikt. In het CEP 2024 blijkt de index van de netto materiële overheidsbestedingen voor 2023 nu uit te komen op 4,1%. Dat betekent dat met de kennis van nu de verlaging van 2,0% net iets te hoog is uitgevallen. Om die reden voeren wij eenmalig een extra correctie over 2023 door op de index voor de materiële kosten van 0,2%. De indexering voor 2024 komt daarmee op 1,4%.

Voor de indexering van de bijdragen aan de meeste gemeenschappelijke regelingen is aangesloten bij de afspraken die met de regio-gemeenten zijn gemaakt in de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR). Die heeft de indexering voor de loonkosten bepaald op 11,1% en de indexering voor de materiële budgetten op 3,7%. De bijdrage van de gemeente aan de regeling wordt vervolgens geïndexeerd met het gewogen percentage op basis van de verhouding loonkosten en materiële kosten volgens de begroting van de betreffende gemeenschappelijke regeling. Aangezien we in de begroting 2024 voor het jaar 2025 al rekening hebben gehouden met een inhaalindexering van 3,7% zal de gewogen toename door indexering uitkomen op ongeveer 5,55%.

Tenslotte houden we bij de indexering van meerjarige uitbestedingen rekening met de contractuele afspraken. Denk bijvoorbeeld aan Sportfondsen en Includio.

Areaalontwikkeling

De areaalontwikkeling voor de ontwikkeling van de waarden en de aantallen woningen en niet woningen is geactualiseerd naar de inzichten van dit moment. De berekening van de budgettaire effecten voor de opbrengst OZB is meegenomen bij het opstellen van de begroting. Het effect van de areaalontwikkeling op de algemene uitkering is meegenomen bij de doorrekening van de effecten van de meicirculaire 2024. De effecten van de areaalontwikkeling op de beheerskosten van de openbare ruimte worden betrokken bij de opstelling en actualisatie van de beheerplannen.

Belastingen en heffingen

Zoals gebruikelijk zullen we de tarieven 2025 voor belastingen en heffingen in de raadsvergadering van december 2024 ter besluitvorming voorleggen. Daarbij nemen we de tarieven waarvoor landelijk een maximum is vastgesteld uiteraard in ogenschouw. De trendmatige verhoging van de lokale lasten en die van de leges in 2025 hebben we in de financiële kadernota op 2,6% vastgesteld. Meer specifiek merken we het volgende op:

- Onroerendezaakbelasting (OZB). Om de begrotingstekorten met ingang van 2025 te beperken worden de tarieven voor de OZB voor woningen en niet-woningen met 5% extra verhoogd. De exacte tarieven zijn nu nog niet bekend. Deze bieden we u ter vaststelling aan voor de raadsvergadering van december, zodat de tarieven op basis van de meest recente WOZ-waarden berekend kunnen worden.
- Afvalstoffenheffing. Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 2,6%. Overeenkomstig de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 vervalt de heffingskorting op de afvalstoffenheffing (voor de 1-persoons-, 2-persoons- en meerpersoonshuishoudens was dat resp. € 27,50, € 32,50 en € 37,50).
- Rioolheffing. De tarieven indexeren we met 2,6%. De gemeenteraad heeft het geactualiseerde Integraal waterketenprogramma (IWKp) in 2023 vastgesteld. Op basis van dat plan verhogen we de rioolheffing jaarlijks met 3,0% extra.
- Tarieven begraafplaats. De tarieven voor de begraafplaats worden tot en met 2025 niet geïndexeerd.
- Tarieven evenementen. De leges voor evenementen worden gehalveerd.

C: Structureel en reëel evenwicht

1: Structureel en reëel evenwicht

In de Gemeentewet is bepaald dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad mag hiervan afwijken als aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. De toezichthouder toetst eveneens nadrukkelijk op deze bepaling. Het komt erop neer dat de structurele lasten in de begroting worden gedekt door structurele baten. Voor de beoordeling van dit evenwicht is onderstaande tabel gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat het merendeel van de baten en lasten als structureel wordt aangemerkt. Door de 'incidentele' baten en lasten respectievelijk verrekeningen met de reserves te elimineren, blijft het saldo van de structurele baten en lasten over. In de volgende tabel lichten we de incidentele baten en lasten, respectievelijk verrekeningen met de reserves, toe. Daarna volgt de tabel met de structurele verrekeningen met de reserves.

Conclusies

- Deze begroting is sluitend voor 2025 t/m 2027. Het jaar 2028 vertoont nog een tekort.
- Deze begroting en de meerjarenraming 2022 en 2027 zijn structureel in evenwicht, maar 2028 is dat niet.
- Deze begroting is reëel in evenwicht.

In onderstaande tabel staan deze conclusies samengevat weergegeven. Het sluitend zijn van de begroting ziet u terug in de eerste regel als begrotingssaldo na bestemming. Onder deze tabel lichten we achtereenvolgens het reëel en het structureel evenwicht nader toe.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten	3.074.755	2.099.795	2.687.774	2.967.837
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-3.074.755	-2.099.795	-2.687.774	-2.606.298
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	361.539
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.842.636	302.803	1.934	0
Structureel begrotingssaldo	-1.842.636	-302.803	-1.934	361.539
Structureel evenwicht	JA	JA	JA	NEE

Reëel evenwicht

Ter invulling van het begrip reëel evenwicht is in het BBV voorgeschreven dat we moeten ingaan op het realisme van de ramingen en de motivering daarvan. Op basis van de volgende argumenten en bevindingen kunnen we stellen dat de begroting reëel in evenwicht is:

- De baten en lasten hebben we geraamd met het voorzichtigheidsbeginsel in het achterhoofd.
- De algemene uitkering hebben we geraamd op basis van de meicirculaire 2024 aangevuld met de extra middelen voor Jeugdzorg welke met ingang van 2026 voor 100% zijn ingeboekt. Voorts is de verlaging van de suppletieuitkering in verband met de herverdeling van het gemeentefonds ook voor 2026 en 2027 in de ramingen meegenomen. Tenslotte is voor de ruimte onder BCF-plafond een stelpost opgenomen van 50% van het over 2023 ontvangen bedrag.
- De begroting 2025 bevat geen taakstellingen, de meerjarenraming bevat enkele taakstellingen.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- resultaat na bestemming
- **af:** de incidentele lasten per programma en stortingen in reserves
- **bij:** de incidentele baten en onttrekkingen uit reserves
- Dit geeft het totaal structureel begrotingsaldo en meerjarenraming

De begroting hebben we in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. De begroting 2024 is structureel in evenwicht. De meerjarenraming voor 2025 t/m 2027 is niet structureel in evenwicht.

Incidentele mutaties per programma		2025	2026	2027	2028
1 Meedoen in Leiderdorp					
Derving inkomsten renovatie De Does	Lasten	780.000	-	-	-
Kosten tijdelijke huisvesting onderwijs	Lasten	175.266	225.316	-	-
2 Aantrekkelijk Leiderdorp					
Achterstallig onderhoud Zijllaanmolen	Lasten	250.000	-	-	-
Activiteiten energietransitie + WLR	Lasten	586.671	76.175	76.175	-
Grondexploitaties	Lasten	1.680.209	754.487	40.000	40.000
Grondexploitaties	Baten	-1.640.209	-714.487	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Storting	1.506.892	-	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Onttrekking	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Reserve impl.kst. omgevingswet	Storting	100.000	-	-	-
Reserve impl.kst. omgevingswet	Onttrekking	-75.000	-25.000	-	-
Reserve duurzaamheid / energietransitie	Onttrekking	-500.000	-	-	-
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp					
Bijdr. Regionale Investerings Agenda HR	Lasten	110.510	110.510	110.510	-
Algemene Dekkingsmiddelen					
Algemene Uitkering / Uitname 2025 GF	Baten	850.000	-	-	-
Opbrengst verkoop accommodaties	Baten	-	-520.000	-143.000	-
Algemene reserve	Storting	225.316	324.164	-	-
Algemene reserve	Onttrekking	-2.704.519	-408.362	-184.751	-
Reserve ter dekking van kapitaallasten	Storting	-	520.000	143.000	-
Overhead, Vpb en onvoorzien					
Impl.kosten nieuw financieel systeem	Lasten	537.500	-	-	-
Totaal incidenteel		1.842.636	302.803	1.934	-

2: Structurele verrekeningen met de reserves

In de categorie structurele verrekeningen met de reserves nemen we standaard als de vrijval uit de reserve ter dekking van kapitaallasten op. Nieuw is dat we op grond van de nieuwe spelregels onder voorwaarden ook een bedrag ten laste van de algemene reserves mogen inzetten als structureel dekkingsmiddel. Daarvoor gebruiken we de behoedzaamheidsreserve. De begrotingstekorten over de jaren 2025 tot en met 2027 kunnen we op die manier volledig dekken. Voor 2028 lukt dat niet als we het maximaal in te zetten bedrag aanhouden.

Kostenplaats	Grootboek	I/S	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf
			2025	2026	2027	2028
Algemene Dekkingsmiddelen						
MUTATIES RESERVES						
6298220 Reserve ter dekking kapitaallasten	8103 Onttrekking reserve	S	-693.134	-773.266	-691.409	-679.451
6298244 Behoedzaamheidsreserve	8103 Onttrekking reserve	S	-894.310	-1.697.331	-1.914.614	-1.886.847
Totaal			-1.587.444	-2.470.597	-2.606.023	-2.566.298

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

D: Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	74	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	82.933	85.767	102.524	105.806	108.477	112.292
Financiële vaste activa	6.629	6.629	6.629	6.629	6.629	6.629
Totaal vaste activa	89.636	92.396	109.153	112.435	115.106	118.921
Vlottende activa						
Voorraden	0	-1.286	-754	-40	-40	-40
Uitzettingen	21.504	11.194	6.940	6.940	6.940	6.940
Liquide middelen	20	1.966	0	0	0	0
Overlopende activa	4.538	4.538	4.538	4.538	4.538	4.538
Totaal vlottende activa	26.062	16.412	10.724	11.438	11.438	11.438
Totaal activa	115.698	108.808	119.877	123.873	126.544	130.359
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	49.033	50.386	47.311	45.211	42.524	39.917
Resultaat boekjaar	3.022	0	0	0	0	-362
Voorzieningen	20.288	17.541	17.011	16.744	16.550	16.186
Vaste schuld	29.578	27.104	35.748	42.493	48.197	55.326
Totaal vaste passiva	101.921	95.031	100.070	104.448	107.270	111.067
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	4.848	4.848	10.878	10.496	10.345	10.363
Overlopende passiva	8.929	8.929	8.929	8.929	8.929	8.929
Totaal vlottende passiva	13.777	13.777	19.807	19.425	19.274	19.292
Totaal passiva	115.698	108.808	119.877	123.873	126.544	130.359

E: Investerings

Omschrijving investering	Krediet 2025	Krediet 2026	Krediet 2027	Krediet 2028	Krediet 2029
Vervanging riolering	0	3.454.918	3.571.493	8.578.293	5.776.311
Vervanging bruggen	62.641	174.042	792.381	284.169	284.169
Beschoeiingen en duikers	262.061	78.766	729.717	404.410	228.911
Vervanging openbare verlichting	266.220	239.123	290.299	212.688	125.136
Vervanging spelen	0	8.680	51.311	69.508	51.464
Vervanging wegen	968.873	2.343.069	2.127.765	1.311.018	1.578.965
Vervanging straatmeubilair	0	0	53.107	53.107	53.107
Vervanging voertuigen	542.276	376.068	179.858	59.953	623.853
Onderwijshuisvesting	0	5.542.041	0	5.750.295	7.000.000
Begraafplaats/Houtkamp	62.000	0	0	0	0
Sportaccomodaties	43.464	112.722	970.843	1.492.027	979.042
Inventaris binnensportaccomodaties	126.072	85.623	67.457	20.920	83.325
Huisvesting organisatie	0	800.000	0	85.000	0
Totaal investeringsvoornemens	2.333.607	13.215.052	8.834.230	18.321.387	16.784.282
Kasstroom investeringen in uitvoering	38.318.742	15.166.268	4.473.489	1.382.132	15.000
Eindtotaal investeringsplan	40.652.349	28.381.319	13.307.720	19.703.519	16.799.282
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal- lasten 2025	Kapitaal- lasten 2026	Kapitaal- lasten 2027	Kapitaal- lasten 2028	Kapitaal- lasten 2029
Afschrijving	3.895.260	5.099.222	5.583.609	5.839.830	6.333.213
Rente	460.664	644.449	760.860	799.480	868.799
Totaal kapitaallasten (bruto)	4.355.924	5.743.672	6.344.469	6.639.310	7.202.011
Vrijval reserve dekking van kapitaallasten	-693.134	-773.266	-691.410	-679.452	-658.331
Totaal kapitaallasten (netto)	3.662.790	4.970.406	5.653.060	5.959.858	6.543.680

Omschrijving investering	Krediet 2030	Krediet 2031	Krediet 2032	Krediet 2033	Totaal investering
Vervanging riolering	5.302.046	3.855.221	2.990.204	7.245.676	40.774.161
Vervanging bruggen	758.341	284.169	284.169	284.169	3.208.250
Beschoeiingen en duikers	228.911	228.911	228.911	228.911	2.619.509
Vervanging openbare verlichting	125.136	125.136	125.136	125.136	1.634.010
Vervanging spelen	55.781	55.781	55.781	55.781	404.087
Vervanging wegen	1.052.643	1.052.643	1.052.643	1.052.643	12.540.260
Vervanging straatmeubilair	53.107	53.107	53.107	53.107	371.749
Vervanging voertuigen	109.005	0	0	0	1.891.013
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	18.292.336
Begraafplaats/Houtkamp	0	0	0	0	62.000
Sportaccomodaties	266.253	777.302	994.771	3.343	5.639.767
Inventaris binnensportaccommodaties	24.553	52.722	39.413	93.946	594.031
Huisvesting organisatie	0	0	0	0	885.000
Totaal investeringsvoornemens	7.975.776	6.484.992	5.824.135	9.142.712	88.916.173
Kasstroom investeringen in uitvoering	145.000	15.000	6.340	130.000	59.651.970
Eindtotaal investeringsplan	8.120.776	6.499.992	5.830.475	9.272.712	148.568.143
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal- lasten 2030	Kapitaal- lasten 2031	Kapitaal- lasten 2032	Kapitaal- lasten 2033	Kapitaal- lasten 2034
Afschrijving	6.729.516	6.913.993	6.877.921	7.029.951	7.228.306
Rente	921.129	927.436	925.366	920.128	920.128
Totaal kapitaallasten (bruto)	7.650.646	7.841.429	7.803.287	7.950.079	8.148.435
Vrijval reserve dekking van kapitaallasten	-687.581	-669.817	-631.776	-623.997	-617.578
Totaal kapitaallasten (netto)	6.963.064	7.171.612	7.171.510	7.326.082	7.530.857

Algemeen

Voor de ontwikkeling van de financiële positie ná 2026 zijn kapitaallasten die voortvloeien uit het Meerjaren Investeringsplan (MIP) mede bepalend. In voorgaande tabel zijn de investeringsvoornemens voor de komende 9 jaar in beeld gebracht. Die investeringen volgen o.a. uit de beheerplannen voor de openbare ruimte, het IHP Onderwijs en het beheerplan voor sportaccommodaties. In deze begroting hebben we een aantal van de planmatige vervangingsinvesteringen zoveel mogelijk doorgetrokken naar 2033.

Omvang van de investeringsvoornemens

In de financiële kadernota 2025-2028 zijn de extra kapitaallasten opgenomen in verband met een verhoging van de investeringsvoornemens met 1,4%. Dit is het berekende percentage voor de ontwikkeling van de materiële lasten. De reeds beschikbaar gestelde investeringskredieten worden niet automatisch verhoogd voor prijsontwikkelingen. Als in de tussentijd blijkt dat kredieten niet toereikend zijn kan dat separaat in de financiële kadernota of de bestuursrapportages worden gemeld. In de financiële kadernota is rekening gehouden met een verhoging van de investeringvoornemens voor de onderwijshuisvesting. Die verhoging is globaal bepaald op basis van het verhoogde krediet voor het KC Buitenhof. De berekening van de benodigde investeringen zal bij de actualisatie van het IHP worden uitgevoerd.

Kasstroomverwachting

Voor alle investeringen is een beoordeling gemaakt van de kasstroomverwachting. Die verwachting geeft aan op welk moment we de investeringen daadwerkelijk als uitgaven denken te realiseren. Op basis van die verwachting kunnen we de investeringsvoornemens nog in de tijd verschuiven. Voor de lopende investeringen waarvoor door uw raad eerder kredieten beschikbaar zijn gesteld, zien we dat vanaf 2025 nog investeringen worden gerealiseerd voor een bedrag van € 59,7 miljoen. Voor een goed inzicht van de investeringsagenda zijn de 'investeringen in uitvoering' in één totaalregel toegevoegd aan het MIP. OP basis van ervaringcijfers weten we dat ondanks de inschatting voor de verschillende investeringswerken het volume van de investeringen in totaal altijd lager uitvalt. Daarvoor nemen we in de prognose van de balanscijfers een correctie op.

Kapitaallastenontwikkeling 2025-2034

De kapitaallasten van de in uitvoering zijnde investeringswerken zijn aan de hand van de 'kasstroomverwachting' doorgerekend en aangevuld met de kapitaallasten van het MIP voor de komende jaren. In aanvulling op het MIP zijn de uitkomsten van de kapitaallastberekening 2025-2034 in bovenstaande tabel weergegeven. Omdat de kapitaallasten van een aantal investeringen zowel uit het verleden als in toekomst (bijdrage Leidse Ring Noord) worden gedekt door een vrijval uit de daarvoor ingestelde reserves, is die vrijval in mindering gebracht op de bruto kapitaallasten. De netto ontwikkeling is als 'Totaal kapitaallasten (netto)' in de tabel tot uitdrukking gebracht.

In het eerste deel van die tabel lopen de netto kapitaallasten op van € 4,4 miljoen in 2025 naar € 6,6 miljoen in 2028. In de periode na 2028 lopen de kapitaallasten geleidelijk op naar een niveau van ruim € 7,5 miljoen. In de wetenschap dat wij de meeste budgetten in de exploitatiebegroting structureel doortrekken, terwijl tegelijkertijd de kapitaallasten verder oplopen, zal het begrotingstekort ook na 2028 oplopen.

Kredieten 2025 voor in totaal € 2.333.607 beschikbaar te stellen bij de vaststelling van de begroting 2025

Riolering

Voor de investeringen in de riolering is het Intergraal waterketenprogramma (IWKp) richtinggevend. De geplande bedragen per jaarschijf zijn bijgesteld op basis van de meest recente kasstroomverwachting. Door vertraging in de uitvoering van eerder beschikbaar gestelde kredieten zijn deze kredieten toereikend voor de investeringen in 2024 en 2025 en vragen we nu geen verhoging van het volumekrediet in 2025. De dekking van de kapitaallasten van deze investeringen realiseren we vanuit de rioolheffing.

Openbare Ruimte

De vervangingsinvesteringen in straatmeubilair, beschoeiingen, wegen, openbare verlichting, spelen, bruggen en duikers zijn in overeenstemming met de IBOR-beheerplannen 2020-2029 voor de verschillende domeinen. In het overzicht is rekening gehouden met de planning van de verschillende geplande wijkvervangingen. De meeste beheerplannen worden in de komende periode geactualiseerd. De uitkomsten daarvan worden meegenomen in de eerstvolgende kadernota en die brengen mogelijk ook wijziging in de omvang en planning van de investeringsvoornemens.

Onderwijshuisvesting

Voor de realisatie van vernieuwbouwprojecten onderwijshuisvesting in een voorlopige inschatting voor de investeringsvoornemens in het MIP opgenomen. De benodigde investeringskredieten worden bij de actualisatie van het Integraal Huisvestings Plan onderwijs opnieuw doorgerekend en in de volgende kadernota meegenomen. Voor 2025 worden nu geen nieuwe kredieten beschikbaar gesteld.

F: Reserves

Op basis van artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheiden we de reserves in:

- a. Algemene reserves
- b. Bestemmingsreserves

De kaders voor het reserve- en voorzieningenbeleid maken deel uit van de Financiële Verordening 2023. Specifieke kaders per reserve en/of voorziening maken deel uit van deze begroting. De algemene reserve is voor incidentele zaken beschikbaar. Over het algemeen dient deze reserve als een buffer tegen onverwachte risico's zoals benoemd in de paragraaf weerstandsvermogen. De behoedzaamheidsreserve wordt ingezet als structureel dekkingsmiddel ten laste van de algemene reserves. Bij bestemmingsreserves heeft de raad vooraf bepaald voor welke bestemming de reserve in het leven is geroepen. Ze zijn gevormd om ongewenste schommelingen in uitgaven op te vangen of om een bepaalde activiteit of doel te realiseren. In 2024 zijn de reserve integraal beheer, de reserve bedrijfsvoering en de reserve sociaal domein opgeheven. In de toelichting hierna per reserve komen deze niet meer voor.

Toelichting reserves

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2025	Begroting mutaties 2025	Begroting mutaties 2026	Begroting mutaties 2027	Begroting mutaties 2028	Begroot Stand 31/12/2028
Algemene reserves						
8297001 Algemene reserve	19.738	-2.479	-84	-185	-	16.989
8297002 Reserve bouw- en grondexploitaties	6.089	1.467	-40	-40	-40	7.436
8297244 Behoedzaamheidsreserve	7.909	-894	-1.697	-1.915	-1.887	1.516
Totaal algemene reserves	33.736	-1.907	-1.822	-2.139	-1.927	25.942
Bestemmingsreserves						
8297101 Reserve omgevingsvergunning	224	-	-	-	-	224
8297120 Reserve impl.kst. omgevingswet	773	25	-25	-	-	773
8297204 Reserve rekenkamer	50	-	-	-	-	50
8297211 Reserve ter dekking kapitaallasten	14.748	-693	-253	-548	-679	12.574
8297270 Reserve duurzaamheid	855	-500	-	-	-	355
Totaal Bestemmingsreserves	16.650	-1.168	-278	-548	-679	13.976
Totaal reserves	50.386	-3.075	-2.100	-2.688	-2.606	39.917

8297001 Algemene reserve	Stand 01-01-2025	€ 19.737.633
<p>Doelstelling: De algemene reserve is als weerstandskas van de gemeente het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Tevens fungeert deze reserve binnen de kaders van het weerstandsvermogen als dekkingsreserve. De algemene reserve is vrij besteedbaar voor zover aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.</p>		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
<p>Voeding: Voeding vindt plaats door toevoeging van het voordelig resultaat van het afgelopen boekjaar na resultaatbestemming. De reserve wordt ook gebruikt voor neutrale budgetoverhevelingen tussen verschillende begrotingsjaren. Daarvoor wordt in 2025 € 225.316 toegevoegd.</p>		
<p>Besteding: Een nadelig exploitatieresultaat wordt ten laste van de algemene reserve gebracht. Voor budgetoverhevelingen wordt in 2025 € 549.617 ingezet. Verder is besloten om de reserve aan te wenden voor het herstel Zijllaanmolen € 250.000, de opstelling van de Regionale Investerings Agenda € 110.510 en voor de versterking van de reserve bouw- en grondexploitatie met het oog op de sociale woningbouw € 1.256.892 en voor de dekking van de incidentele kosten van het nieuwe financieel systeem € 537.500.</p>		
<p>Opmerking: Bij besluitvorming over de kadernota 2025-2028 is deze reserve versterkt in verband met maximalisering van de mogelijkheid om algemene reserves in te zetten als structureel dekkingsmiddel.</p>		

8297002 Reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 01-01-2025	€ 6.089.151
<p>Doelstelling: Reserve is bestemd voor de opvang van eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op basis van exploitatieberekeningen en het oplossen van knelpunten op het gebied van volkshuisvesting.</p>		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
<p>Voeding: De reserve wordt gevoed uit exploitatie overschotten van afgesloten complexen. Ook worden gelden uit antispeculatie bedingen toegevoegd aan de reserve. Inkomsten door afkoop van sociale woningbouw worden conform beleidsregels uit Zicht op Wonen III en notitie sociale woningbouw (december 2010) bij kleine projecten aan de reserve toegevoegd. Met het oog op de transformatie van de Baanderij wordt de reserve in 2025 met € 250.000 versterkt. Tenslotte wordt in 2025 ten laste van de algemene reserve € 1.256.892 toegevoegd t.b.v. de realisatie sociale woningbouw.</p>		
<p>Besteding: De reserve wordt ingezet voor de dekking van (de voorziening voor) negatieve eindwaarden van grondexploitaties. Jaarlijks wordt rekening gehouden met een incidentele onttrekking van maximaal € 40.000 uit deze reserve ten behoeve van onderzoeken naar nieuwe projecten waar nog geen financiering voor geregeld is. De opgebouwde reserve zal mede worden ingezet bij de transformatie van de Baanderij.</p>		
<p>Opmerking: De reserve Sociale woningbouw is in 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve.</p>		

8297244 Reserve behoedzaamheid	Stand 01-01-2025	€ 7.909.187
Doelstelling: Schommelingen in de algemene uitkering opvangen voor het lopende jaar en het eerst volgende jaar. De reserve wordt verder ingezet om het meerjarenbeeld sluitend te maken. Deze inzet valt binnen de nieuwe spelregels over het inzetten van algemene reserves als structureel dekkingsmiddel.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaleringswaarde is 10% van de uitkering gemeentefonds	
Weerstandscapaciteit:	Ja	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: Voordelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden toegevoegd aan deze reserve. Eventuele rekeningoverschotten kunnen eveneens aan deze reserve worden toegevoegd als compensatie van het Rijk uitblijft en de begrotingstekorten de komende jaren in stand blijven.		
Besteding: Nadelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden onttrokken aan deze reserve. De reserve is voor de jaren 2025-2028 ingezet als structureel dekkingsmiddel ter dekking van de begrotingstekorten voor een bedrag van in totaal € 6,4 miljoen.		
Opmerking: Het plafond van deze reserve is op 1 juli 2024 omgezet naar een signaleringswaarde. In afwachting van de ontwikkelingen m.b.t. deze reserve zal het niveau van deze waarde t.z.t. worden heroverwogen.		

8297101 Reserve omgevingsvergunning	Stand 01-01-2025	€ 224.489
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om werkzaamheden over het jaar (bijv. toezicht) heen te kunnen bekostigen.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken.		
Opmerking: Indien de reserve het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	Stand 01-01-2025	€ 772.976
Doelstelling: Te voorzien in de implementatiekosten van deze wet en deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	31 december 2028	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Meevallers op het implementatiebudget t.o.v. de begroting worden verrekend met de reserve.		
Besteding: Tegenvallers op het implementatiebudget t.o.v. de begroting worden verrekend met de reserve.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017. De looptijd is in verband met de doorlooptijd van de implementatie van de omgevingswet verlengd tot 31 december 2028.		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 01-01-2025	€ 50.000
Doelstelling: Deze reserve is beschikbaar voor aanvullend onderzoek op de al bestaande gezamenlijke rekenkamer met de gemeente Leiden.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve ter dekking van kapitaallasten	Stand 01-01-2025	€ 14.747.878
Doelstelling: Egalisatie van kapitaallasten over de jaren heen. De reserve bevat geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Nee	
Voeding: De reserve wordt gevoed door gerichte bijdragen, welke bestemd zijn voor dekking van kapitaallasten van specifiek aangewezen investeringen. In 2025 zijn geen toevoegingen voorzien.		
Besteding: De werkelijke lasten worden in de exploitatiebegroting gedekt door een onttrekking uit deze reserve. Voor 2025 is die onttrekking € 693.134.		
Opmerking: geen		

8297270 Reserve Duurzaamheid	Stand 01-01-2025	€ 854.791
Doelstelling: De inzet van duurzaamheidsmiddelen te spreiden over toekomstige jaren.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	2022	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Weerstandscapaciteit:	Nee	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Voeding vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een positief saldo op duurzaamheid in deze reserve te storten.		
Besteding: Onttrekking vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een negatief saldo op duurzaamheid uit deze reserve te onttrekken. Bij de begroting 2025 is deze reserve voor € 500.000 aangewend voor de energietransitie.		
Opmerking: Deze reserve is ingesteld op 19 november 2018.		

G: Voorzieningen

Toelichting:

1. Beschikking over voorzieningen vindt alleen plaats als aan het doel of de bestemming van de voorziening wordt voldaan.
2. De voorziening moet de juiste omvang (resultaatonafhankelijk) hebben. De omvang bezien we jaarlijks.
3. Toevoegingen aan en vrijval van voorzieningen boeken we ten laste/gunste van de exploitatie.

Toelichting voorzieningen

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2025	Begroting mutaties 2025	Begroting mutaties 2026	Begroting mutaties 2027	Begroting mutaties 2028	Begroot Stand 31/12/2028
Voorzieningen met een verplichting						
8298001 Voorziening pensioenverpl bestuurders	2.855	27	27	27	27	2.963
8298002 Voorziening wachtgeldverpl bestuurders	85	-1	-1	-1	-1	81
8298005 Voorziening bovenwettelijk verlof	363	-	-	-	-	363
Totaal voorzieningen met een verplichting	3.303	26	26	26	26	3.407
Voorzieningen ter egalisatie van kosten						
8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	2.112	36	-474	-82	-82	1.511
8298108 Voorziening wegen	525	11	11	11	11	571
8298109 Voorziening civiele kunstwerken	657	-521	93	93	93	414
8298110 Voorziening straatmeubilair	81	-20	26	4	4	94
8298111 Voorziening water	492	37	17	-82	-82	383
8298112 Voorziening groen	523	-35	62	5	5	559
8298115 Voorziening kunstobjecten	112	4	4	4	4	130
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	4.503	-487	-261	-46	-46	3.662
Voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming						-
8298113 Voorziening herplantfonds bomen	5	-5	-	-	-	0
8298114 Voorziening reiniging derden	3.735	-190	-196	-205	-212	2.932
8298201 Voorziening riolering derden	4.914	104	136	0	-162	4.992
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	1.083	21	27	31	31	1.193
Totaal voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming	9.736	-69	-32	-174	-344	9.117
Totaal Voorzieningen	17.541	-530	-267	-194	-364	16.185

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;

- Op de balansdatum bestaande risico's over bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitaties zijn conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren resp. de voorraad onderhanden werken bouwgrond in exploitatie.

8298001 Voorziening pensioenverplichting bestuurders	Stand 01-01-2025	€ 2.855.085
Doelstelling: Deze voorziening omvat de contante waarde van de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd (nog niet) hebben bereikt.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de contante waarde van de pensioenverplichting	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In de begroting is een jaarlijkse voeding van € 125.919 opgenomen. In de jaarrekening wordt de voorziening aan de hand van een actuele herberekening van de contante waarde op het vereiste niveau gebracht. Indien de voorziening te laag is worden extra middelen toegevoegd. Als de voorziening te hoog is vallen de extra middelen vrij.		
Besteding: Pensioenbetalingen voor € 98.914 aan gewezen wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt komen ten laste van deze voorziening. Indien wethouders er voor kiezen om de opgebouwde pensioenrechten over te dragen dan komt dat bedrag eveneens ten laste van deze voorziening.		
Opmerking: Geen		

8298002 Voorziening wachtgeldverplichting bestuurders	Stand 01-01-2025	€ 84.690
Doelstelling: Op basis van de daartoe geldende regeling kunnen (voormalige) wethouders na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: Op basis van de gemiddelde kosten over de afgelopen jaren is een jaarlijkse toevoeging van € 101.934 in de begroting opgenomen. Als de voorziening te hoog oploopt vallen de extra middelen weer vrij.		
Besteding: De werkelijke wachtgeldten van bestuurders komen ten laste van deze voorziening. In de begroting is rekening gehouden met een budget van € 102.909.		
Opmerking: Geen		

8298005 Voorziening bovenwettelijk verlof	Stand 01-01-2025	€ 362.884
Doelstelling: De voorziening bovenwettelijk verlof dient om de bedrijfsvoering te waarborgen als medewerkers het opgespaarde verlof over een lange periode aaneengesloten opnemen. Met de introductie van het verlofsparen zal deze verplichting gaan oplopen en wordt de ontwikkeling jaar op jaar ook onvoorspelbaar.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de omvang verlofuren	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: De voeding is in 2023 éénmalig voor het totaal van de gespaarde verlofuren per 31 december 2023. Met ingang van 2024 zal de dotatie bestaan uit het verschil tussen het aantal verlofuren per 31 december maal het uurtarief van dat jaar minus de stand van de voorziening op dat moment.		
Besteding: De besteding van de voorziening is gelijk aan het verschil tussen het aantal verlofuren per 31 december maal het uurtarief van dat jaar minus de stand van de voorziening op dat moment.		
Opmerking: De raad heeft op 8 april 2024 de voorziening ingesteld.		

8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	Stand 01-01-2025	€ 2.112.015
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. en om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele beheerplan voor gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvelden). De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 599.366		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud is € 627.052		
Opmerking: Geen		

8298108 Voorziening wegen	Stand 01-01-2025	€ 524.770
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de wegen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma wegen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 719.297		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 720.376.		
Opmerking: Geen		

8298109 Voorziening civiele kunstwerken	Stand 01-01-2025	€ 657.041
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de civiele kunstwerken op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma civiele kunstwerken. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 169.189		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 90.267.		
Opmerking: Geen		

8298110 Voorziening straatmeubilair	Stand 01-01-2025	€ 81.174
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan het straatmeubilair op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma straatmeubilair. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 112.430.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 109.095.		
Opmerking: Geen		

8298111 Voorziening water	Stand 01-01-2025	€ 492.102
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de watergangen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma water. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 114.107.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 279.131.		
Opmerking: Geen		

8298112 Voorziening groen	Stand 01-01-2025	€ 523.100
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de groenstructuren op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma groen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2023 bepaald op € 269.708.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 341.785.		
Opmerking: Een gedeelte van deze voorziening is bestemd voor de kosten die volgen uit het vervangen van bomen in het kader van de wijkrenovaties.		

8298115 Voorziening kunstobjecten	Stand 01-01-2025	€ 112.425
Doelstelling: Voorziening om onderhoud aan de kunstobjecten die de gemeente Leiderdorp in bezit heeft (36) op basis van een actueel beheerplan uit te kunnen voeren en gelijkmatig te verdelen gedurende de looptijd van het beheerplan.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	2023 t/m 2032	
Gewenste omvang:	Afstemmen op beheerplan kunstobjecten	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: Een eenmalige (extra) storting van € 161.000 in 2023 voor inhalen achterstallig onderhoud. Verder van 2023 t/m 2032 een jaarlijkse dotatie van € 4.000 voor kleinschalig (regulier) onderhoud.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van het beheerplan en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2023 is € 165.000. Daarna vanaf 2024 € 4.000.		
Opmerking: De voorziening is ingesteld op 3 april 2023.		

8298201 Voorziening riolering derden	Stand 01-01-2025	€ 4.913.832
Doelstelling: De voorziening is gevormd door van derden verkregen middelen met een specifiek doel. Die middelen zijn verkregen via de rioolheffing en daarmee anticiperen we op de dekking van toekomstige investeringen in rioleringen. Met deze voorziening beogen we op die manier een gelijkmatig verloop van de rioolheffing.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de begroting vormt het Integraal waterketenprogramma (IWKp) 2019 de basis. In dat plan zijn de vervangingsinvesteringen en de daaraan verbonden kapitaallasten doorgerekend. Bij de samenstelling van deze begroting is het meerjareninvesteringsplan kritisch doorgelopen. Met name de investeringen in het riool blijven achter bij de planning volgens het IWKp en zijn qua planning bijgesteld. De voordelige effecten op de geraamde kapitaallasten zijn ten gunste van de voorziening gebracht. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening onttrokken. Op basis van het IWKp wordt jaarlijks een olopend bedrag aan de reserve onttrokken.		
Opmerking: Aan de hand van het IWKp 2019 is de stand en het signaalbedrag van deze voorziening opnieuw beoordeeld. Volgens het op 4 maart 2019 vastgestelde IWKp is dit de bovengrens van de voorziening.		

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	Stand 01-01-2025	€ 1.082.555
Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats is ingesteld voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij ten gunste van de exploitatie.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	N.v.t.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De ontvangen afkoopsommen voor onderhoud worden aan de voorziening toegevoegd. De afkoopsommen worden ontvangen in de plaats van toekomstige jaarlijkse bijdragen. In 2022 is er éénmalig een bedrag van € 496.962 toegevoegd als correctie voor de ontvangen afkoopsommen in de jaren tot en met 2016.		
Besteding: Jaarlijks valt een deel van de afkoopsommen weer vrij ten gunste van de exploitatie. Die vrijval neemt jaarlijks toe als gevolg van de toevoeging van nieuwe afkoopsommen en die vrijval neemt af in het geval de laatste termijn van een afkoopsom is bereikt.		
Opmerking: Geen		

8298113 Voorziening herplantfonds bomen	Stand 01-01-2025	€ 4.923
Doelstelling: De herplant van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden te waarborgen door de reservering van de daarvoor ontvangen financiële compensatie.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Signaalwaarde van € 100.000	
Meerjarenplanning aanwezig	N.v.t.	
Voeding: 1. Door vergunninghouders ter uitvoering van een in de vergunning opgenomen voorschrift tot financiële compensatie van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden. 2. Door rechthebbenden en/of overtreeders nadat een houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is, zonder vergunning gevelde, en in het kader van handhavingsmaatregelen geen herplantplicht op het perceel kan worden opgelegd ter uitvoering van en last onder bestuursdwang of last onder dwangsom.		
Besteding: De aan bomen gelieerde gelden in het herplantfonds mogen worden gebruikt ten behoeve van de uitbreiding van het in gemeente aanwezige openbare groen, waaronder houtopstanden.		
Opmerking: Deze voorziening is ingesteld op 16 november 2020		

8298114 Voorziening reiniging derden	Stand 01-01-2025	€ 3.734.588
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten op het product reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming.	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 2.500.000	
Meerjarenplanning aanwezig:	N.v.t.	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze voorziening toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze voorziening onttrokken. Conform eerdere besluitvorming vindt er een jaarlijkse onttrekking plaats vanaf 2022 ten gunste van de tarieven voor cumulatief € 3.000.000. Beginnend op € 292.500 en gedurende 20 jaar gelijkmatig afgebouwd. Op deze wijze wordt de omvang van de voorziening geleidelijk weer op een niveau gebracht onder het signaalbedrag. Het overschot wordt zo in overeenstemming met het doel van deze voorziening ingezet.		
Opmerking: Indien het saldo van de voorziening het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

H: EMU-saldo

Het BBV (art. 19) verplicht gemeenten ramingen van het EMU-saldo te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. De EMU-enquête is het model dat gebruikt wordt voor de meerjarige raming van het EMU-saldo.

EMU-saldo			Begroting				
			2024	2025	2026	2027	2028
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-1.669	-3.075	-2.100	-2.688	-2.968
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	2.760	16.757	3.282	2.671	3.815
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	-2.747	-530	-267	-194	-364
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.286	532	714	0	0
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			-5.890	-20.894	-6.363	-5.553	-7.147

Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, schrijft het BBV een uniforme indeling in taakvelden voor. De bijbehorende baten en lasten worden aan die taakvelden toegerekend.

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-	2.297.844	2.297.844
	0.2	Burgerzaken	-317.942	1.157.315	839.373
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-281.012	241.212	-39.800
	0.4	Overhead	-6.451	12.125.219	12.118.768
	0.5	Treasury	-899.473	-28.635	-928.108
	0.61	Ozb woningen	-6.678.293	368.088	-6.310.205
	0.62	Ozb niet-woningen	-2.907.238	72.373	-2.834.865
	0.64	Belastingen overig	-134.191	37.845	-96.346
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-51.365.219	-	-51.365.219
	0.8	Overige baten en lasten	-	19.565	19.565
	0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	1.000	1.000
	0.10	Mutaties reserves (980)	-4.906.963	1.832.208	-3.074.755
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
	Totaal		-67.496.782	18.124.034	-49.372.748
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-	2.522.511	2.522.511
	1.2	Openbare orden en Veiligheid	-9.473	614.369	604.896
		Totaal	-9.473	3.136.880	3.127.407
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-40.077	4.899.447	4.859.370
	2.2	Parkeren	-24.806	221.245	196.439
	2.5	Openbaar vervoer	-	3.621	3.621
		Totaal	-64.883	5.124.313	5.059.430
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-	157.080	157.080
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.640.209	1.698.930	58.721
	3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-16.001	231.405	215.404
	3.4	Economische promotie	-77.733	63	-77.670
		Totaal	-1.733.943	2.087.478	353.535
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	-	6.524	6.524
	4.2	Onderwijshuisvesting	-446.147	2.281.881	1.835.734

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-377.661	1.097.292	719.631
	Totaal		-823.808	3.385.697	2.561.889
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-382.806	784.498	401.692
	5.2	Sportaccomodaties	-747.600	2.960.056	2.212.456
	5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-28.792	408.015	379.223
	5.5	Cultureel erfgoed	-13.156	302.788	289.632
	5.6	Media	-86.377	702.854	616.477
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-14.036	4.840.862	4.826.826
	Totaal		-1.272.767	9.999.073	8.726.306
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-253.177	1.226.794	973.617
	6.2	Wijkteams	-141.345	5.048.604	4.907.259
	6.3	Inkomensregelingen	-6.649.372	9.772.741	3.123.369
	6.4	Begeleide participatie	-	572.334	572.334
	6.5	Arbeidsparticipatie	-	967.904	967.904
	6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-201.056	1.812.835	1.611.779
	6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	2.926.399	2.926.399
	6.712	Begeleiding (WMO)	-56.163	1.659.750	1.603.587
	6.713	Dagbesteding (WMO)	-	99.035	99.035
	6.752	Jeugdhulp ambulante regionaal	-	4.561.190	4.561.190
	6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	3.272.641	3.272.641
	6.791	PGB WMO	-	458.270	458.270
	6.792	PGB Jeugd	-	401.932	401.932
	6.811	Beschermde wonen (WMO)	-621.842	773.972	152.130
	6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	87.616	87.616
	6.821	Jeugdbescherming	-	430.615	430.615
	6.822	Jeugdreclassering	-	160.570	160.570
	6.91	Coördinatie en beleid WMO	-	198.070	198.070
	Totaal		-7.922.955	34.431.272	26.508.317
Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	-	1.980.679	1.980.679
	7.2	Riolering	-2.266.430	1.629.075	-637.355
	7.3	Afval	-6.089.286	4.214.136	-1.875.150
	7.4	Milieubeheer	-539.150	2.278.476	1.739.326

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
	7.5	Begraafplaatsen	-362.892	437.265	74.373
	Totaal		-9.257.758	10.539.631	1.281.873
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	-	559.140	559.140
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-	299.939	299.939
	8.3	Wonen en bouwen	-254.989	1.149.901	894.912
	Totaal		-254.989	2.008.980	1.753.991
Totaal			-88.837.358	88.837.358	-

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenstelling bestuur

College van Burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling is:

Burgemeester T.C.M. Struik

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie.

Wethouder H. Romeijn (LPL) 1e locoburgemeester

Coördinatie regionale samenwerking, Economische zaken, Werk en Inkomen, Onderwijs en onderwijshuisvesting, Maatschappelijk vastgoed, Integratie en inburgering, Sport, Kunst en cultuur, Dierenwelzijn, Coördinatie subsidiebeleid.

Wethouder G. van Gaal (PvdA/GL) 2e locoburgemeester

Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Projectportefeuille Baanderij & A4-zone (incl. Ikea-terrein), Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Duurzaamheid, warmte- en energietransitie, Integraal beheer openbare ruimte (inclusief begraafplaats), Milieu en afval, Integraal verkeer en vervoersplan, Coördinatie wijk- en buurtgericht werken; participatie, Coördinatie omgevingswet.

Wethouder D.C.W. Binnendijk(CDA) 3e locoburgemeester

Communicatie en media, Financiën en grondzaken, Bedrijfsvoering, Dienstverlening waaronder versterking klantcontact, Leidse Ring Noord, Jeugd, zorg en welzijn, Vergrijzing en ouderenzaken, Gezondheidszorg, Zorg en veiligheid, Polders en Groene Hart, Maatschappelijke opvang, Aanbestedings- en inkoopbeleid.

Gemeentesecretaris A.M. Roos

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Zij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen en is daarnaast bestuurder in de zin van de Wet op de ondernemingsraden. Haar aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad

Zetelverdeling 2022-2026

- LPL: 6 zetels
- PvdA/GL: 5 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- CDA: 2 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. J.A. Koster
- Dhr. J.L.M. Bruggeman

- Dhr. H.P.M. Verheggen
- Dhr. R.S.L.M. van Beelen

Partij van de Arbeid / GroenLinks (PvdA/GL)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. M. D. van Beek
- Dhr. R. Schmidt
- Mw. S.M.A. van Roenburg
- Dhr. S. Overduin

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. F. van Noort (fractievoorzitter)
- Dhr. G.J.A.M. de Jong
- Dhr. T.H.J. Groentjes
- Dhr. N. Verwers

Democraten 66 (D66)

- Mw. P. van Brandenburg (fractievoorzitter)
- Mw. M. van Ulden
- Mw. H.C. Barendse-Wijminga

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Dhr. J.C.P. Huisman (fractievoorzitter)
- Dhr. J.M. Stevers

ChristenUnie-SGP

- Dhr. A.N. Janssen (fractievoorzitter)

Griffier

- Mw. H.K.B. Fobler

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Presidium 19.30 - 20.30, Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie).

Het presidium stelt bij de start van de cyclus o.a. de agenda voor het politiek forum en de raad vast.

Doel van de informatieavond is om de raad nader te informeren over een actueel thema, dit wordt gedaan op een moment dat dit voor besluitvorming relevant is. De presentaties worden verzorgd door externe specialisten en/of het ambtelijk apparaat. De informatieavond is openbaar en (digitaal) toegankelijk.

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen via de griffie een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vaardigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor politiek forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en reageren op vragen vanuit de raad aan de inspreker. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Technische vragen dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld. Het politiek forum is openbaar en (digitaal) toegankelijk.

Week 4 Raad

19.30 uur -Vooroverleg raad - bespreken agenda raad met de voorzitter en de fractievoorzitters.

20.00 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de geagendeerde voorstellen, gelegenheid voor indienen amendementen en moties. De raadsvergadering is openbaar en (digitaal) toegankelijk.

Bijlage 2: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur	LAA	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	LEA	Lokale Educatieve Agenda
ARU	Accres relevante uitgaven	LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	LOV	Leiderdorpsse Ondernemers Vereniging
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	LRN	Leidse Ring Noord
BCF	Btw-Compensatiefonds	MEC	Milieu Educatief Centrum
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	MIP	Meerjaren Investeringsplan
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar	MOP	Meerjarig Onderhoudsplan
BRP	Basisregistratie Personen	NDE	Natuur- en DuurzaamheidsEducatie
BRP	Basisrioleringsplan	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	NIP	Nationaal Isolatieprogramma
BV	Besloten Vennootschap	NT1	Nederlands als eerste taal
BZK	Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	NT2	Nederlands als tweede taal
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	NV	Naamloze Vennootschap
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
CEP	Centraal Economisch Plan	OER	Opwek van Energie op Rijksgrond
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	OTO	Open en Toegankelijke overheidsinformatie
COELO	Centrum voor onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden	OV	Openbaar vervoer
CPB	Centraal Planbureau	OVA	Overheidsbijdrage Arbeidskostenontwikkeling
CPI	consumentenprijsindex	OVL	Openbare Verlichting
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek	OZB	Onroerendezaakbelasting
DIV	Documentatie en Informatieverstrekking	P&C	Planning & Control
DOL	Digitaal Opkopers Loket	POK	Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
DOR	Digitale Opkopers Register	PPS	Publiek-private Samenwerking
DMJOP	Duurzaam meerjaren onderhoudsplan	PVO	Platform Veilig Ondernemen
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	RBL	Regionaal Bureau leerplicht
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	RES	Regionale Energiestrategie
DZB	De Zijl Bedrijven	RIA	Regionale Investeringsagenda
ECB	Europese Centrale Bank	RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
EMU	Economische en Monetaire Unie	RIF	Regionaal Investeringsfonds

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
Fido	Wet financiering decentrale overheden	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
FKGR	Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen	RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
FMI	Funcziemengingsindex	RO	Ruimtelijke Ordening
Fte	Fulltime-equivalent	ROA	Regionale Omgevingsagenda
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord	RSM	Regionale Strategie Mobiliteit
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	RWS	Rijkswaterstaat
GGZ	Gemeentelijke ggz gezondheidszorg	SES	Sociaal-economische status
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio	SFL	Sportfondsen Leiderdorp
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
GLI	Gecombineerde leefstijl interventie	SMI	Sociaal Medische Indicatie
GR	Gemeenschappelijke Regeling	SMP	Soortenmanagementplan
HALT	Het Alternatief	SOZ	Service Organisatie Zorg
HCA	Human Capital Agenda	SMS	Security Management System
HEIT	Haags Economisch Interventie Team	SP71	Servicepunt71
HM	Hollands Midden	SPUK	Specifieke Uitkering
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer	SSW	Systeem Overzicht Stedelijk Water
HR	Holland Rijnland	TSD	Taskforce Sociaal Domein
HRM	Human Resource Management	TWO	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap
HRO	Het Ravijnjaar Overbruggen	VANG	Van Afval Naar Grondstof
IWKp	Integraal Waterketenplan	VE	Voorschoolse educatie
IBOR	Inlichtingenbureau	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
ICT	informatie- en communicatietechnologie	Vpb	Vennootschapsbelasting
IDA	Interne Dienstverlening en Advisering	VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
IHP	Integraal Huisvestingsplan	VSV	Voortijdig schoolverlater
IMOC	Prijsindex Materiële Overheidsconsumptie	VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	W4	Project Wonen, Werken, Water en Wegen
IP	Investeringsplan	WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
IPO	Interprovinciaal Overleg	WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
ISK	Internationale schakelklassen	WI	Wet Inburgering
ISMS	Information Security Management System	Wkb	Wet kwaliteitsborging
ITK	Internationale taalklassen	WLR	Warmte Leidse Regio

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
ITS	Internationale schakelklassen	Wlz	Wet langdurige zorg
IV	Informatievoorziening	Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	Woo	Wet open overheid
IWKp	Integraal waterketenprogramma	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
IZA	Integraal Zorgakkoord	WSJG	Waar Staat je Gemeente
JBT	Jeugdbeschermingstafel	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
JPT	Jeugd Preventie Team	Wvrv	Wet versterking regie volkshuisvesting
KCC	Klant Contact Centrum	Zvw	Zorgverzekeringswet

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp